

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Diplomová práce

Sociální práce a její postavení v rámci jiných pomáhajících profesí z pohledu sociálních pracovníků OSPOD

Vypracoval: Bc. Markéta Hojdarová
Vedoucí práce: doc. PhDr. David Urban, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá sociální prací a jejím postavením v rámci jiných pomáhajících profesí. Postavení sociální práce je uvedeno z pohledu sociálních pracovníků OSPODu .

Sociální práce je interdisciplinární obor, a tudíž sociální pracovníci často spolupracují s dalšími odborníky. Spolupráce probíhá v rámci multidisciplinárního týmu, kde může docházet k tomu, že se jedna profese bude nadřazovat nad druhou. Nadřazování jedné profese nad druhou se nazývá hegemonie, kterou se zabývá Musil. Podstatou hegemonie je touha po moci a utlačovaná skupina může pracovat v souladu s ideologií svého oboru jen do jisté míry. Cíle a obsah své práce, tak přizpůsobuje představám jiných oborů, které mívají v pomáhajících organizacích ideologickou převahu, jde například o ekonomy, lékaře, právníky, psychology, psychiatry apod. Sociální práce je díky své historii často spojovaná s charitou a pomocí potřebným. Jelikož sociální práce vychází z různých příbuzných oborů, ze kterých se učí a obohacuje, může být vnímaná jako podřadná profese a vzhledem k své historii i méně důležitá profese. Profese sociální práce má rozmanitý obsah práce a zvláště v oblasti sociálně-právní ochrany dětí má nepostradatelnou úlohu. I přestože se sociální práce stále vyvíjí a též postoj k ní ze strany odborníků, je možné, že se sociální pracovníci stále setkávají s negativním přístupem. Proto je tato práce zaměřena na postavení sociální práce v rámci jiných pomáhajících profesí.

Teoretická část práce popisuje sociální práci obecně, je zde nastíněná historie a vývoj sociální práce, na kterou navazuje kapitola sociální práce v současnosti. Dále pak teoretická část obsahuje popis profese sociálního pracovníka, jeho role, kompetence, činnosti. Pro ucelení výkonu sociální práce je zde zařazen etický kodex sociálního pracovníka. Na obecný popis sociální práce navazuje vybraná tematika a to oblast sociálně-právní ochrany dětí. Je zde nastíněná problematika a role sociálního pracovníka v této oblasti. Jelikož práce v rámci sociálně-právní ochrany dětí spočívá především ve více oborové spolupráci a je zde velká pravděpodobnost hegemonie

zmiňuji se zde o multidisciplinární spolupráci. Kapitola multidisciplinární spolupráce obsahuje práci v týmu obecně dále pak výhody a bariéry multidisciplinárního týmu. Problematika práce je zaměřena na oblast sociálně-právní ochrany dětí a práce pobíhá ve spolupráci s jinými odborníky při sanaci rodiny, konkrétně při případových konferencích, proto je toto téma zahrnuto v teoretické části diplomové práce. Jelikož se sociální práce řadí mezi pomáhající profese je zde i tato kapitola, která popisuje pomáhající profese a jejich propojenost se sociální prací. Vzhledem k tématu po vymezení problematiky teoretickou část uzavírá kapitola zabývající se hegemonií a v souvislosti s ní prestiží a statusem sociálního pracovníka.

V praktické části diplomové práce je popsána kvalitativní strategie, která byla zvolena pro sběr a zpracování dat. Dále je v praktické části obsažen cíl a výzkumné otázky. Pro sběr dat byla použita metoda dotazování a technika polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumný soubor tvořily sociální pracovnice pracující na OSPOD v jihočeském kraji. Výsledky byly zpracované analýzou dat, kdy na základě významu a obsahově stejného výroku byly tvořeny kategorie a podkategorie, které byly rozděleny do tří okruhů a to: postavení sociální práce, spolupráce a aspekty ovlivňující postavení sociální práce.

Cílem diplomové práce bylo zmapovat postavení sociální práce u jiných pomáhajících profesí z pohledu sociálních pracovníků OSPOD. Byla stanovena jedna výzkumná otázka HVO1: Jaké je postavení sociální práce u jiných pomáhajících profesí?

Pro celistvost a kompletnost informací byly stanovené dvě dílčí výzkumné otázky, které byly rozděleny do jednotlivých kategorií. DVO1: Jak hodnotí sociální pracovníci OSPOD spolupráci s pomáhajícími profesemi? DVO2: Jaké faktory ovlivňují postavení sociální práce? Při rozhovorech jsem se tedy zaměřila na oblast spolupráce, hodnocení postavení sociální práce a na ovlivňující faktory a to na funkci koordinátora a vzdělání.

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že sociální práce nutno podotknout v oblasti sociálně-právní ochrany dětí má rovnocenné postavení a sociální pracovníci zde mají důležitou úlohu. Většina informantek má dobrou zkušenost se spoluprací s ostatními odborníky a pokud se však objeví negativní přístup, nelze hovořit o hegemonii, ale spíše o míře ochoty spolupracovat. Ukázalo se, že na postavení

sociální práce má značný vliv osobnost konkrétního odborníka a rovnocenné postavení je podpořeno rolí koordinátora, kterou sociální pracovník zastává. Dotazované sociální pracovnice si jsou vědomy, že se postavení k sociální práci ze strany odborníků změnilo a že si odborníci uvědomují náročnost profese sociální práce a berou ji jako rovnocennou profesi. Tento fakt se však nedá aplikovat na veřejnost, kdy se podle sociálních pracovníků pohled na ně nezměnil a ustálil se na představě „zlých tet“, které berou děti.

Práce může být využita jako informační materiál pro sociální pracovníky o jejich postavení u jiných pomáhajících profesí. Také může být motivačním prvkem pro sdělení veřejnosti, ale i ostatním odborníkům o potřebnosti a důležitosti sociální práce.

Klíčová slova: Hegemonie - Multidisciplinární tým – OSPOD - Postavení profese - Sociální práce - Spolupráce

Abstract

This diploma thesis deals with social work and its relative position among other helping professions. Social work is described from the perspective of social workers at OSPOD (Department of Social and Legal Protection of Children).

Social work is an interdisciplinary field, which means that social workers often cooperate with other professionals. Cooperation is executed in the form of an interdisciplinary team where it may happen that one of the professions dominates. The domination of one profession over another – hegemony – is discussed by Musil. The essence of hegemony is the desire for power while the oppressed group is able to follow the ideology of its own discipline only to a certain extent. Therefore, the weaker group is forced to adapt the objectives and the scope of its work according to the concepts of other disciplines that ideologically prevail in helping organisations and are represented, for example, by economists, doctors, lawyers, psychologists, psychiatrists and similar specialists. Thanks to its history, social work is often connected with charity and helping people in need. Due to the fact that social work is based on various related fields that influence and enrich it, social work may be perceived as an inferior profession and, given its history, as one which is less important. However, the scope of the profession of social work is quite varied and has an indispensable role, especially in the field of social-legal protection of children. Although social work keeps evolving, and so does the approach from the side of professionals, there are cases when social workers experience negative attitude. This is the reason why this thesis is focused on the standing of social work within other helping professions.

The theoretical part of the thesis describes social work in general. It outlines the history and development of social work, while the subsequent chapter is about social work at the present time. The theoretical part further contains a description of the profession of a social worker, his roles, competences, activities. A social worker's code of ethics is included for comprehensive performance of social work. General description of social work is followed by the selected theme, which is social-legal protection of

children. It outlines the problems and the role of social worker in this area. It also mentions interdisciplinary cooperation because work in the area of social-legal protection of children lies especially in cooperation among several disciplines, increasing the probability of the occurrence of hegemony. The chapter about multidisciplinary cooperation describes teamwork generally and subsequently the advantages and barriers of multidisciplinary team. The problems discussed are focused on the area of social-legal protection of children and the work is executed in collaboration with other experts during intervention in family, particularly in case conferences, that is why this theme is included in the theoretical part of the thesis. Social work is classified as a helping profession, which is why a separate chapter is devoted to the description of helping professions and their interconnection with social work. In compliance with the theme, the theoretical part defining the discussed area is concluded by a chapter about hegemony and in this connection about the prestige and status of a social worker.

The practical part of the diploma thesis describes the qualitative strategy selected for the data collection and processing. The practical part further defines the objective and research questions. The method of questioning and the technique of semi-structured interview were used to collect the data. The research sample consisted of social workers working at OSPOD in the South Bohemian Region. The results were processed by data analysis when categories and subcategories were created on the basis of meaning and identical content of responses, and further divided into three areas: position of social work, cooperation and aspects affecting the position of social work.

The objective of the diploma thesis was to map the position of social work in other helping professions from the perspective of social workers at OSPOD. Was set one research question HVO1: What is the status of social work with other helping professions? To secure the integrity and completeness of information, two partial research questions were set and divided into individual categories. DVO1: How does the social workers OSPOD cooperation with the helping professions? DVO2: What factors affect the status of social work? Therefore I focused on the area of cooperation

and evaluation of the position of social work during the interviews, as well as on the influencing factors, such as education and the coordinator's function.

The investigation found out that social work, particularly in the area of social-legal protection of children, is valued equally and social workers have an important role. Most informants had a positive experience with cooperation with other professionals. In case of occurrence of negative attitude, we cannot talk about hegemony but rather about the level of willingness to cooperate. It turned out that the personality of a specific professional affects the position of social work significantly, and equal standing is supported by the role of coordinator held by the respective social worker. The questioned social workers were aware of the changing attitude to social work from the side of professionals who realize the demands of social work and perceive this discipline as an equal profession. However, this fact does not apply to the public because, as the interviewed social workers confirmed, the public's opinion about social workers has not changed yet and it has retained the concept of "evil aunts" who take away children.

The thesis can be used as an information material for social workers about their relative position among other helping professionals. It can also be a source of motivation in need to communicate the necessity and importance of social work to the public, but also to other professionals.

Key words: Collaboration - Hegemony - Multidisciplinary team - OSPOD - Status professions - Social work

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. 8. 2015

.....

Markéta Hojdarová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu doc. PhDr. Davidovi Urbanovi Ph.D., za jeho cenné rady, připomínky, komentáře a čas, který mi během psaní diplomové práce poskytl. Rovněž bych chtěla poděkovat svému manželovi a celé své rodině za velkou podporu, kterou mi poskytovali během mého studia.

Obsah

Úvod	13
1. SOUČASNÝ STAV.....	15
1.1 Sociální práce.....	15
1.1.1 Charakteristika sociální práce	15
1.1.2 Historie sociální práce	16
1.1.3 Sociální práce v současnosti	18
1.1.4 Vymezení sociální práce	19
1.1.5 Profese - sociální pracovník.....	20
1.1.6 Činnosti sociálního pracovníka.....	21
1.1.7 Role sociálního pracovníka.....	22
1.1.8 Etický kodex sociálního pracovníka	23
1.2 Sociálně-právní ochrana dětí	24
1.2.1 Vymezení sociálně-právní ochrany dětí	25
1.2.2 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí.....	26
1.2.3 Sociální pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí.....	28
1.3 Pomáhající profese.....	29
1.3.1 Propojenost pomáhajících profesí.....	29
1.3.2 Vývoj sociální práce ve vztahu k jiným oborům	31
1.4 Multidisciplinární spolupráce.....	32
1.4.1 Multidisciplinární tým	32
1.4.2 Práce v týmu	34
1.4.3 Práce v multidisciplinárním týmu.....	35
1.5 Sanace rodiny	36
1.5.1 Proces sanace rodiny.....	37
1.5.2 Koordinátor sanace rodiny.....	38
1.5.3 Případová konference	39
1.6 Hegemonie	40
1.6.1 Charakteristika pojmu hegemonie	41
1.6.2 Prestiž.....	41

1.6.3 Status sociálního pracovníka	43
1.7 Shrnutí a náměty pro vlastní šetření	44
2. CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	47
2.1 Cíl práce.....	47
2.2 Výzkumné otázky	47
3. METODIKA	48
3.1 Metody a techniky výzkumu.....	48
3.2 Výzkumný soubor.....	49
3.3 Realizace výzkumu	50
4. VÝSLEDKY	51
4.1 Postavení sociální práce.....	51
4.2 Spolupráce	63
4.3 Aspekty ovlivňující postavení sociální práce	69
4.4 Shrnutí výsledků	78
4.5 Možné zkreslení výsledků	79
4.6 Hypotéza	80
5. DISKUZE	81
6. ZÁVĚR	91
7. SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	93
8. PŘÍLOHY	101

Seznam použitých zkratk

DVO – dílčí výzkumná otázka

HVO – hlavní výzkumná otázka

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

SP – sociální práce

Úvod

Sociální práce patří mezi interdisciplinární obor, a tudíž musí sociální pracovníci komunikovat a spolupracovat s mnoha dalšími obory. Spolupráce probíhá v rámci multidisciplinárního týmu, ve kterém může docházet k tomu, že se jedna profese bude nadřazovat nad druhou. Nadřazování jedné profese nad druhou se nazývá hegemonie, kterou se zabývá Musil. Podstatou hegemonie je touha po moci a utlačovaná skupina může pracovat v souladu s ideologií svého oboru jen do jisté míry. Cíle a obsah své práce, tak přizpůsobuje představám jiných oborů, které mívají v pomáhajících organizacích ideologickou převahu, jde například o ekonomy, lékaře, právníky, psychology, psychiatry apod. A právě hegemonie je hlavní myšlenkou této diplomové práce.

Diplomová práce je zaměřena na to zda se sociální pracovníci OSPOD v rámci jiných pomáhajících profesí setkávají s hegemonií. Jejím cílem je popsat teoretická východiska sociální práce a vzhledem k tématu popsat problematiku sociálně-právní ochrany dětí se zaměřením na multidisciplinární spolupráci a v souvislosti s ní na již zmíněnou hegemonii. Dále pak na základě výzkumu zjistit postavení sociální práce z pohledu sociálních pracovníků OSPOD a také zjistit jaké faktory toto postavení mohou ovlivňovat. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

V teoretické části je popsána sociální práce obecně, je zde také nastíněna historie, která může mít vliv na to jak je sociální práce vnímána ostatními odborníky. V návaznosti na sociální práci a vzhledem k tématu dále pak problematika sociálně-právní ochrany dětí, která poukazuje na důležitost a potřebnost sociální práce v této oblasti. Sociální práce se řadí mezi pomáhající profese a s dalšími pomáhajícími profesemi spolupracuje, proto se v teorii zabývám tímto tématem, kde přibližuji souvislost a propojenost sociální práce s ostatními obory. Mluvíme-li o postavení sociální práce mezi jinými pomáhajícími profesemi, probíhá tato spolupráce často v rámci multidisciplinárního týmu a v této kapitole se zmiňuji o podstatě multidisciplinárního týmu, který s sebou nese jistá pozitiva, ale i negativa. Zejména zde zmiňuji důležitost sociálního pracovníka v multidisciplinárním týmu. V souvislosti se

spoluprací a problematikou sociálně-právní ochrany dětí je zařazena v teorii kapitola sanace rodiny a rovněž případová konference jelikož se náplň práce uskutečňuje v rámci multidisciplinárního týmu, ze kterého můžeme poznat postavení sociální práce a jak by spolupráce měla vypadat. Dále pak v závěru teoretické části je nastíněna problematika hegemonie.

V závěru teoretické části jsou stanoveny okruhy a zároveň náměty na rozhovor, které vycházejí z teoretické části a které následně v praktické části práce zkoumám.

Pro výzkumnou část diplomové práce byla zvolena kvalitativní metoda a data byla sesbírána pomocí rozhovorů. Výzkumný soubor tvořily sociální pracovníce OSPOD z jihočeského kraje. Výsledky byly zpracované obsahovou analýzou dat, kdy na základě podobností byly tvořené kategorie a podkategorie. Výsledky jednotlivých kategorií jsou doplněny o výroky informantek a pro přehlednost výsledků jsem zařadila tabulky. Dále pak za výsledky je řazena diskuze a závěr.

Diplomová práce může sloužit jako informační materiál jak pro sociální pracovníky, tak pro další odborníky. Také může být motivačním prvkem pro sdělení veřejnosti o potřebnosti a důležitosti sociální práce.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Sociální práce

V úvodní kapitole se budu zabývat sociální prací a to jak její charakteristikou, tak historií a vývojem. Pro uchopení postavení sociální práce je důležité vycházet z historie, přestože se forma a způsob pomoci měnila a určité situace a události dovedly sociální práci k tomu, že je dnes akceptovanou profesí, mohou mít kořeny sociální práce, které mají podobu charitativní pomoci, vliv na postavení sociální práce a na to, že je nedoceňovaný obor. Také se zde zmíním o sociálním pracovníkovi, jakož to nedílnou součástí sociální práce. Uvedu jeho činnosti, kompetence a náplň práce, které pomůžou zachytit náročnost, důležitost a potřebnost sociální práce s ohledem na vybrané téma.

1.1.1 Charakteristika sociální práce

Na úvod bych začala charakteristikou sociální práce. Pro vymezení sociální práce existuje několik pojetí a definic. Sociální práce je podle Matouška (2001, s. 11) definována jako: *„Společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejichž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti aj.).* Definice podle Havrdové (1999), která je, více obsáhlejší zní takto: *„Sociální práci lze chápat jako činnost, tedy profesionální aktivitu, která vytváří podmínky pro rozvoj a lepší využití zdrojů jednotlivce, skupin, komunit a společnosti využíváním prostředků analýzy a komunikace, profesionálním utvářením a usnadňováním vzájemné interakce a realizací a změnou legislativních a společenských podmínek, s cílem ochránit posílit zejména znevýhodněné a ohrožené skupiny a jednotlivce ve společnosti.“* (Matoušek. 2001).

Sociální práce je tedy zaměřena na určité skupiny, které potřebují pomoc, zaměřují se jak na jednotlivce, rodiny, tak i skupiny a komunity. Sociální pracovníci

usilují společně s klientem o dosažení nebo navrácení způsobilosti k sociálnímu uplatnění při vytvoření příznivých společenských podmínek. (Matoušek, 2003)

Sociální práce s vymezením jejím posláním a cíli se liší v různých obdobích, kde velký vliv mají společenské, kulturní a politické aspekty. Starší definice sociální práce uvádějí, že „*sociální práce je prostě to, co dělají sociální pracovníci*“ nebo „*sociální práce je často to, co jiní – zdravotní sestry, lékaři, policie atd. – nedělají.*“ (Gulová, 2011, s. 14). Již zmíněné novodobé definice ukazují fakt, že sociální práce se profesionalizuje. (Weiss-Gal, Welbourne, 2008) Sociální práce vychází z principu společenské solidarity a v současnosti se vymezení sociální práce opírá o pojem sociálního fungování, (Matoušek 2001) neboli, jak klient dokáže odpovídat na nároky prostředí. (Matoušek, 2003) Sociální práce je zároveň společensky akceptovaná forma pomoci. (Hrozenská, 2008)

Předmětem, sociální práce je poskytování sociální pomoci, tou se rozumí peněžní, věcné dávky nebo služby poskytované za určitých podmínek osobám, které se nacházejí na spodní hranici nebo pod určitou úroveň sociálního minima. (Matoušek, 2003) Sociální práce je spjatá s řadou profesí a oborů, které se navzájem ovlivňují, ať už jde o učení nebo obohacení. (Úlehla, 2007) Proto vzhledem k tématu, může být tento fakt ovlivňujícím faktorem, jak už negativní či pozitivním, pro postavení sociální práce.

1.1.2 Historie sociální práce

Vznik a vývoj sociální práce jako samostatné vědní disciplíny má bohatou historii. Vývoj sociální práce reagoval na sociální problémy doby. Dříve vznikaly instituce a programy, které by se dnes mohly označit, jako počátek podoby sociální práce. V 19. století přicházejí do světa revoluce, které nesou sebou model, jenž se snaží, aby společnost přistupovala ke všem lidem spravedlivě. Důsledkem této revoluce bylo zahájení politické debaty o přiměřeném vytvoření a členění zdrojů sociálního blahobytu tj. peníze, možnost bydlení, vzdělání, pracovní příležitosti, ochrana zdraví apod. (Matoušek, 2001) V důsledku politické revoluce a vzniku městských států, se osobní

vztahy změnila a pomoc přešla na stát, který zasahoval do osudu lidí, jenž se ocitli v nouzi nebo se nedokázali sami uživit. (Matoušek, Šustová 2001) Toto století se počítá za vznik sociální práce tedy jako pečovatelské služby chudým a potřebným. (Musil, Bareš, Havlíková, 2011)

S příchodem industrializace se objevují nové sociální problémy. Tradiční vazby na širokou rodinu postupně vymizely a kvůli velkým sociálním problémům a rozdílům se mnoho lidí ocitlo na dně společnosti. V důsledku sociálních dopadů způsobených průmyslovou revolucí se sociální práce, jako samostatný obor formovala na přelomu 19. a 20. století. Konkrétně je vznik datován rokem 1917 a souvisí s vydáním knihy Sociální diagnóza, kde je popsána vědecká metoda sociální práce a jejíž autorkou je Američanka Mary Richmondová. (Puskajlerová, 2013)

Za rozvoj sociální práce se u nás zasloužila Alice Masaryková, která založila Československý červený kříž, Českou ošetrovatelskou školu a bojovala za vzdělávání žen a zlepšení životních podmínek československého lidu. Rozvoji sociální práce jako oboru přispělo založení první Vyšší sociální školy v ČSR. Ve které se v jednoročném studiu vzdělávaly sociální pracovnice, diplomované sestry a pracovníci pro práci v terénu. Pomocí Alice Masarykové se rozvíjely terénní programy, ošetrovatelská péče, výchovná a sociální práce a poradny. (Puskajlerová, 2013)

Do roku 1948 byla sociální práce považována za váženou profesi, ale po příchodu komunistického režimu a hlavně po smrti Alice Masarykové začala prestiž sociální práce upadat. (Puskajlerová, 2013) Významný vliv na rozvoj oboru sociální práce měla 2. světová válka a období po válce, které mělo dopad na postupné omezování a vytlačování profese sociální práce. Prestiž sociální práce i status sociálního pracovníka začal upadat a postupně se ztrácel zájem a informovanost veřejnosti o specifičnosti této profese, která má za cíl řešit sociální problémy a zlepšovat kvalitu života. Taková situace trvá dodnes a ovlivňuje postavení sociální práce. (Kodymová, 2013)

1.1.3 Sociální práce v současnosti

Na současné postavení sociální práce měl značný vliv komunistický režim. Během komunistického režimu byla sociální práce řízena centrálně a sociální pracovníci konali úkony, které jim byly nařízené. Je možné, že kvůli takovému řízení dostali sociální pracovníci nálepku úředníka, který dává razítka pro přiznání nebo odebrání sociální dávky či nálepku zlé paní, která odebírá děti. Komunistický režim může mít značný vliv na to, že je sociální práce hluboce podceňovaný obor. Nasvědčuje tomu nepřiměřené finanční ohodnocení, které neodpovídá duševní náročnosti, ani skutečnému úsilí pracovníků a pracovníků. (Puskajlerová, 2013)

Sociální práce funguje na holistickém principu pro pochopení sociální události a pro hledání řešení. (Payne, 2011)

Postavení sociální práce je do značné míry ovlivněno společenskými změnami. Dříve byl stanoven řád rolí, který každý člověk zastává. Proto měl sociální pracovník ve spolupráci s klientem stanovené body, které nebylo možné překročit. Nyní v moderní době, kdy se role, sociální fungování a celá doba mění a klient potřebuje získat kontrolu nad svým životem, se sociální pracovník dostává do situací, kdy musí řešit dilemata např. ve vztahu k organizaci práce („*mám věnovat čas administrativě či práci s klientem?*“). (Musil, 2004) V dnešní době, funguje sociální práce jako metodologie plánování života. Kdy sociální pracovníci zasahují do života jedinců, kteří potřebují pomoc s plánováním života. (Ferguson, 2004)

V počátku se sociální práce zaměřovala na jakousi primární objektivní pomoc ve smyslu např. chudým darovat oblečení, jídlo či jinou materiální pomoc. Nyní sociální pracovník řeší situaci klienta tak, že mu pomáhá reflektovat sama sebe, v odhalování významů vniklé situace, porozumět cílům a řešení do budoucna. Zjednodušeně by se dalo říci, že sociální práce hledá příčiny, řešení a snaží se o prevenci sociálních problémů. (Navrátil, 2005) Při pomoci se sociální pracovník zabývá celkovou situací člověka. Bere tak v potaz nejen faktory sociální, ale i faktory psychické, biologické či duchovní a využívá poznatků z jiných oborů, se kterými se prolíná. (Janebová, 2011) Pokud jde o profesionalizaci sociální práce, tak se sociální práce nijak neliší od jiných

povolání a je již plně vyvinutá. Strukturální rys sociální práce spočívá v organizačně-administrativní zakotvením. (Orizet, Kappler, 2007)

1.1.4 Vymezení sociální práce

Z historie a s měnícími se podmínkami ve společnosti je zřejmé, že profese sociální práce má ve společnosti určitou potřebnost, úlohu pro jedince a také podobu. Sice se forma sociální pomoci měnila, ale základ sociální práce zůstal stejný a to, že jde o pomoc potřebnému. Co je, obsahem sociální práce je zřejmé z jejího předmětu a cíle. Předmětem sociální práce jsou sociální problémy v užším smyslu sociální situace, kdy sociální jevy, které se dotýkají jednotlivce, skupiny či komunity nejsou v normalitě a mají potřebu společenského zásahu. Objektem sociální práce jsou právě sociální jevy a problémy, příčiny, které vedou ke vzniku sociálního problému, možnosti a postupy vedoucí k řešení sociálních problémů, dále také efektivnost metod a technik sociální práce. Jako každý obor, tak i sociální práce má svoji teorii, metody a techniky práce, podle kterých se řídí. (Draganová, 2006) Metody sociální práce jsou specifické postupy sociálních pracovníků, které jsou vymezené cílem či cílovou skupinou. (Matoušek, 2003) Mezi metody sociální práce patří: sociální práce s jednotlivcem, sociální práce se skupinou, sociální práce s komunitou. Technika sociální práce je návod na použití metody, je to činnost, která slouží k naplnění vytyčeného cíle. Různé druhy komunikace, mimiky a gestiky jsou techniky sociální práce. (Draganová, 2006)

Jednotlivec, skupina nebo komunita, kteří kladou sociální otázky a tvoří společenské atributy, jsou subjektem sociální práce. Mezi cíle sociální práce patří předcházení sociálních problémů, použití odborných metod a pomoc jedinci s adaptací a integrací do společnosti, podpořit klienta ve schopnosti řešit problém, adaptovat se na nároky společnosti, zprostředkovat jedinci kontakt se společenským prostředím a s ostatními odborníky, rozvíjet a zlepšovat sociální politiku. (Draganová, 2006) Z vymezení sociální práce je zřejmé, že cílem je pomoc jedinci a poskytnout mu podporu, což je typické pro pomáhající profese, mezi které sociální práce patří. (Květenská, 2007)

1.1.5 Profese - sociální pracovník

Jelikož je sociální práce samostatnou vědní disciplínou, která má svou historii, teorii, metody a techniky práce jsou pro její výkon potřební erudovaní sociální pracovníci. Sociální práce je náročné a rozporuplné povolání a má specifické požadavky na osoby, které jí provádějí, ať už v oblasti vzdělání, osobnosti či kompetencí. (Květenská, 2007)

Profese sociálního pracovníka respektive jeho obsah práce je uveden v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, kde jsou jeho činnosti upravené v § 109 a to následovně: „*Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně-právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně-právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace.*“ (Zákon č.108/2006 Sb.). Sociální pracovník tedy plánuje, realizuje, monitoruje a vyhodnocuje poskytované sociální služby. Pracuje přímo s cílovou skupinou, vede a vyhodnocuje plány uživatelů této služby. (Sociální revue, 2007) Pod pojmem sociální pracovník si většina veřejnosti může představit osobu s různými kompetencemi a mnohdy ani neví, co takový sociální pracovník dělá. Pro lepší konkretizaci, kdo je sociální pracovník, může posloužit definice od Chytila (2002), který uvádí, že „*Sociální pracovníci řeší sociální problémy, zprostředkovávají pomoc při řešení těchto problémů a snaží se zabránit jejich vzniku nebo vyhrocení*“.

Sociální pracovník k výkonu své profese potřebuje mít potřebné dovednosti a nástroje, proto je důležitá příprava budoucích pracovníků. (Hanuš, 2007) Výkon sociální práce je podmíněn vzděláním. Sociálním pracovníkům je umožněno získat vzdělání v oboru ve třech úrovních a to:

- a) bakalářské
- b) magisterské
- c) doktorské

Sociální pracovník by měl mít minimální dosažené vzdělání na vyšší odborné škole či vysoké škole (titul bakalář) v oboru sociální práce. Jelikož je na sociálního pracovníka kladen nárok vzdělání a je mu umožněno vzdělání na vysokoškolské úrovni ukazuje tato skutečnost fakt, že se může sociální práce řadit mezi ostatní rovnocenné pomáhající profese. Dále by měl mít sociální pracovník zájem o celoživotní vzdělání, praxi, měl by mít všeobecné a odborné vědomosti apod. (Levická, 2004)

1.1.6 Činnosti sociálního pracovníka

Bavíme-li si o sociálním pracovníkovi, nesmíme opomenout jeho činnosti. Sociální pracovník svými činnostmi realizuje sociální práci. V kapitole výše jsou popsány činnosti, které sociální pracovník dělá dle zákona. Pro upřesnění, co dělá sociální pracovník respektive konkrétnější činnosti sociálního pracovníka, popisuje Žilová, která jeho činnosti popisuje následovně: pomoc jedinci, aby si uměl vytvořit rovnováhu mezi sociálním prostředím a mezi možnostmi, schopnostmi a potřebami jedince, vést jedince ke správnému způsobu života a k vhodnému společenskému chování, učit jedince řešit své problémy a rozvíjet své schopnosti a umět být zodpovědný za svou sociální situaci, ale i sociální situaci rodiny. (Žilová, 2000)

Z výše popsaných činností je zřejmé, že profese sociálního pracovníka není jednoduchá a je k ní potřeba určitých schopností, dovedností a zkušeností. V oblasti sociální práce je potřeba, aby sociální pracovník byl morálně bezúhonný, důvěryhodný, uměl zachovat mlčenlivost a byl empatický. (Levická, 2004)

S výkonem sociální práce souvisí osobnost jedince, který tuto práci vykonává. Na místě je tedy jakou osobnost by měl mít sociální pracovník?. Mezi základní vlastnosti, které by měl mít sociální pracovník, se řadí např. spravedlnost, zodpovědnost, morální bezúhonnost, důvěryhodnost, slušnost, zdvořilost, respektování soukromí, empatie apod. Z vypsání vlastností vyplývá jakýsi ideál sociálního pracovníka, který má komplexní osobnostní výbavu. Samozřejmě není možné, aby každý měl všechny potřebné vlastnosti a stal se tak ideálním vzorem, ale je možné,

aby o to každý usilovat a snažil se zlepšit své dosavadní vlastnosti a schopnosti, které mu pomohou přiblížit se k ideálnímu vzoru sociálního pracovníka. (Levická, 2004)

1.1.7 Role sociálního pracovníka

Činností, které sociální pracovník má vykonávat je mnoho. Proto se při výkonu sociální práce může sociální pracovník potýkat s různými rolami, které zastává. Sociální pracovník má ve své profesi různé role, které se prolínají. V užším slova smyslu lze sociální práci vnímat ve třech pojetí: administrativní, profesionální a filantropické. K různým pojetím se dle Musila (2007) přiřazují role, k administrativnímu pojetí patří role úředníka, k profesionálnímu role specialisty a k filantropickému se řadí role člověka. Každá role má své úkoly. (Musil, 2007)

V administrativním pojetí se od sociálního pracovníka očekává, že bude úředníkem, který podle předem předepsaných norem provádí určitá opatření a rozhodnutí pro blaho veřejnosti, dále také poskytuje informace zákonem stanoveným subjektům. Pro výkon role úředníka se předpokládá loajálnost a znalost legislativy. (Musil, 2007) S administrativním pojetím dle Musila (2007) se shoduje byrokratický sociální pracovník podle Banksové. Byrokratický sociální pracovník jako úředník či technik se řídí podle pravidel zaměstnavatele a klade důraz na služební opatření/postupy. Základním principem je spravedlivě distribuovat zdroje a podporovat veřejné blaho. (Matoušek, 2003)

Profesionální pojetí sociální práce, představuje sociálního pracovníka jako specialistu, který dokáže pomoci jednotlivci či skupině komplexně posoudit problém, s ohledem na různorodost a individualitu, který brání jedinci v interakci se sociální prostředím. (Musil, 2007) Mezi klientem a pracovníkem se utváří individuální vztah, při čemž se sociální pracovník řídí profesním etickým kodexem a důraz je kladen na klientovo právo na sebeurčení, akceptaci, důvěru apod. (Matoušek, 2003) Od sociálního pracovníka-profesionála se očekává, že bude své povinnosti vykonávat samostatně a spolupracovat s ostatními pracovníky jiných pomáhajících profesí. (Musil, 2007)

Nebýt úředníkem ani specialistou, ale být především člověkem je filantropické pojetí sociální práce. Sociální pracovník má být člověkem, který poskytne klientovi pomoc, kterou podle něho potřebuje. Hlavní vlastnosti tohoto pracovníka jsou empatie, vnímavost a zvládání emočního stresu. Sociální pracovník má spolupracovat s lidmi v organizaci, s příbuznými a s ostatními kolegy. (Musil, 2007) Sociální pracovník jedná s klientem jako s lidskou bytostí, kterou vnímá s respektem. (Matoušek, 2003)

Při výkonu sociální práce jsou na sociálního pracovníka kladené určité nároky. Aby mohl sociální pracovník vykonávat svou profesi dobře, může se při výkonu své praxe řídit určitými pravidly, které mu pomohou dělat svou práci s ohledem na základní hodnoty, jako je jedinečnost, hodnota každého jedince, svoboda a spravedlnost ve společnosti. (Matoušek, 2003)

1.1.8 Etický kodex sociálního pracovníka

Sociální práce jako profese má hodnotový a etický rámec. Zásady pro výkon sociální práce jsou založeny na hodnotách demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti. Sociální práce je jednou z pomáhajících profesí, které jsou podloženy etikou, proto by měl sociální pracovník dodržovat jistá pravidla. K dodržování pravidel a výkonu sociální práce byl vytvořen etický kodex sociálního pracovníka. (Etický kodex, 2006)

Etický kodex sociálního pracovníka obsahuje všechny vlastnosti, dovednosti a kompetence, kterými by měl sociální pracovník disponovat. Sociální pracovník respektuje jedinečnost člověka, respektuje právo každého jedince na seberealizaci, pomáhá jak jednotlivci, tak skupinám a komunitám. Při výkonu této profese je potřeba, aby sociální pracovník měl jisté vlastnosti a schopnosti. V etickém kodexu jsou popsána pravidla etického chování sociálního pracovníka ve vztahu ke klientovi, zaměstnavateli, kolegům, společnosti, ale také ke vztahu povolání a odbornosti. Jelikož je sociální práce rozmanitá profese a okruh pomoc je rozsáhlý, je potřeba, aby měl sociální pracovník pomyslné vodítko, které mu pomůže dělat svou práci, co nejlépe. (Levická, 2004)

Sociální pracovník při řešení klientova problému je někdy nucen pracovat ve spolupráci se svými kolegy, ale také s ostatními profesemi. Proto jsou v etickém kodexu popsána pravidla etického chování ve vztahu k ostatním. Ve vztahu ke klientovi, by měl sociální pracovník jednat, tak aby podporoval klienty k vlastní odpovědnosti, aby chránil důstojnost klienta a neporušil lidská práva klienta. Sociální pracovník jedná s každým jako s celostní bytostí, aby nebylo porušeno soukromí a mlčenlivost. Ve vztahu k zaměstnavateli plní sociální pracovník své povinnosti vyplývající ze závazku k němu a snaží se participovat na podmínkách, které mu pomohou plnit povinnosti dané etickým kodexem. Sociální pracovník by měl ve vztahu ke kolegům respektovat jejich znalosti a zkušenosti, též znalosti a zkušenosti ostatních odborných pracovníků. Má-li sociální pracovník rozdílné názory vůči kolegům, měl by je sdělit vhodným způsobem na vhodném místě. (Etický kodex, 2006)

Sociální pracovník by měl usilovat o celoživotní vzdělání, dbát na udržení a zvyšování prestiže profese, měl by se snažit o zvyšování odborné úrovně práce a uplatňovat nové přístupy a metody. Jelikož je sociální práce pro společnost nevyhraněná profese, měl by sociální pracovník usilovat o osvětu, upozorňovat na případy porušování zákonů a oprávněných zájmů občanů, podněcovat změny v zákonech. Také by měl usilovat o zlepšování sociálních podmínek a o zvyšování sociální spravedlnosti.

Pravidel, podle kterých by se měl sociální pracovník řídit je mnoho, tak též kompetencí, které mu jsou přiděleny. Z etického kodexu vyplývá široké pole působnosti a oblastí do, kterých sociální pracovník může nebo by měl zasahovat. (Etický kodex, 2006)

1.2 Sociálně-právní ochrana dětí

Sociální práce je interdisciplinární obor, což znamená, že spolupracuje s ostatními obory. Pro zachycení postavení sociální práce v rámci jiných profesí jsem si vybrala sociálně-právní oblast, kde může být spolupráce nejvíce viděna. Spolupráce orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále již OSPOD) probíhá v rámci

multidisciplinárního týmu, kde se může projevit jistá nadvláda a zároveň postavení dané profese. V předchozí kapitole jsem se zaměřila na sociální práci obecně a v této kapitole popíši sociální práci v kontextu sociálně-právní ochrany. Dále se zmíním o zákonu č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který k této problematice neodmyslitelně patří, protože zaštituje sociální práci a i svým způsobem její postavení v rámci multidisciplinárního týmu, kdy OSPOD představuje důležitý článek v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a své činnosti může dle zákona přenést na jiné organizace či fyzické osoby.

1.2.1 Vymezení sociálně-právní ochrany dětí

Soustava sociálně-právní ochrany dětí je ucelený, moderní, fungující systém stojícím samostatně v systému českého práva. Účelem toho systému je poskytnout ochranu nejzranitelnější společenské skupině a to nezletilým dětem, které jsou ohroženy působením negativních vlivů. Sociálně-právní ochrana je poskytnuta dětem, jejichž rodiče neplní nebo nemohou plnit své povinnosti, nebo děti, které vedou zahálčivý a nemravný život, opakovaně utíkají z domova, nebo jsou obětí trestného činu či jsou jim ohroženy. (Tomeš, 2002)

Sociálně-právní ochranu dětí provádějí státní orgány. Právo dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči, svobodu myšlení, na vzdělání, zaměstnání zajišťuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte neboli OSPOD. Dále také chrání dítě před tělesným, duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním. Toto opatrování, které zahrnuje hájení práv a oprávněných zájmů dítěte, je upraveno v právních odvětvích a právních předpisech, z tohoto vyplývá, že je pod ochranou zákona. Ochrana dítěte se objevuje z pohledu práva v oblasti rodinně-právní, školské, zdravotní, daňové, občanskoprávní, trestní apod. OSPOD tedy poskytuje pomoc jak dětem, tak rodině dítěte a zasahování do soukromí rodiny je možné ve chvíli, kdy o to požádají nebo se o děti nemohou či nechtějí starat. Práce s rodinou vyžaduje téměř vždy spolupráci s ostatními odborníky, aby pomoc byla úspěšnější. (MPSV, odbor 21, 2009)

Ochrana dítěte funguje na určitých principech, kdy primárním aspektem je nejlepší zájem, prospěch a blaho dětí. Poskytuje se všem dětem bez rozdílu a bez diskriminace jak už z pohledu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství apod. Sociálně-právní ochrana je poskytována bezplatně a poskytuje se všem nezletilým mladším 18 let. (MPSV, odbor 21, 2009)

1.2.2 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Výkon sociálně-právní ochrany dětí je uveden v zákoně č.359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Právní úprava udává normy postupů státních orgánů a činnosti fyzických a právnických osob. (Kahoun, 2007) Rozsah ochrany je upraven v § 1:

- ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a
- působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny (Zákon č. 359/1999 Sb.).

Jak už bylo řečeno, zákon vymezuje působnost orgánů. Tato působnost zasahuje do oblastí prevence a to v situacích, které se dají na základě nejen tohoto zákona předvídat, ale také na základě zákona o rodině. Dále zákon upravuje povinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí spolupracovat s ostatními orgány, týkající se ochrany dětí. Tato povinnost spolupráce s orgány ochrany dětí se také týká rodičů či osob odpovědných za výchovu dětí. (Kahoun, 2007) Zákon o sociálně-právní ochraně dětí a jeho zásady jsou v souladu s ústavními principy, které jsou uvedené v Ústavě ČR, Listině základních práv a svobod a Úmluvě o právech dítěte. (Kahoun, 2007)

Za ochranu dětí je zodpovědný stát, který svou funkci plní pomocí orgánů. Orgány sociálně-právní ochrany dětí včas provádějí potřebná opatření a sledují ochranu práv dětí. Sociálně-právní ochranu dětí tedy zajišťují, obecní úřady s rozšířenou působností (obce 3. typu), které jsou hlavním článkem toho systému a uskutečňuje se tak prostřednictvím oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Dále pak v přenesené působnosti, jsou dalšími orgány obce (obce 1. typu), jenž plní řadu povinností a plní úkoly v samostatné působnosti. Péči přebírají také kraje, s přenesenou i samostatnou

působností. Ministerstvo práce a sociálních věcí, patří též mezi orgány zajišťující sociálně-právní ochranu dětí, v jehož působnosti je obecně péče o rodinu a děti. Ve vztahu k zahraničí, jde o Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který řeší otázky ochrany dětí v souvislosti s cizinou. (MPSV, odbor 21, 2009)

Zákon č. 359/1999 Sb. ukládá orgánům v oblasti sociálně právní ochrany dětí, tyto povinnosti:

- a) vyhledávat ohrožené děti
- b) působit na rodiče, aby plnili povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti
- c) projednat s rodiči odstranění nedostatku ve výchově
- d) projednat s dítětem nedostatky v jeho chování
- e) kontrolovat, zda je dítěti zamezován vstup do ohrožujícího prostředí
- f) poskytnout či zprostředkovat rodičům poradenství
- g) oznámit OÚ s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že se jedná o ohrožené dítě. (Zákon č. 359/1999 Sb.)

Z povinností, které ukládá zákon, je zřejmé, že sociální pracovník musí mít nejen znalosti z ostatních oborů, ale také musí s nimi spolupracovat. I když se může sociální práce řadit mezi rovnocenné pomáhající profese v této oblasti má důležitou a nezastupitelnou funkci. Činnosti sociálně-právní ochrany dětí, mohou být přeneseny na neziskové organizace či fyzické osoby, kterým zákon vymezuje, v jakém rozsahu tuto ochranu mohou vykonávat. Tato možnost je ve prospěch dítěte, kdy mu může být poskytnuta sociální služba podle potřeby. (Kahoun, 2007)

Při provádění sociálně-právní ochrany se využívají nástroje podle konkrétní situace, ve které se dítě ocitá a podle intenzity ohrožení. Činnosti orgánů se také zaměřují na prevenci, jak už rodinných vztahů, tak i sociálně patologických jevů (nepříznivý vývoj dětí a minimalizace důsledků působení těchto jevů). (MPSV, odbor 21, 2009)

1.2.3 Sociální pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí

V rámci sociálně-právní ochrany dětí má důležitou úlohu sociální pracovník. Pracovníci sociálně-právní ochrany dětí jsou povinni chránit zájmy, život a zdraví ohrožených dětí. Sociální pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí se snaží o zlepšení rodinného prostředí dítěte. Sociální pracovník své povinnosti plní v podobě preventivních a poradenských činností. Pracovníci především v terénní práci musejí v pravou chvíli a adekvátně reagovat na zjištěné skutečnosti. Někdy musí pracovníci přistoupit k závažným zásahům do rodiny. (Kahoun, 2007)

Sociální pracovníci pro získání dostatků informací a ověření situace provádějí sociální šetření především v souvislosti se soudním nařízením. Sociální šetření se provádí v případech soudního řízení o výchově a výživě před rozvodem, také při řízení o dávkách státní sociální podpory a sociální péče. O případech ohrožených dětí se sociální pracovníci mohou dozvědět od příbuzných nebo rodičů dítěte, ale také mohou orgány kontaktovat samy děti. Pro lepší získávání informací o možném ohrožování dětí je vhodné, aby měli pracovníci zmapované sociální sítě spolupracujících činitelů. Mezi, které patří již zmínění lékaři, školy, kteří jsou nejčastěji a nejdéle v kontaktu s dítětem a tak mohou oznamovat případy na podezření týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte. Vezmeme-li v úvahu jaké kompetence a úkoly má sociální pracovník OSPOD je nutné, aby bylo do řešení problému zapojeno více osob z různých oborů a zejména, aby tato spolupráce fungovala. (MPSV, odbor 21, 2009)

Sociální pracovníci pro včasné zachycení problémů, provádějí tzv. depistáž. Pomocí pružného reagování, mohou včas zachytit a vyřešit problémy a následně tak předejít horším následkům jako je spáchaní trestného činu na dítěti nebo naopak. V tomto směru je primárním nástrojem sociálních pracovníků projednávání příčin vzniku nepříznivé či ohrožující situace dítěte a možnost řešit tuto situaci s rodinnými příslušníky a ostatními odborníky. (Špeciánová, 2007)

Role sociálního pracovníka v oblasti rozhodování soudů o svěřeni dítěte do péče, je mnohdy klíčové. Záznam a objektivní posouzení situace sociálním pracovníkem je důležitým podkladem pro rozhodnutí. Pro správné rozhodnutí a úspěšné jeho plnění

je důležitá spolupráce všech orgánů. (Kahoun, 2007) Tvoření multidisciplinárních týmů a svolávání případových konferencí spadá především do této oblasti činnosti pracovníků OSPOD. (Špeciánová, 2003) Dále pak je sociální pracovník klíčový členem a koordinátorem týmové spolupráce. (Jennifer Van Pelt, 20013) Při volbě řešení situace dítěte je nutné brát určitý ohled na potřebnou souvislost ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ. Cílem je dodržování práv dětí, rozvoj duševních a fyzických schopností dětí. Sanace rodiny sociálně-právní ochrany dětí je hlavní činností sociálních pracovníků. Je zřejmé, že úloha sociální práce v této oblasti má nepostradatelnou úlohu. (MPSV, odbor 21, 2009)

1.3 Pomáhající profese

Ve své práci se zabývám sociální prací a jejím postavením v rámci jiných pomáhajících profesí, proto jim budu v této kapitole věnovat pozornost. Jelikož sociální práce vychází z různých oborů, učí se z nich a obohacuje se, je řazena mezi interdisciplinární obor a také mezi pomáhající profese. V této kapitole vysvětlím pojem pomáhající profese. Pokusím se popsat spojitost sociální práce s jinými obory, kdy tato propojenost může sociální práci stavět do pozice rovnocenného oboru anebo naopak kvůli tomu může být sociální práce brána jako nesamostatný obor.

1.3.1 Propojenost pomáhajících profesí

Sociální práce patří mezi tzv. pomáhající profese. Pojem pomáhající profese můžeme chápat jako „*souhrnný název pro veškeré profese, jejichž teorie, výzkum a praxe se zaměřují na pomoc druhým, identifikaci a řešení jejich problémů a na získávání nových poznatků o člověku a jeho podmínkách k životu, tak aby mohla být pomoc účinnější; patří sem lékaři, zvláště psychiatři, psychologové, sociální pracovníci, speciální pedagogové, šířeji i fyzioterapeuti, balneologičtí pracovníci apod.*“ (Hartl,

Hartlová, 2010, s. 445). Podle Matouška (2001) jde o profese, které vznikají v souvislosti se slábnoucí rodinou a tradičních systémů sociální podpory, jejichž cílem je institucionalizované poskytování podpory. Jak už bylo řečeno, sociální práce patří mezi pomáhající profese a do skupiny sociálních věd (věda o společnosti), kam patří také např. psychologie, pedagogika, sociologie, etika, politologie apod. I když je sociální práce samostatnou vědní disciplínou má mnoho společného s příbuznými vědeckými obory. (Květenská, 2007)

Sociální práce souvisí s celou řadou oborů a profesí, ze kterých vychází, učí se z nich, ale které naopak sama obohacuje svým rozvojem. Sociální práce jako společensko vědní disciplína vychází nejvíce ze sociologie, psychologie a psychoterapie. (Úlehla, 2007)

Jelikož byla sociální práce dříve chápána jako aplikovaná vědní disciplína nebo hraniční disciplína k psychologii, psychiatrii, pedagogice má s nimi určité podobnosti a rysy ze kterých vychází. Nyní je sociální práce samostatnou vědní disciplínou, která má multidisciplinární základ. Ve své práci propojuje poznatky z klasických věd (právo, pedagogika, sociologie, psychologie, medicína apod.) do nového systému. (Květenská, 2007)

Příbuzné obory mezi sebou spolupracují a mají společné okruhy pomoci. Sociální práce prostřednictvím psychologie může pochopit osobnost klienta a jeho chování. Jak sociální práce, tak psychologie se zaměřují na klienta a jeho problém, zabývají se vztahy ve společnosti, myšlenkovými a emocionálnímu stavu klienta, pozorují schopnost socializace jedince a zkoumají patologické chování. Sociální práce v případě poruchy sociálního fungování hledá sociální pracovník řešení problému v samotném klientovi, tak v bezprostředním okolí. Při pomoci ve zvládnání socializace či resocializace je sociální práce propojena s pedagogikou. Sociální práce má svůj sociálně-pedagogický rámec, jehož prostřednictvím uskutečňuje hlavní cíle a strategické úkoly. K hlavním cílům a úkolům může patřit působení na klienta, aby pochopil vlastní situaci, aby se adaptoval na nové podmínky, získal nové kompetence a aktivně se zapojil do společnosti. Rozdíl mezi pedagogikou a sociální prací, je že pedagogika své

činnosti směřuje na vzdělávání a výchovu zatím co sociální práce na poskytování různých forem sociální pomoci. (Levická, 2004, Květenská, 2007)

Jak je známo, některé obory pomáhajících profesí mají mnoho společného se sociální prací. Existuje určitý archetyp (model) např. mezi lékařem, psychoterapeutem, psychiatrem a sociálním pracovníkem, jde o archetyp zdravý - nemocný. Dříve byl, sociální pracovník vnímán, jako někdo, kdo rozdělával milodary a byl dobrodincem, dnes v moderní společnosti, může, být vnímán, jako léčitel, který vykonává léčebnou funkci. I když neléčí fyzicky nemocné, ale léčí sociálně nemocné poměry, může se potýkat se stejnými problémy jako lékař. Již zmíněný archetyp zdravý - nemocný přibližuje propojenost oborů. Základní model platí pro zmíněné profese, u lékaře jde o archetyp fyzicky zdravý – fyzicky nemocný, u psychiatra a psychoterapeuta jde o duševně zdravý – duševně nemocný a u sociálního pracovníka pak o model sociálně zdravý – sociálně nemocný. (Guggenbühl-Craig, 2007)

1.3.2 Vývoj sociální práce ve vztahu k jiným oborům

Sociální práce se vyvíjela ve vztahu k jiným oborům. S vývojem sociální práce úzce souvisí přechod od laické pomoci k profesionální pomoci a to prostřednictvím vzdělání, kdy učební struktura vychází z nároků a požadavků ostatních oborů. Zejména vývoj sociální práce k medicíně, i když byl vztah akceptován, vznikaly často neshody mezi kompetencemi, vědomostmi a profesními schopnostmi mezi lékařem a sociálním pracovníkem. Lékař potřeboval, aby měl sociální pracovník náležitou míru vzdělání a to zejména z biologie, fyziologie a hygieny. Po sociálním pracovníkovi bylo požadováno, aby měl základy ze sociologie, psychologie, etiky, biologie a orientoval se v oblasti sociální práce, jak v teoretických tak metodologických postupech. Ve vztahu k sociologii bylo požadováno, aby sociální pracovník prošel metodickým výcvikem, který mu pomůže vyhodnotit danou situaci a určit správnou diagnózu. Dále pak nároky po vědomostech z různých oborů se objevily i v oblasti práva a to rodinného, správního, veřejného, občanské apod. Znalosti z práva měly sociálnímu pracovníkovi posloužit k tomu, aby mohl lépe pomoci klientovi, neboť se od něho očekává sociálně-právní

poradenství. Dále pak pro vzdělání sociální práce byla do učebního programu zařazena sociální politika. Formování sociální práce a kladení nároků na sociálního pracovníka ze strany jiných odborníků, může mít za následek, že není sociální práce brána jako rovnocenný obor. I přestože podoba sociální práce, vychází z požadavků ve vztahu k ostatním profesím je sociální pracovník samostatný odborník, který má odpovídající vzdělání. (Kkodymová, 2013)

1.4 Multidisciplinární spolupráce

Mluvíme-li o sociální práci jako o interdisciplinárním oboru a jejím postavením mezi jinými odbory je nezbytné se zabývat multidisciplinární spoluprací či týmem. Sociální práce v rámci sociálně-právní ochrany se uskutečňuje především ve spolupráci s více profesemi dohromady. Pokusím se v následujících kapitolách popsat podstatu multidisciplinárního týmu, který s sebou nese jistá pozitiva, ale i negativa. Zejména zde zmíním důležitost sociálního pracovníka v multidisciplinárním týmu, protože role koordinátora v oblasti sociálně-právní ochrany může být jedním z pozitivních faktorů, které ovlivňují postavení sociální práce.

1.4.1 Multidisciplinární tým

Řešení sociálních problémů vyžaduje spolupráci odborníků z různých profesí, mezi které, se řadí sociální pracovník, lékař psycholog, právník, speciální pedagog, učitel, policajt apod. (Škoda, 2007) Jak už bylo naznačeno, při řešení určitého problému je nutné, aby sociální pracovník spolupracoval s ostatními pracovníky pomáhajících profesí a to v tzv. multidisciplinárním týmu. Multidisciplinární tým v širším pojetí znamená, že spolu pracuje více vědních disciplín a tvoří tak tým. V užším slova smyslu jde o skupinu, kterou spojuje úsilí o dosažení společného cíle, v sociální práci tedy o vyřešení klientova problému. (Hartl, Hartlová, 2010)

Práce v multidisciplinárním týmu by měla spočívat v tom, že pracovníci budou pracovat spolu, nikoli nezávisle na sobě nebo vedle sebe, ale ve vzájemné koordinované spolupráci, tato myšlenka vychází z anglického spojení „working together“ což znamená pracovat společně/dohromady. (Hanušová, Hellebrandová, 2006) Multidisciplinární spolupráce se rozlišuje na tři úrovně a to:

1. zvýšení povědomí o nutnosti spolupráce, získání informací o dalších resortech,

2. výměna informací mezi profesionály – vymezení místa pro předávání informací, společné hledání řešení, interpretace různých odborníků, což vede k získání většího rozhledu,

3. spolupráce při určitém konkrétním problému. (Hanušová, Hellebrandová, 2006)

Když má spolupracovat více lidí či oborů lze očekávat, že se objeví nějaké bariéry, které tuto spolupráci naruší či neumožní. Bariéry, které se mohou objevit, popisuje Hellebrandová (2006) :

- rozdílný status profesí,
- kultura organizace,
- důvěra klienta v organizaci,
- konkurence mezi organizacemi,
- stereotypy,
- nedostatečná důvěra v kompetentnosti ostatních odborníků v týmu,
- nevyjasnění rolí,
- nedostatečná kooperace,
- mocenské zájmy organizace.

Multidisciplinární spolupráce s sebou nese tedy i jistá rizika. Může docházet k zneužívání postavení nebo moci, účastníci mohou mít nedostatek prostoru a času, může docházet k absenci důležitých prvků spolupráce jako je tolerance, ochota, nízká motivace, dále pak negativní dopad na spolupráci má absence koordinátora. (Tokovská, Odlerová, 2012)

1.4.2 Práce v týmu

Tým je všeobecně charakterizován jako celek spolupracujících lidí, který je časově omezen cílem, limitován velikostí, jasnými pravidly, rolemi a procesem práce. (Zahrádková, 2005) Jako v každém týmu, tak i v multidisciplinárním týmu se objevují charakteristické rysy týmové spolupráce, které se vyznačují následovně:

- rovnoprávné postavení členů,
- vymezené role a odpovědnosti členů,
- všemi respektovaná vlastní pravidla,
- úsilí o dosažení společného cíle,
- efektivní komunikace a
- účelné řešení konfliktů,
- důvěra a otevřenost (Zahrádková, 2005).

Fungování týmové spolupráce je závislá na jednotlivých členech, aby dokázali být ve vzájemné interakci, byli na sobě při dosahování cíle závislí a dokázali mezi sebou komunikovat. V týmové spolupráci se moc a pravomoc přenášejí na všechny členy, kteří si mají být mezi sebou rovni a navzájem se respektovat. Přesto je potřeba, aby měli určitého koordinátora, který stanoví časový harmonogram, předloží hlavní cíl a úkoly pro efektivní týmovou práci. (Škoda, 2007)

Klíčový aspekt v týmové spolupráci je komunikace, kdy dochází ke kontaktu a předávání informací mezi členy. Při špatné komunikaci dochází k špatnému pochopení informací a klesá tak efektivnost spolupráce. (Zahrádková, 2005) Pro lepší komunikaci v týmu a tím vyšší efektivnosti práce je důležitá odpovědnost za jasné a srozumitelné sdělení všech potřebných informací, za ověření, zda druhá strana porozuměla a má potřebné informace, dále pak za doplňující otázky pro pochopení a zpětnou vazbu. (Zahrádková, 2005)

Větší interakce mezi odborníky, může každému přinést nové vědomosti a dovednosti. Nevýhodou týmové práce může být, nepřijetí vedoucího-koordinátora týmu a to z důvodů profesních rozdílů, také může docházet k překrývání pravomocí a kompetencí různých profesí. (Škoda, 2007)

1.4.3 Práce v multidisciplinárním týmu

Pro naplňování cílů sociální práce je podstatnou úlohou týmová spolupráce mezi pracovníky, kdy tento proces ale zároveň není úplně jednoduchý. (Janebová, 2011) Komplikovanost spolupráce mezi pracovníky různých organizací může být důsledkem rozmanité profesní kultury s odlišnými hodnotami a normami. V rámci své profese pracovník sociálně-právní ochrany spolupracuje s rodinou a ostatními odborníky dalších oborů (např. s psychology, právníky, lékaři, pedagogy atd.), kteří se podílejí a přispívají k ochraně dítěte. (Špeciánová, 2003) V oblasti multidisciplinárního týmu se očekává od pracovníků spolupráce, vzájemné porozumění, tolerance, než soupeření a sebestřednost. Vzájemná spolupráce spočívá v aktivitách, které směřují k dosažení stejného cíle, v tomto případě k ochraně dítěte a nápravě rodiny. (Plamínek, 2009) Význam multidisciplinárního týmu v oblasti OSDPOD spočívá v tom, že není péče zaměřena jen na dítě, ale také na ostatní členy rodiny. Jako v každé profesi, také i v multidisciplinárním týmu se očekává od pracovníků vysoká odbornost a profesionalita. Pomáhající pracovníci by se měli navzájem akceptovat a pomáhat si. Jde hlavně o toleranci svých názorů, kompetencí a dohod, které mohou mezi sebou uzavřít. (Bechyňová, 2007)

Pro efektivní multidisciplinární spolupráci je možné se držet následujících principů, které popisuje Hanušová (2006). Základem efektivní spolupráce je vytvoření funkčního týmu osob, aby tým fungoval, je důležité určit koordinátora tohoto týmu a zároveň vytvořit pevná pravidla, což může zahrnovat písemnou dohodu o spolupráci, dále pak je potřebné vydefinovat cíle, role a úkoly účastníků. Účastníci týmu by měli znát kompetence a možnosti ostatních pracovníků a měli by mezi sebou komunikovat, což mohou zajistit pravidelné schůzky. Pro řešení problémů je důležité, aby měl tým zmapované prostředí či zařízení. Možnost dalšího vzdělávání pracovníků je pozitivním přínosem (Hanušová, 2006).

Práce v týmu může jejich členům přinést zdokonalení pracovních metod a postupů. Členové se společně podílejí na zvyšování kvality a efektivnosti práce či

pomoci, snižuje se tak riziko zanedbávání některých postupů, které by mohly ohrozit další vývoj dítěte. (Hanušová, 2006)

Podstatou multidisciplinárního týmu je tzv. kruhová péče, kterou popisuje Janovský, kdy pomyslný kruh symbolizuje rovnou pracovní pozici mezi členy různých profesí a činnosti odborníků směřují k vrcholu, na kterém zaujímá svou pozici dítě (klient). Pozice „nadřazenosti“ dítěte (klienta) ukazuje o koho se v rámci multidisciplinárního týmu jedná a či oprávněné zájmy by měly být nadřazené (Jankovský, 2007). Postavení sociálního pracovníka v rámci multidisciplinárního týmu je podle Wohlgemuta posíleno, tak že sociální pracovník působí jako zprostředkovatel, koordinátor ostatních pracovníků, rodičů, ale také klientů. Role sociálního pracovníka je tak vyznačena ve středu kruhu, která znázorňuje funkčnost, efektivnost a také potřebnost role sociálního pracovníka. Sociální pracovník, tak může fungovat jako prostředník rodičů či klientů, který je bude informovat a hájit zájmy dítěte a rodiny v odborných záležitostech. (Jankovský, 2006) Sociální pracovníci jsou zblhlí v práci s více obory a napříč různými systémy směřují tým k úsilí vyřešit problém (Jeniffer Van Pelt, 2013). Cílem, multidisciplinární spolupráce v oblasti sociálně-právní ochrany dětí je sanace rodiny, která pomůže jak dítěti, tak rodině. (MPSV, odbor 21, 2009)

1.5 Sanace rodiny

Jeden z cílů sociálně-právní ochrany dětí je sanace rodiny neboli náprava rodiny. V této kapitole navážu na problematiku sociálně-právní ochrany dětí v souvislosti s multidisciplinární spoluprací. Budu zde popisovat sanaci rodiny jako jeden z hlavních nástrojů sociální práce s rodinou. K sanaci rodiny patří případová konference, která je také součástí této kapitoly. Sanace rodiny, případová konference mají mnoho společného a do této kapitoly jsem je zařadila, protože se tato náplň práce uskutečňuje v rámci multidisciplinárního týmu, ze kterého můžeme poznat postavení sociální práce a jak by spolupráce měla vypadat.

1.5.1 Proces sanace rodiny

Pro sociální práci s rodinou v oblasti ochrany dětí je jeden z hlavních nástrojů podpory, sanace rodiny. Cílem sanace rodiny je stabilizovat sociální poměry v rodině takovým způsobem, aby se předešlo umístění dětí do ústavní výchovy, případně pomoci rodině získat dítě zpátky do péče. (Janebová, 2011) Matoušek udává, že by měla být sanace rodiny primární metodou při kontaktu sociální služby, kvůli ohrožení dítěte, ale zároveň se dá použít i u rodin, kde je problém závislosti. Sanace rodiny má tak široké pole působnosti (Matoušek, 2003).

Sanace rodiny zvyšuje svojí účinnost v momentě, kdy je aplikovaná včasně a je dobře zacílená. Pro tuto chvíli je tedy na profesionálech, aby dokázali odhadnout okamžik ohrožení dítěte a dokázali s rodiči navázat komunikaci bez obviňování a nabídnout jim tak pomoc podpory. (Bechyňová, Konvičková, 2008)

Zásadní podmínkou úspěšné sanace rodiny je multidisciplinární spolupráce odborníků. Jelikož se rodina nachází často v situaci, která s sebou nese sociální a psychosociální dopady je nutná jednotná podpora z řad odborníků. Klíčová je tedy týmová, propojená a koordinovaná spolupráce. Pro rodinu mohou odborníci v multidisciplinárním týmu vytvořit podpůrnou sociální síť a to prostřednictvím efektivní komunikace, uzavíráním a dodržováním dohod. Multidisciplinární tým, v této oblasti tvoří pracovníci oddělení sociálně-právní ochrany dětí, pracovníci organizací poskytující sociální služby, pracovníci kojeneckých a diagnostických ústavů, učitelé mateřských, základních a speciálních škol, pediatři, soudci, psychologové atd. (Bechyňová, Konvičková, Švestková, 2007)

Jedním ze základních úkonů sanace rodiny je tedy sestavení multidisciplinárního týmu, jehož členem je i pracovník sociálně-právní ochrany. Aby, sanace rodiny mohla proběhnout úspěšně a bez větších potíží je důležité, aby byla dána pravidla, která budou všichni z účastněných dodržovat a řídit se jimi. Také role a úkoly každého člena by měly být známy všem účastníkům. Rodiče a děti by se také měli podílet na vytvoření sanačního plánu, souhlasit s ním a pracovat podle něj. Pro účinnou sanaci rodiny je

důležitý v multidisciplinárním týmu partnerský přístup. (Bechyňová, Konvičková, 2008)

1.5.2 Koordinátor sanace rodiny

V rámci multidisciplinárního týmu je pro jeho správné a efektivní fungování nutné, aby měl někdo v tomto týmu roli koordinátora. Role koordinátora v této oblasti představuje osobu, která stanovuje časový harmonogram, předkládá hlavní cíle a úlohy. (Škoda, 2007) Dle Matouška (2003) by hlavním úkolem sociálního pracovníka mělo být sestavení týmu a následně se tak ujmout role koordinátora. Při práci s rodinou v sociálně-právní ochraně by měla být tedy koordinátorem sociální pracovnice. Jelikož sociální pracovnice stanovuje optimální skladbu týmu, plánuje a organizuje práci jednotlivých odborníků (Matoušek, 2003). Dále také navazuje s rodinou kontakt a po nějaké době ji zná, může následně navrhnout služby a opatření, směřující k motivaci a podpoře rodiny. Ve spolupráci s ostatními má informace z více zdrojů a může je tak využít např. u soudu a vidět věci z více úhlů. Je v kontaktu s rodinou od začátku v průběhu a při ukončování spolupráce. Z kompetencí sociálního pracovníka při sanaci rodiny vychází zvláštní postavení sociálního pracovníka v multidisciplinárním týmu, které popisuje již Jankovský. Sociální pracovník je tak ve středu týmu a je prostředníkem mezi rodinou a odborníky. (Jankovský, 2007) Takové postavení sociálního pracovníka s sebou nese jisté nevýhody. Musí zjišťovat informace o zařízeních, kterou jsou vhodné pro klienty, což vyžaduje hodně času. Někdy mohou kolegové zpochybňovat její pohled na situaci. Z kompetencí je zřejmé, že sociální pracovník jako koordinátor při sanaci rodiny má nezastupitelné místo. (Bechyňová, Konvičková, 2008)

1.5.3 Případová konference

Se sanací rodiny jde ruku v ruce případová konference. U některých případů dítěte ke vztahu k sociálně-právní ochraně, je někdy potřebné aby se pracovníci sešli a společně vytvořili síť pomoci. K účinné tvorbě sítě pomoci může přispět případová konference, kde svůj význam má interdisciplinární spolupráce, která je pro tvorbu sítě nezbytná. (Hrdinová a kol., 2010) Případová konference představuje plánované a koordinované společné setkání klienta a jeho blízkých osob s profesionály, kteří pro něj představují podpůrnou síť. (MPSV, 2011)

Cílem setkání je výměna informací, zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny za účelem hledání nejvhodnějšího řešení situace klienta. (Matoušek, 2013) Dále pak plánování společného postupu, který povede k naplňování potřeb dítěte, jehož výstupem je pak individuální plán péče. (MPSV, 2011) Při práci s dítětem a rodinou je tedy jeden z možných nástrojů případová konference, kterou je potřeba provádět koordinovaně. Případová konference by se měla vyznačovat atributy, jako jsou: informovanost, návaznost, spolupráce, koordinace, efektivnost a jednotnost postupu. (Hrdinová a kol., 2010)

Případová konference se dá využít u velké škály klientů. Dá se využít v sociálních a zdravotních službách a to u pacientů s chronickým onemocněním nebo v terminálním stádiu nemoci, u dospělých a dětí se zdravotním postižením, kde je hojně využívána v rané péči, také u klientů s psychiatrickým onemocněním apod. Nejčastěji je však používána při řešení situace dítěte a jeho rodiny v případech podezření na nedostatečnou péči. (Matoušek, 2013) Využívá se tehdy, kdy je potřeba vyhodnotit situaci dítěte, když je potřeba koordinovat péči spolupráce v okolí dítěte a rozdělit odpovědnosti. Dále, když se sjednocují postupy práce nebo je nutné učinit zásadní rozhodnutí pro dítě např. návrh na předběžné opatření či odebrání dítěte z rodiny. Případová konference umožňuje získat informace o situaci dítěte a jeho rodině z různých úhlů pohledů. (MPSV, 2011)

Účinnost případové konference je tehdy, použijí-li se prvky případového vedení a to, když se zapojí klíčový pracovník, využijí se běžně dostupné zdroje v okolí

a funguje multidisciplinární spolupráce a koordinovaná pomoc (Hrdinová a kol., 2010). Klíčový pracovník svolává případovou konferenci a provází dítě a jeho rodinu procesem pomoci, také pomáhá se složením účastníků případové konference. (Matoušek, 2013) V sociálně-právní ochraně dětí je klíčovým pracovníkem sociální pracovník OSPOD. Mezi účastníky kromě dítěte, rodiny a klíčového pracovníka patří také organizátor a facilitátor. Organizátor má na starosti, aby oslovit a připravit účastníky, měl by jim podat informace o cílech a průběhu případové konference. (Matoušek, 2013) Role facilitátora spočívá v tom, že případovou konferenci řídí, směřuje jí ke konkrétnímu cíli a je zodpovědný za to jak bude setkání probíhat (Hrdinová a kol., 2010).

Případová konference se využívá, protože přispívá k:

- efektivnějšímu plánování péče
- umožňuje lepší využívání zdrojů
- zlepšuje komunikaci mezi pracovníky a účastníky
- motivuje a aktivizuje klienta
- zapojuje nejen klienta, ale i rodinu
- klient může zůstat v přirozeném prostředí
- dochází k zachování nebo zlepšení kvality života (Matoušek, 2013).

1.6 Hegemonie

V předchozích kapitolách byla popsána problematika sociálně-právní ochrany dětí, dále pak v návaznosti na toto téma multidisciplinární tým a s ním spojená sanace rodiny. Pokud spolu pracuje více lidí z odlišných profesí, je možné, že se objeví jistá nadvláda jedné profese. Každá profese má určité hodnoty, představy a cíle a pracovníci svého oboru mohou zastávat názor, že právě ona profese je nejdůležitější a nepostradatelná a mohou se povyšovat nad ostatní. Zabývá-li se postavením sociální práce mezi ostatními pomáhajícími profesemi je pojem hegemonie na místě. Na postavení profese mají jistý vliv určité faktory. Ať už jde o potřebnost pro společnost,

tak postavení může ovlivnit i prestiž dané profese v našem případě prestiž sociální práce, proto ji zařazují do této kapitoly.

1.6.1 Charakteristika pojmu hegemonie

I když, jsou si pomáhající profese navzájem příbuzné a mají něco společného, objevuje se tu problematika ve formě touhy po moci. V rámci spolupráce může nastat situace, kdy se jedna profese bude nadřazovat nad druhou. Touha po moci může vycházet z historického vnímání dané profese. (Guggenbühl-Craig, 2007)

Lze hovořit o tzv. hegemonii. Slovo hegemonie pochází z řečtiny, jehož význam je vést. Jde o uspořádání sil skupin, kdy jedna vládne ovšem bez použití hrubé síly. Hegemonie se může objevovat v různých odvětvích a oborech. Sociální pracovníci se mohou ve své profesi setkat s ideologickou hegemonií jiných profesí. Jde-li o ideologickou hegemonii, sociální pracovníci se mohou ocitnout v pozici skupiny, která může pracovat v souladu s ideologií svého oboru jen do jisté míry. Cíle a obsah své práce, tak přizpůsobuje představám jiných oborů, které mívají v pomáhajících organizacích ideologickou převahu, jde například o ekonomy, lékaře, právníky, psychology, psychiatry apod. (Musil, 2004)

V hegemonii u pomáhajících profesí jde o to, že se jedna profese stane tak zvaným ideologickým hegemonem, kdy přesvědčí veřejnost, že mají takové dovednosti, které jsou pro uživatele velmi cenné nebo obtížně pochopitelné. Hegemonie se nejčastěji v sociální oblasti může objevit v rámci multidisciplinárního týmu. (Musil, 2004) Zjednodušeně by se dalo říci, že nadvládá jedné profese, se odvíjí od toho, jak je pro společnost přínosná a potřebná to znamená, že souvisí s prestiží.

1.6.2 Prestiž

Hovoříme-li o postavení sociální práce, musíme si vymezit, co to vlastně postavení práce je a co ho ovlivňuje. S postavením práce jde ruku v ruce prestiž, která

postavení profese ovlivňuje. Prestiž je vysvětlována jako úcta k určitému sociálnímu statusu nebo skupině, jde tedy o vážnost, významnost dané profese, která je hodnocena a oceněna ostatními. (Jandourek, 2007) S prestiží je často spojován sociální status, který je však jakýmsi ukazatelem spolu s příjmem, vzděláním, životním stylem apod. Postavení dané profese je tedy ovlivněno subjektivním vnímáním ostatních, obsahem a náplní práce, ale i historickým aspektem dané profese. (Jandourek, 2007)

Vzhledem k vývoji sociální práce, kdy byla brána jako charitativní pomoc a samozřejmá pomoc bližnímu v rodině se odvíjí status sociálního pracovníka. Přestože jsou sociální pracovníci považováni za specialisty a sociální práce je samostatnou profesí, není mnohdy sociální pracovník vzhledem ke své profesi uznáván, tak jak by si zasluhoval. A je vnímán spíše jako úředník, dávkář či pracovník co odebírá děti. (Kredátus, 2007)

O míře prestiže vypovídá výzkum, který provádí Centrum pro výzkum veřejného mínění. Je tu ukazatel, kdy profese sociální práce není zařazena pro hodnocení o prestiž ani není nikde zvlášť jmenovaná, samozřejmě tato skutečnost nemusí znamenat, že je profese sociální práce neprestižní povolání, ale je to zavádějící faktor, který vede k této myšlence. Pro zajímavost zde uvádím výsledky výzkumu Prestiž povolání za rok 2013.

Tabulka č.1: Prestiž povolání za rok 2013

Prestiž povolání	
Pořadí	Povolání
1.	Lékař
2.	Vědec
3.	Zdravotní sestra
4.	Učitel na vysoké škole
5.	Učitel na základní škole
6.	Soudce
7.	Soukromý zemědělec
8.	Projektant
9.	Programátor
10.	Policista
11.	Truhlář
12.	Majitel malého obchodu
13.	Starosta

14.	Účetní
15.	Manažer
16.	Voják z povolání
17.	Stavební dělník
18.	Profesionální sportovec
19.	Bankovní úředník
20.	Prodavač
21.	Novinář
22.	Sekretářka
23.	Kněz
24.	Ministr
25.	Uklízečka
26.	Poslanec

Zdroj: CVVM

1.6.3 Status sociálního pracovníka

I když sociální práce vznikla již v 19. století nejdříve jako pečovatelská služba, postupně se orientovala do oblasti rodiny, zdraví, školství až do oblasti trestní. Rozvoj a profesionalizace sociální práce má vliv na status sociálního pracovníka. Mění se status sociálního pracovníka se může rozdělovat na: profesní sociální pracovníky, asistenty sociální práce a dobrovolníky. Za profesní sociální pracovníky se považují absolventi vysokých škol, za asistenty absolventi středních a vyšších škol a za dobrovolníky, osoby bez vzdělání v sociální oblasti, kteří, ale musí absolvovat školení (Libor Musil, Pavel Bareš, Jana Havlíková (Eds.), 2011).

Status sociálního pracovníka je výsledkem ze subjektivního vnímání společností. Snaha o zlepšení sociálního statusu je odražen i v návrhu zákona o sociálních pracovnících. Cílem navrhované zákona je podpořit odborný status sociálních pracovníků a prestiž oboru sociální práce. Samostatný zákon o sociálních pracovnících a profesní komoře jasně stanoví:

- uznání sociální práce jako samostatného oboru profesní činnosti,
- postavení sociálních pracovníků, vč. jejich pracovněprávního zařazení,
- práva a povinnosti sociálních pracovníků, vč. jejich ochrany,

- vzdělávání sociálních pracovníků,
- profesní sdružování sociálních pracovníků (Šveřepa, 2014).

Návrh zákona o zlepšení prestiže sociální práce může být důsledkem neohodnoceného postavení sociální práce, které takto vnímají sociální pracovníci. (Šveřepa, 2014)

1.7 Shrnutí a náměty pro vlastní šetření

V předchozích kapitolách byla popsána profese sociální práce, činnosti a role sociálního pracovníka, které ukazují na náročnost povolání a široké spektrum kompetencí, které musí sociální pracovník zastávat. Zabýváme-li se postavením sociální práce, je nezbytné uvědomit si, co vše může mít vliv na toto postavení. Určitý faktor ovlivnění můžeme hledat v historii sociální práce, kdy může být pohled na ní ustálen na jakési primární objektivní pomoci ve smyslu např. chudým darovat oblečení, jídlo či jinou materiální pomoc. Nyní však sociální pracovník hledá příčiny, řešení a snaží se o prevenci sociálních problémů. (Navrátil, 2005) Jistý faktor ovlivnění může být i ve skutečnosti, že sociální práce souvisí s celou řadou oborů a profesí, ze kterých vychází a učí se z nich. (Úlehla, 2007) Sociální práce je označována jako samostatná vědní disciplína, která se řadí mezi rovnocenné pomáhající profese. Je ale doopravdy brána ostatními profesemi jako rovnocenná?

Kapitoly byly blíže specifikovány na činnost sociálních pracovníků v oblasti sociálně-právní ochrany dětí vzhledem k tématu diplomové práce. Problematika sociálně-právní ochrany dětí je široká a vzhledem k cílové skupině rovněž citlivá. Jedním z hlavních cílů sociálních pracovníků OSPOD je sanace rodiny, při které se pracuje v multidisciplinárním týmu, kdy řešení situace mnohdy vyžaduje spolupráci s více obory. A právě v mezioborové spolupráci se může objevit problém tzv. hegemonie neboli nadvlády. Hegemonie je hlavní myšlenkou diplomové práce, kde se snažím zjistit, zda existuje v multidisciplinární spolupráci nadvláda jedné profese nad druhou. Pro zjištění byla vybrána problematika sociálně-právní ochrany dětí, kde se

v rámci multidisciplinárního týmu pracuje nejčastěji, ale zároveň postavení sociální práce může být zkresleno vzhledem k důležitosti a citlivosti dané problematiky.

V praktické části se budu věnovat výsledkům výzkumu, pro který jsem problematiku rozdělila do následujících okruhů:

Postavení sociální práce

Jedním z okruhů výzkumu je hodnocení postavení sociální práce. Pro zjištění jaké mají sociální pracovníci postavení v rámci jiných pomáhajících profesí, lze vycházet z jejich subjektivních pocitů a ze zkušeností s ostatními odborníky. Do tohoto okruhu je možné zařadit problematiku, zda je sociální práce uznávanou profesí a to nejen z pohledu odborníků, ale i veřejnosti dle názoru sociálních pracovníků. Výzkumná část je nastavena z pohledů sociálních pracovníků samotných, proto je možné se jich ptát na názor nadvlády v multidisciplinárním týmu.

Předmět výzkumného šetření: Zjistit jak hodnotí sociální pracovníci OSPOD postavení sociální práce.

Spolupráce

Sociální pracovníci OSPOD spolupracují s mnoha odborníky z různých oborů. Předmětem výzkumu by tedy mělo být zjištění, s kým všim sociální pracovníci spolupracují. V návaznosti na spolupráci s obory zjistit jaké mají s ní sociální pracovníci zkušenosti, ke kterému se dá připojit hodnocení nejlepší a nejhorší spolupráce. Zkušenosti se spoluprací a hodnocení spolupráce může ukázat přítomnost hegemonie u dané profese.

Předmět výzkumné šetření: Zjistit jak hodnotí sociální pracovníci OSPOD spolupráci s pomáhajícími profesemi.

Aspekty ovlivňující postavení sociální práce

Postavení sociální práce závisí na různých faktorech. Jistě se názory budou lišit člověk od člověka a také do jisté míry to může být ovlivněno oblastí, ve které sociální pracovníci působí. Jedním z faktorů, který může ovlivnit postavení sociální práce je možnost vzdělání. Sociální pracovníci mají možnost získat vzdělání na vysoké škole a právě tato možnost může mít vliv na to, že sociální práce bude mít lepší postavení mezi jinými profesemi a bude brána jako rovnocenná. Dále je na místě sledovat zda má nějaký vliv na postavení sociální práce osobnost či nálada odborníka, který spolupracuje se sociálním pracovníkem. Další aspekty mohou vyplynout z rozhovorů se sociálními pracovníky.

Předmět výzkumného šetření: Zjistit jaké faktory ovlivňují postavení sociální práce.

2. CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce bylo zmapovat postavení sociální práce u jiných pomáhajících profesí z pohledu sociálních pracovníků OSPOD.

2.2 Výzkumné otázky

Vzhledem ke stanovenému cíli diplomové práce byla zvolena jedna hlavní výzkumná otázka:

HVO1: Jaké je postavení sociální práce u jiných pomáhajících profesí?

Dále byla výzkumná otázka doplněna dílčími otázkami:

DVO1: Jak hodnotí sociální pracovníci OSPOD spolupráci s pomáhajícími profesemi?

DVO2: Jaké faktory ovlivňují postavení sociální práce?

Výzkumné otázky byly doplněné o podotázky, které byly informantům pokládány pro udržení celistvosti rozhovoru a pro kompletnost informací.

3. METODIKA

3.1 Metody a techniky výzkumu

Pro zpracování praktické části jsem zvolila kvalitativní strategii. Kvalitativní výzkum nemá obecně uznávaný způsob, vymezení jak dělat kvalitativní výzkum. Definici kvalitativního výzkumu popisuje Hendl (2008), který definuje kvalitativní výzkum dle Creswella: „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ (Hendl, 2008). Kvalitativní výzkum je považován za pružný typ výzkumu, protože se během jeho provádění mohou doplňovat či přizpůsobovat otázky v souladu se sběrem dat. (Hendl, 2008, s. 48) Proto vzhledem k dané problematice byl zvolen kvalitativní výzkum, který mi umožnil získat názory dotazovaných o dané problematice, v průběhu rozhovorů jsem mohla doplňovat otázky a klást je dle aktuální potřeby a pro ucelenost rozhovorů jsem mohla pokládat doplňující otázky a následně texty analyzovat a vyhodnotit. Výzkumník pracuje přímo v terénu a sbírá informace, které pak následně analyzuje a osvětluje tím výzkumné otázky. Jako každá výzkumná strategie má i kvalitativní výzkum svá pozitiva a negativa. Za pozitivní je pokládán, že tato strategie přináší podrobný popis a vzhled při zkoumání, výzkumný soubor je zkoumán v přirozeném prostředí, dobře reaguje na místní situace a podmínky a umožňuje tak sledovat procesy a navrhnout další postupy řešení a hledá příčinné souvislosti mezi zkoumanými fenomény. Z předních negativ je uváděno subjektivní hodnocení výsledků, které jsou často ovlivněny výzkumníkem, dále pak sběr dat a analýza výsledků jsou časově náročné. (Hendl, 2008) Těžko zobecnitelná získaná znalost na celou populaci či do jiného prostředí vzhledem k redukci počtu respondentů a obtížněji se testují hypotézy a teorie, také je kvalitativnímu výzkumu vytýkaná malá transparentnost. (Disman, 2008) Jak už bylo řečeno, kvalitativní výzkum pracuje s malým množstvím vzorku, který je ale za to zkoumán do hloubky. Kvalitativní výzkum používá různé

metody a techniky zejména určité formy vědeckých metod, hloubková studia případů, různé formy rozhovorů a pozorování. (Hendl, 2008)

Data byla získána prostřednictvím dotazování a technikou rozhovoru konkrétně polostrukturovaným rozhovorem. Polořízený rozhovor neboli jak píše Miovský polostrukturovaný interview je nejrozšířenější podoba rozhovorů, které se v kvalitativním výzkumu používá. Polořízený rozhovor potřebuje náročnější technickou přípravu. Výzkumník si připraví schéma a okruh otázek, které jsou sice závazné, ale pořadí okruhů je možné podle potřeby a možností zaměňovat, tak aby se výtěžnost z rozhovoru zvýšila. Výzkumník pokládá doplňující otázky, pro zpracování tématu do hloubky v souladu s cílem výzkumu a otázkami. Pro sběr a fixaci dat lze použít několik způsobů, pro kvalitativní výzkum se používá audiozáznam, videozáznam, záznamový arch nebo se pracuje již s existujícími dokumenty a výsledky. (Miovský, 2006) Pro potřeby výzkumu a sběr dat jsem použila audiozáznam (diktafon).

Rozhovory byly ručně přepsány do textové formy a jsou zařazeny v příloze. Výsledky byly zpracovány pomocí otevřeného kódování, kdy na základě analýzy dat dle významu a obsahově stejného výroku byly tvořeny kategorie a podkategorie, které byly rozděleny do tří okruhů a to: postavení sociální práce, spolupráce a aspekty ovlivňující postavení sociální práce.

3.2 Výzkumný soubor

Pro výběr výzkumného souboru byla použita metoda záměrného (účelového) výběru, jedná se o nejrozšířenější variantu metody výběru v kvalitativním přístupu. Účastníci jsou cíleně vyhledáváni podle jejich určitých vlastností, které jsou kritériem pro výběr. (Miovský, 2006) V mém případě kritériem byli sociální pracovníci pracující na OSPOD. Tudíž jsem postupně kontaktovala jednotlivé orgány sociálně-právní ochrany dětí zejména v jihočeském kraji a na základě dostupnosti a souhlasu postupně probíhali jednotlivé rozhovory. Celkový soubor tvořilo 10 informantek.

3.3 Realizace výzkumu

Výzkum probíhal v období od dubna 2015 do června 2015. Informantky byly seznámené s cíli a účelem výzkumu vždy před zahájením rozhovoru. Informantky byly požádané o souhlas se zapojením do výzkumu a o souhlas s poskytnutím rozhovorů. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a dotazované informantky byly informované a ujistěné o zachování anonymity. Jednotlivé rozhovory probíhaly vždy na konkrétním pracovišti, rozhovory byly uskutečněny na OSPODech v jihočeském kraji. Všechny rozhovory a materiály, které v souvislosti s výzkumem vznikly, jsou uloženy v osobním archivu. Pro úplné zachování anonymity jsou dotazované sociální pracovníce označovány informantka č. 1-10.

4. VÝSLEDKY

Na základě získaných rozhovorů jsem stanovila následující témata, která obsahují určité podkategorie:

- Postavení sociální práce
- Spolupráce
- Aspekty ovlivňující postavení sociální práce

4.1 Postavení sociální práce

Existence hegemonie

Jelikož je sociální práce interdisciplinární obor přichází do kontaktu s dalšími pomáhajícími profesemi. Sociální pracovníci OSPOD pracují v rámci multidisciplinárního týmu. V multidisciplinárním týmu se může objevovat hegemonie neboli nadvláda jedné profese nad druhou. Jedna z mých otázek směřovala k tomu, zda si sociální pracovníci myslí, že existuje jakási nadvláda některé profese nad sociální prací. Téměř u všech dotazovaných odpověď zněla, že nadvláda neexistuje, že jsou si všechny profese rovné. V jednom případě byl názor opačný.

Tabulka č. 2: Existuje nadřazenost některé profese nad sociální prací?

Informanti	ANO	NE
Informantka č. 1		X
Informantka č. 2		X
Informantka č. 3		X

Informantka č. 4	X	
Informantka č. 5		X
Informantka č. 6		X
Informantka č. 7		X
Informantka č. 8		X
Informantka č. 9		X
Informantka č. 10		X

Zdroj: Vlastní výzkum

Nadřazenost profese se neobjevuje, protože jsou pravomoci dány zákonem.

„To si nemyslím. Rozdíly mezi jednotlivými složkami spočívají výhradně v pravomocech daných zákonnými normami.“ (Informantka č. 1).

V rámci multidisciplinárního týmu se hegemonie neobjevuje, protože každý zná své kompetence a řídí se svými pravidly, které potřebuje pro výkon své profese.

„Ne to ne, tak každej si jede po tý svojí linii, každej si zachovává ty svoje pravidla, jo a vyměníme si informace, který si vyměnit můžeme. Tak nějak už víme jak pracovat, kdo co dělá a nějaký nadřazování sem nepatří, myslím, že spolupráce funguje bez problému.“ (Informantka č. 3).

„myslím si, že tak každý má svoje úkoly a pravomoci a vzájemně komunikujeme, takže spolupracujeme bez rozdílů.“ (Informantka č. 9.)

Sociální pracovníce nemají pocit, že by existovala hegemonie mezi pomáhajícími profesemi, berou sociální práci jako rovnocennou profesi. Ve spolupráci s více obory mají pracovníci rozděleny úkoly a všichni jsou si rovni.

Ne všichni spolupracují, myslím si, že jsme si tak nějak všichni rovni, každéj má v týhle oblasti nějaký úkol a musíme fungovat, aby to k ničemu bylo, a vyřešili jsme problém.“ (Informantka č. 7).

„Myslím si, že ne, spolupráce funguje, škola dělá oznamovací povinnost a nikdo se nad nikým nepovyšuje, nebo aspoň takhle to vidím já, nemám pocit, že by mi nikdo dával najevo, že jsem něco míň než on tady jako mezi náma odborníkama.“ (Informantka č. 6).

„Ne myslím si, že nic takovýho není, jsme si rovnocenní.“ (Informantka č. 10)

Všichni spolu v rámci multidisciplinárního týmu spolupracují bez problému, pokud by se však měla objevit nějaká nadřazenost, tak ne kvůli profesi, ale kvůli povaze člověka.

„Myslím si, že ne, všichni se snaží pomoc a spolupracovat. No někdy to vážne, ale není to jakoby kvůli tomu, že je to třeba, já nevím doktor, že by byl něco víc, ale je to tak nějak o tom člověku, že jo, jak moc mu záleží na tom, aby se ten problém vyřešil, ale že by měl potřebu se povyšovat nad nás nebo na někoho jinýho, to jsem se nesetkala a i si myslím, že to tak není, že v týhle oblasti to ani nejde.“ (Informantka č. 5).

Profese si jsou rovnocenné, nikdo se nepovyšuje nad sociální pracovníce.

„Mám za to, že ne. Je to profese jako každá jiná. Nikdy jsem se nesetkala, že by se někdo povyšoval, nebo nechtěl odpovědět.“ (Informantka č. 8).

Jedna z informantek uvedla, že povyšování profese záleží na dominantnosti klienta, jak se prosazuje, někdy podle ní bývají iniciativnější psychologové.

„Většinou záleží na tom, jak je ten klient dominantní, jestli není dominantní tak většinou bych řekla, že tam ty psychologové tam tak se snaží, ale že by tam byl vyloženě někdo dominantní tak to asi ne.“ (Informantka č. 2).

Menší náznak hegemonie uvádí informantka č. 4, která má špatnou zkušenost s městskou policií, ale jinak by neměla pocit, že by se některá profese povyšovala nad sociální práci.

„Ty jo takhle jako co máme ty neziskovky, tak tam to funguje v pohodě, možná trošku u těch městskejch policajtů, u státních tam jsem zatím neměla žádný problém, ale ty městský jo, tam na mě koukali co vlastně jako chci/dovoluju, ale jako v závěru to není úplně nějak výrazný, ale snaží se nad nás povyšovat.“ (Informantka č. 4).

Postavení sociální práce

Sociální pracovníci OSPOD musí komunikovat a spolupracovat s dalšími odborníky. Hlavně sami sociální pracovníci si uvědomují, jak je tato profese potřebná a obtížná, přesto mohou nabývat dojmu, že je tato profese utlačovaná a její postavení v rámci mezioborové spolupráce může být všelijaké.

Tabulka č. 3: Postavení sociální práce v rámci multidisciplinárního týmu

Postavení sociální práce	Profil	Výrok informanta
rovnocenné postavení sociální práce	sociální práce má rovnocenné postavení mezi ostatními pomáhajícími profesemi	<i>...důležitá jako každá jiná a všichni jí berou jako rovnocennou práci. "</i>
	každá profese má své úkoly a nelze je rozzařovat na více důležité a méně důležité	<i>„Nejde hovořit o tom, jaká práce je důležitější, přínosnější, všichni jsme si tak nějak rovni. "</i>
důležitost sociální práce	sociální práce má důležitější postavení, než ostatní pomáhající profese	<i>„...bez naší profese by to těžko fungovalo, prostě si myslí, že těm rodinám a hlavně dětem umíme jakoby nejvíc pomoc... "</i>
	sociální pracovníci musí mít široký rozhled	<i>„No vzhledem k tomu co všechno musíme umět a znát... "</i>
	Na sociální pracovníky mají velké požadavky	<i>„...i víc potřebná, protože maj na nás docela velký požadavky a jsme řekla bych jako ve středu toho problému... "</i>
negativní postavení sociální práce	sociální práci berou na posledním místě	<i>„...na sociálního pracovníka se všichni koukaj, prostě že to je něco až na posledním místě....prostě sociální pracovník je ten nejnižší... "</i>

Zdroj: Vlastní výzkum

- **Rovnocenné postavení sociální práce**

Na přímou otázku co si myslí sociální pracovníce o postavení sociální práce mezi ostatními profesemi, se téměř všichni informantky shodly, že je sociální práce brána jako rovnocenná profese.

Každá profese má svoji důležitost a potřebnost, všichni mají své úkoly v oblasti sociálně právní ochrany dětí a všichni jsou si rovni.

„Sociální práce je nedílnou součástí naší práce. Každý ze subjektů má svou roli a úkoly při zajišťování práv dětí popřípadě jiných svých klientů. Nejde hovořit o tom, jaká práce je důležitější, přínosnější, všichni jsme si tak nějak rovní.“ (Informantka č. 1).

Za rovnocennost profese je pokládán fakt, že všichni odborníci mají své úkoly a kompetence v této oblasti a aby se situace vyřešila je potřeba mezi sebou komunikovat. Mezi odborníky má sociální práce podle dotazovaných informantek rovnocenné postavení.

„Já si myslím, že to je tak všechno na stejný úrovni, že bych to jako nedávala výš níž, každá instituce má svůj úkol, dál bych nějak nerozřazovala, i když třeba mám nějaký ten problém s tou městskou policií, tak jako celkově jsme uznávaný mezi odborníkama.“ (Informantka č. 4).

„No jak už jsem řekla, myslím si, že jsme si všichni rovní, tak myslím, že máme i rovnocenné postavení.“ (Informantka č. 10)

Sociální práce je důležitá jako každá jiná profese a je brána jako rovnocenná profese.

„Myslím si, že má dobrý, je důležitá jako každá jiná a všichni jí berou jako rovnocennou práci.“ (Informantka č. 5).

„To bych řekla, že dobrý kladně funguje tu rovnocennost.“ (Informantka č. 6).

- **Důležité postavení sociální práce**

Další informantky se shodly na tom, že má sociální práce mezi ostatními profesemi rovnocenné postavení, ale že podle jejich názoru je více důležitá vzhledem ke své náročnosti a obsáhlosti. Vidí se ve středu problému, který musí vyřešit a udělat závažné rozhodnutí.

„No myslím si, že je sociální práce důležitá, no hlavně v týchle oblasti a mezi ostatníma jakoby pomáhajícíma profesema je důležitá jako každá jiná možná i víc potřebná, protože maj na nás docela velký požadavky a i jsme, řekla bych jako ve středu toho problému a musíme ty informace dostat od každého a udělat v některých případech i nějaký velký rozhodnutí.“ (Informantka č. 2).

Některé sociální pracovnice vyzdvihly potřebnost a důležitost sociální práce. Sociální práce má široký rozměr svého zaměření a pro spolupráci s dalšími odborníky je nutné mít přehled a znát jejich profesi a kompetence.

„Myslím, že kladný, kooperující, pomáhající a podpůrný. Naše funkce mají široký pole působnosti a řešíme různé problémy, nejedná se jakoby vždycky o stejnej problém a po každý musíme spolupracovat s někým jiným a musíme mít přehled o ostatních profesích, co dělaj, že jo a v tomhle tom systému jsme určitě dost důležitý a nejvíc potřebný.“ (Informantka č. 7).

Jedním z důvodů proč sociální pracovnice vyzdvihují sociální práci je fakt, že v oblasti sociálně právní ochrany dětí se jedná právě o děti, kdy je tato problematika velmi citlivá a je potřeba, aby tento problém někdo koordinoval.

„No vzhledem k tomu co všechno musíme umět a znát a řešíme tady rodinný vztahy a děti, což je dost náročný, tak si myslím, že uznávaný, všichni jsou si rovni a taky si myslím, možná je to sobecký, ale bez naší profese by to těžko fungovalo, prostě si myslí, že těm rodinám a hlavně dětem umíme jakoby nejvíc pomoc a jsme taková centrála.“ (Informantka č. 8).

- Negativní postavení sociální práce

Jedna informantka uvedla, že si myslí, že je jako sociální pracovníky berou na posledním místě, i přestože nemá problém se spoluprací či s nadřazeností. Nejedná se tedy přímo o hegemonii, ale z vlastního pocitu není úplně přesvědčena, že by byla sociální práce braná jako rovnocenná profese.

„No berou nás na posledním místě...na sociálního pracovníka se všichni koukaj, prostě že to je něco až na posledním místě, já nevím, jak bych to popsala, zubatá, že jo se říká taky, i mezi třeba úředníkama, prostě sociální pracovník je ten nejnižší....sociální práce není prostě nějaká, jak bych to řekla lukrativní zaměstnání, tak no.“ (Informantka č. 3).

Vývoj postavení sociální práce

Jelikož se většinou informantky shodly na tom, že sociální práce má mezi odborníky rovnocenné postavení je otázkou zda tomu bylo takhle vždycky nebo se postavení měnilo v průběhu času.

Rovnocenné postavení, které má sociální práce podle většiny názoru dotazovaných sociálních pracovníků nebylo vždy. Až postupem času se sociální práce zasloužila uznání zejména u odborníků.

„Myslím si, že asi tomu tak vždycky nebylo, dřív nás spíš tak obcházeli, ale dneska jsme důležitý v tom týmu podle mého názoru. No postupně se to dostávalo do podvědomí jak u odborníků tak i veřejnosti i když u té veřejnosti, to že jo není úplně ideální ještě, ale jako v současnosti a při stanovení pravidel a vydefinování kompetencí se to ustálilo a berou nás jako rovnocennou profesi.“ (Informantka č. 9).

Podle názoru informantky č. 10 navzdory její krátké působnosti v oboru se postavení sociální práce neměnilo a rovnocenné postavení je zejména v oblasti sociálně-právní ochrany dětí stejné a to, že všichni spolupracují dohromady bez rozdílů.

„To nemůžu úplně soudit, protože v týhle oblasti dělám celkem krátce, ale myslím si, že zase v tomhle oboru zvlášť tady na ospodu se to asi moc nemění, jde o děti a všichni jim chtějí pomoc a snaží se o to dohromady, takže se rozdily nedělaj.“ (Informantka č. 10).

Uznání profese

Sociální práce je podle ostatních sociálních pracovníků nedoceněná profese a zejména u veřejnosti neuznávaná, i přestože se řadí mezi samostatný plnohodnotný obor pomáhající profese. Na dotaz, zda je sociální práce uznávanou profesí, byla jednoznačná odpověď, že není převážně u široké veřejnosti, ale naopak mezi odborníky, kteří vidí do této problematiky tak je uznávanou profesí.

Tabulka č. 4: Uznávání sociální práce u veřejnosti/odborníků

Informanti	uznání u veřejnosti	uznání u odborníků
Informantka č. 1	NE	ANO
Informantka č. 2	NE	ANO
Informantka č. 3	NE	ANO
Informantka č. 4	NE	ANO
Informantka č. 5	NE	ANO
Informantka č. 6	NE	ANO
Informantka č. 7	NE	ANO
Informantka č. 8	NE	ANO
informantka č. 9	NE	ANO
informantka č. 10	NE	ANO

Zdroj: Vlastní výzkum

- **Uznání u odborníků**

Z řad odborníků se sociální práci dostává uznání a podpory podle slov informantek si odborníci uvědomují náročnost sociální práce zejména v oblasti sociálně právní ochrany dětí.

„Myslím si, že všichni odborníci, kteří ví, o čem práce OSPOD je, si dokážou vyhodnotit její náročnost. Z řad odborníků se setkávám spíše podporou a pozitivním hodnocením práce OSPODu, respektují nás.“ (Informantka č. 1).

Jelikož jsou sociální pracovnice ve středu problému, jsou odborníky uznávané.

„...no a odborníci, tak jak jsem řekla, že si myslím, že jsme jakoby ve středu problému, tak nás berou, jak potřebují s náma řešit ten problém, tak nás berou a uznávají, protože ví, co musíme všechno zvládnout.“ (Informantka č. 2).

Sociální práce má uznání u ostatních pomáhajících profesí, které vidí do problematiky.

„...a jinak u jiných co se pohybují v podobném oboru, tak jí uznávají.“ (Informantka č. 5).

„ Myslím si, že odborníci nás uznávají, protože s náma pracují a vidí do té problematiky.“ (Informantka č. 9)

Odborníci vidí sociální práci jako rovnocennou a potřebnou profesi.

„...u pomáhajících profesí, ale dobrý berou nás jako každou jinou.“ (Informantka č. 6).

„...ale odborníci nás vidí jakou potřebnou, řešíme věci společně.“ (Informantka č. 8).

Jedna z informantek uvedla, že je sice odborníci uznávají, ale setkala se s případem, kdy je berou jako protivníky.

„Mezi odborníky jo, ale třeba jsem se setkala u neziskovek, že nás berou jako protivníka, že tu jenom sedíme a neví, co děláme a oni to musí oddřít za nás“ (Informantka č. 7).

- **Uznání u veřejnosti**

U široké veřejnosti má sociální práce převážně negativní hodnocení. Je to dáno také tím, že se jedná o děti a sociální pracovníce musejí občas zasahovat do rodin. Také časté odpovědi směřovaly k tomu, že jsou sociální pracovníce označovány za zlé tety, které odebírají děti.

„Ne, hlavně u laiků, ty neví, co vlastně děláme a jsme pro ně ty zlé tety, co berou děti.

(Informantka č. 5).

„Ne, lidi jsou negativní k sociální práci, máme nálepku zlých tet“. (Informantka č. 6).

Veřejnost dle názoru dotazovaných sociálních pracovníků hodnotí sociální práci negativně, zvláště v sociální právní ochraně dětí, kdy musí hájit práva dítěte a může to být mnohdy v rozporu se zájmy rodičů.

„Širokou veřejností bývají pracovníci OSPOD hodnoceni spíše negativně, kdy jsou vnímáni spíše jako dohled či nějaká represe. Do určité míry je tato skutečnost dána tím, že pracovníci OSPOD hájí práva zájmy dětí, o všem to nemusí být vždycky v souladu se zájmem rodičů.“ (Informantka č. 1).

Sociální práce v oblasti sociálně právní ochrany dětí je spojována s odebíráním dětí a klienti se spíše sociálních pracovníků bojí, než aby je uznávali.

„Myslím, si, že určitě ne, že to berou jakoby nevím, myslím si, že z hlediska těch klientů to až tak uznávaný není, protože se většinou bojí ty sociálky a myslí si, že vlastně bereme ty děti, většinou prostě přijdou a řeknou no vy mi chcete vzít dítě, ale my se jim snažíme vysvětlit, že to tak není, že je to na základě soudu, že mi přece děti nebereme, ale snažíme se, aby za každou cenu pokud to jenom trochu jde, aby zůstalo v rodině, myslím si, že se nás spíše bojí, ale úplně nás neuznávají, ale pak jsou zase klienti, kteří jsou rádi, když jim poradíme, takže určitá část je asi ráda, (Informantka č. 2).

Veřejnost neví, co sociální pracovníce dělají, jsou pro ně nedůležité.

*„...u veřejnosti je to známe, že neví, co děláme a neberou nás jako někoho důležitýho.
(Informantka č. 7).*

Důvody negativního hodnocení sociální práce

Pokládala jsem doplňující otázku, z čeho sociální pracovníce usuzují, že je berou tak negativně (hlavně veřejnost), odpovědi se odlišovaly různými důvody.

Za negativní vidění sociální práce jsou podle jedné informantky zodpovědní do značné míry média, které zkreslují situaci a ukazují případy, které nedopadly dobře.

„Ne absolutně kord jako na úseku ospod, já si myslím, že za to můžou hodně média a vždycky vyjdou s nějakým případem oni sociálky tohle to a pak to dopadlo takhle a už tam nevidí to pozadí.“ (Informantka č. 4).

Dalším důvodem, proč není sociální práce tolik uznávána (u veřejnosti) je finanční ohodnocení a do určité míry historie, kdy si sociální práci spojují s charitou.

„Ne, už z toho důvodu jak je finančně ohodnocena, berou nás spíš jako nějakou charitu, která pomáhá no, je to asi nejspíš možná taky tím, že nás mají spojený s tou charitou, co pomáhá chudým a taky nás hodně vidí jako zlou tetu, co bere ty děti, že jo. (Informantka č. 8).

„Myslím si, že je to kvůli tomu, že nás mají za charitu, že jo socka je sociální, co pomáhá, ale taky jako zlá této co jenom bere děti a dává je do děcáku...no a samozřejmě peníze to vypovídá samo o sobě.“ (Informantka č. 5).

Sociální pracovníce jsou stigmatizované.

„No je to daný asi tou historií a pověstí zubatý, co bere děti, dřív, že jo to byla hlavní funkce a strašák všech, že socka bere děti.“ (Informantka č. 6).

4.2 Spolupráce

Spolupracujících profesí

Sociální práce je mezioborová profese, která zvláště v oblasti sociálně-právní ochrany dětí vyžaduje spolupráci s více odborníky z různých profesí. Jedna z otázek na kterou jsem se ptala, se týkala spolupracujících profesí a to s jakými profesemi sociální pracovníci OSPOD v rámci své profese pracují. Z odpovědí jsou to tyto profese a instituce:

Lékař – dětský lékař, psycholog, dětský psychiatr,

Učitel – MŠ, ZŠ, SŠ, SOU

Státní a městská policie,

Soudci,

Sociální pracovník – neziskové organizace, občanské, manželské poradny, centra pro rodiny,

Nízkoprahová centra

Ostatní orgány z různých krajů a měst,

Úřady práce a mnoho dalších.

Všechny dotazované sociální pracovnice se shodly na tom, že spolupráce je velmi široká a záleží konkrétně na případě, který řeší.

„No dalo by se říct, že spolupracujeme, tak nějak se všema...“ (Informantka č. 7).

„...Síť profesí je v tom našem oboru velká a rozmanitá, musíme pracovat se všema, koho se problém týká.“ (Informantka č. 3).

„No tak určitě policie, lékaři, školy a tak různě, ve směs se všema.“ (Informantka č. 6).

Zkušenost s negativním přístupem spolupráce

Neochota spolupráce může být mnohdy velký problém, pokud se děje častěji a spolupráce nefunguje, může to mít neblahý dopad na dítě i celou jeho rodinu. Z dotazovaných informantek má většina dobrou zkušenost se spoluprací.

Tabulka č. 5: Zkušenost s negativním přístupem spolupráce

Informanti	ANO	NE
Informantka č. 1		X
Informantka č. 2	X	
Informantka č. 3		X
Informantka č. 4	X	
Informantka č. 5		X
Informantka č. 6		X
Informantka č. 7		X
Informantka č. 8	X	
informantka č. 9		X
informantka č. 10		X

Zdroj: Vlastní výzkum

Za dobrou zkušeností a fungující spoluprací stojí stanovená pravidla a vymezení rolí mezi jednotlivými pracovníky z různých oborů.

„Zkušenosti se spoluprací máme dobré. S některými subjekty bylo nutné na začátku spolupráce uspořádat společnou schůzku, kde byly nastaveny nějaká pravidla vzájemné

spolupráce a vymezení vlastních rolí. Zatím jsme se vždycky domluvili a spolupráce funguje velmi dobře jsme si rovni.“(Informantka č.1).

Na dobrou spolupráci a pozitivní přístup k sociálnímu pracovníkovi mají vliv zejména lidské faktory a to konkrétně jaký má daný člověk charakter a jakou má zrovna náladu.

„Ne, nemám problém, vždy se domluvíme, ale samozřejmě je to o lidech, buď máj náladu, nebo ne, že jo.“ (Informantka č. 3).

„Ne, zkušenost mám dobrou, ještě jsem se jakoby nestkala s tím, že by mi někdo řekl, že jsem sociální pracovnice, že se mnou nebude pracovat....jo někdy je ten přístup odměřenej, ale to záleží na člověku, ale vždycky dostanu informace, který potřebuju a nemám větší problém s ostatníma.“ (Informantka č. 9)

Pozitivní přístup k sociálním pracovníkům je dán, také tím, že pracovníci řeší stejný problém, jsou nedílnou součástí multidisciplinárního týmu a v této oblasti jsou nejvíce potřební.

„Nemám, myslím, že k tomu není ani důvod, řešíme stejný problém a jsme tam potřební.“(Informantka č. 5).

„No, to nemám, vždycky se nějak domluvíme, ale že by se mnou nechtěli pracovat, že jsem sociální pracovnice to ne, ostatní nás celkem berou a i nás, že jo nějakým způsobem potřebujou, takže si nějak vyjdeme vstříc, i když můžeme být pro ně něco míň.“ (Informantka č. 6).

Několik informantek uvedlo, že zkušenost s neochotným přístupem má. Zajímavé je, že špatná zkušenost se týkala většinou se školami a městskou policií. Přestože se nedá říct, že by negativní přístup byl pravidelný, tak se v několika situacích problém objevuje.

Za negativním přístupem může stát opakované kontaktování jednoho odborníka.

„Většinou, když jakoby třeba v určitém měsíci řešíme hodně případů a týká se to konkrétně jednoho doktora, tak pak už jakoby není hodně rád, že ho pořád kontaktujeme, takže většinou je takovýto problém, když je to opakovaná...“ (Informantka č. 2).

S negativním přístupem spolupráce se sociální pracovníce setkávají u škol, kde jim přijde, že jsou zejména ředitele škol arogantní.

„...jinak občas, mně se teda stává, že některý ty ředitele těch škol jsou arogantní a nechtějí moc spolupracovat, a nebo většinou chtějí být při tom šetření kam my jedeme a chtějí u toho být prostě dělat jakoby potíže.“ (Informantka č. 2).

Školy nejsou tolik sdílní, především pokud je potřeba informace získat v písemné podobě.

„...ještě máme trochu problém se školama, když s nima mluvíme osobně, tak nám řeknou hodně informací a jakmile je požádáme, aby nám dali informace na papíře, tak je to většinou sesekáný, pár vět, je to takový neurčitý k ničemu.“ (Informantka č. 4).

Další problematické situace nastávají při spolupráci s policií konkrétně s městskou policií, dvě informantky uvedly případ, že s nimi nemají dobrou zkušenost a koukají na ně, jako by byly něco méně.

„Tak většinou se mi to stává s městskou policií, například jednou, teď nedávno se mi to stalo s městským policistou, protože jsem potřebovala, to byla maminka, která hodně pila, potřebovala jsem prostě namátkovou dechovou kontrolu a byl to hroznej problém, takže to trvalo v podstatě asi tejdén, než se jim to rozleželo a ozvali se zpátky, že teda dechová kontrola jo ale koukali na mě, co jako chci a co si to dovoluju.“ (Informantka č. 4).

„Mám a to konkrétně s policií, když jsem potřebovala dostat od nich už nevím co konkrétně, ale nějaký informace, tak mi to nechtěli dát no a celkem dlouho trvalo, než se vyjádřili a uráčili mi to dát, chovali se, jakoby jsem nebyla, jak to říct no důležitá a z jakýho vlastně postavení si o to dovoluju žádat.“ (Informantka č. 8).

Hodnocení spolupráce

Jedna z oblastí, kterou jsem se ve výzkumu zabývala, byla spolupráce a to ve smyslu s kým se sociálním pracovníkům spolupracuje/komunikuje nejlépe a s kým naopak nejhůře. Většina informantek uvedla, že se to obtížně hodnotí, ale shodly se na tom, že to z větší části záleží na osobnosti člověka než na profesi. Z hodnocení informantek vyšlo, že nejlepší spolupráce probíhá s neziskovými organizacemi je to možná dáno i tím, že komunikují převážně se sociálními pracovníky a naopak nejhůře s policií to informantky vycházely ze zkušeností s neochotným přístupem.

Podíl na dobré spolupráci či komunikaci má osobnost člověka a zejména v oblasti sociální práce, která je rozsáhlá je potřeba, aby spolupráce fungovala a podle informantky č. 3 je to všechno o lidech.

„To se nedá říct, protože opravdu ta naše profese, práce je tak široká a v každé oblasti prostě spolupracujeme a samozřejmě je to všechno o lidech, to není o organizaci to je prostě o lidech.“ (Informantka č. 3).

Informantka č. 6 má podobný názor jako informantka č. 3 a to, že se nedá hodnotit, s kým se jí spolupracuje nejlépe, ale že záleží na tom, kdo tu profesi dělá, tedy je to o přístupu člověka.

„...třeba s doktorama komunikuju taky dobře, vždycky mi vyjdou vstříc...je to těžký hodnotit, může být jakákoli profese, ale záleží, kdo ji dělá a jak ji dělá jak k tomu přistupuje, takže se to fakt nedá hodnotit s kým líp a s kým hůř.“ (Informantka č. 6).

Další informantka zdůrazňuje potřebu komunikace, která má vliv na úspěchu či neúspěchu ve spolupráci.

„Nelze hodnotit. Se všemi ochotnými kolegy, jejichž pomoc potřebuju při výkonu sociálně právní ochrany dětí. Veškeré úspěchy či neúspěchy ve spolupráci s dotčenými subjekty tkví v komunikaci. Mám většinu pozitivních zkušeností v tomto směru“ (Informantka č. 1).

Přestože nelze hodnotit, s kým se konkrétním sociálním pracovním pracuje nejlépe či nejhůře, převládá lepší spolupráce se sociálními pracovními, protože se většinou shodují v názorech.

„...problém s nikým nemám, ale ze svého pocitu asi s těma, kde jsou sociální pracovníci s těma si tak nějak rozumím nejvíc i se většinou shodneme na názorech, tak nějak vím, co od nich čekat, ale zase se to nedá říct, tak konkrétně na profesi...“ (Informantka č. 5).

Několik informantek uvedlo, že se jim nejlépe spolupracuje s institucemi, kde jednájí zejména se sociálními pracovními.

„...konkrétně se sociálními pracovními, nemají s ničím problémem, jsou milí a vždy se domluvíme...“ (Informantka č. 4).

Sociální pracovníci z neziskovek, mají o spolupráci zájem.

„No já mám nejlepší zkušenost s neziskovkami, tam hodně posíláme děti a žádný problém nikdy nebyl a mají o spolupráci zájem, no prostě sociálky si rozumí no...“ (Informantka č. 7).

Za nejlepší spolupráci považuje další informantka spolupráci s doktory. Je to dáno oblastí a problematikou, kterou řeší a to, že se jedná o děti a mají zájem je chránit.

„Nejlíp se mi komunikuje s těma doktorama, protože ty mají zájem nebo respektive se chrání tím, že nám dají tu stížnost, my to pak jakoby šetříme a mají zájem na tom v podstatě jakoby chránit ty děti na základě zdraví že jo takže s těma my spolupracujeme dobře...“ (Informantka č. 2).

Nejhůře se dotazovaným sociálním pracovním spolupracuje s městskou policií všechny informantky vycházely ze špatné zkušenosti.

„Hm, to je takhle těžký říct, asi nemůžu soudit, u každého, když jsem něco potřebovala, tak jsem se domluvila, ale když vyjdu ze zkušeností s tou policií, tak s těma asi nejhůř...“ (Informantka č. 8).

Sociálním pracovním se nejhůře spolupracuje s policajty z důvodu jejich arogance.

„...a nejhůře bych hodnotila asi, těžko říct, ale asi policajty jsou takový arogantní a neochotný.“ (Informantka č. 5).

„no a nejhůř asi s tou městskou policií, to už jsem říkala tam ten problém, takže asi tak, přijde mi, že jsou arogantní a že je vždycky obtěžuju.“ (Informantka č. 4).

4.3 Aspekty ovlivňující postavení sociální práce

Funkce koordinátora

V rámci multidisciplinárního týmu by měl sociální pracovník fungovat jako koordinátor, zejména pak v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, kde jeho úloha spočívá v předávání informací rodině od dalších odborníků a koordinuje řešení problému. Tato úloha může mít vliv na postavení sociální práce, kdy jí může svým způsobem řadit mezi rovnocennou možná i více potřebnou profesi. Všichni dotazovaní mi potvrdili, že roli koordinátora i když si to tolik neuvědomují, tak zastávají.

Tabulka č. 6: Působí sociální pracovník jako koordinátor?

Informanti	Koordinátor
Informantka č. 1	Ano
Informantka č. 2	Ano
Informantka č. 3	Ano
Informantka č. 4	Ano
Informantka č. 5	Ano
Informantka č. 6	Ano
Informantka č. 7	Většinou ano

Informantka č. 8	Ano
Informantka č. 9	Ano
Informantka č. 10	Ano

Zdroj: Vlastní výzkum

Práce v oblasti sociálně právní ochrany dětí vyžaduje spolupráci s ostatními pracovníky. Hromadná spolupráce musí mít jistého člověka, který to bude řídit, aby řešení problému mělo úspěšný konec.

„No tak určitým způsobem jo, řešíme tu věci, který potřebujou spolupráci víc lidí a někdo to musí řídit, aby ta práce k něčemu byla, že jo tak to musíme nějak dát dohromady, získat ty informace a koordinovat tu práci, aby to mělo hlavu a patu a vedlo k nějakému závěru.“ (Informantka č. 5).

Sociální pracovník jako koordinátor působí, neboť je ve středu problému a musí zjišťovat informace od ostatních odborníků, svolává případový konference, které vede, i když má každý pracovník v řešení problému svou úlohu, je sociální pracovník klíčový pracovník, který spolupráci organizuje.

„no tak samozřejmě jakoby, když vedem ten případ tak si musíme zjišťovat informace k němu a nevím, jak bych Vám to řekla, ale tak určitě my jsme ten klíčový pracovník, takže si to zjišťujeme po naší linii, zase něco vyšetřuje policie, tak ona po své linii, konáme tady taková sezení, případový konference to jo, ale na případovou konferenci pozveme pouze ty, kterých se to týká a ty který jsou tam potřeba.“ (Informantka č. 3).

Funkce sociálního pracovníka jako koordinátora je podpořena novelou zákona.
„S účinností novely zákona SPOOD a nového právního rámce se skutečně stáváme do určité míry koordinátory činnosti při práci s klientem.“ (Informantka č. 1).

Jelikož je sociální pracovník ve středu problému stává se koordinátorem v rámci multidisciplinárního týmu.

„ano, myslím si, že ten sociální pracovník to vede, myslím si že jo.“ (Informantka č. 2).

„ano, fungujeme, jsme ve středu problému, komunikujeme jak s odborníky, taky s rodinou a předáváme jim podstatné informace.“ (Informantka č. 4).

Podle informantky č. 7 není sociální pracovnice vždy jednoznačně koordinátorem. Svou úlohu hraje v tomto ohledu více faktorů.

„Řekla bych jak kdy. Záleží asi přímo na tom, o jakou situaci jde, kdo případ nahlásí, s kým se to nejvíc řeší a podobně.“ (Informantka č. 7).

Sociální pracovnice na OSPOD, jsou kontaktními pracovníci, za kterými přijdou samotní klienti nebo jiní odborníci, aby se mohl případ začít řešit. Musí navrhnout vhodné řešení a svolávají případové konference.

„Koordinátor, nevím jestli přesně, ale když sem přijdou ty klienti s nějakým problémem, tak to musíme nějak vyhodnotit a navrhnout jak se to bude řešit a pak je pošleme třeba do nějaký organizace nebo za právníkem, doktorem a tak a nebo, když to je důležitý, tak si ty informace vyžádáme od toho nějakýho odborníka...jako asi jsme ty co to řídí a dávaj tomu směr hlavně, když se svolávaj případový konference, tak tam ten koordinátor nějaký musí být a to jsme většinou my no“ (Informantka č. 6).

Může mít vliv, úloha koordinátora, na postavení sociální práce mezi ostatními profesemi? Tato otázka byla pokládána jako doplňující u dvou informantek se kterými byl rozhovor prováděn s delším časovým rozestupem oproti předchozím.

Role koordinátora může mít vliv na lepší postavení sociální práce mezi odborníky.

„...nějakým způsobem jo, protože to jakoby organizuje a všichni nás kontaktujou, aby se problém řešil, takže jsme jako ve středu toho nějakýho problému a můžou nás brát jako dost potřebnou profesi.“ (Informantka č. 9).

„Myslím si, že tato funkce nás trochu staví do popředí a ostatní se na nás koukají jako na dost důležitou profesi a řadí nás mezi lepší jako důležitější.“ (Informantka č. 10).

Vzdělání

Pro výkon sociální práce je důležité vzdělání. Sociálním pracovníkům je umožněno dosáhnout vysokoškolského vzdělání. Vzdělání je jedním z faktorů, který může mít vliv na postavení sociální práce. Možnost dosáhnout vysokoškolského vzdělání staví profesi sociální práci mezi samostatné a rovnocenné pomáhající profese.

Tabulka č. 7: Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání

Potřebné vzdělání	Význam	Výrok informanta
Středoškolské vzdělání v oboru SP	pro výkon sociální práce stačí středoškolské vzdělání v oboru	<i>„...stačí středoškolský v oboru, protože, vám stejně třeba vysokoškolský vzdělání nezaručí a nedá takové informace a zkušenosti, který potřebujete...“</i>
Vysokoškolské vzdělání v oboru SP	sociální pracovník OSPOD by měl mít vysokoškolské vzdělání vzhledem k náročnosti oboru	<i>„Myslím si, že vysokoškolský, protože je to náročnej obor a ta problematika na ospodu je složitá...“</i>
	Sociální pracovník by měl mít vysokoškolské vzdělání alespoň bakalářský titul	<i>„...minimálně bakalářský...střední vzdělání není dostačující...“</i>
	Vysokoškolské vzdělání není na překážku, ale není nutné	<i>„...záleží zase na praxi, no vysokoškolským vzdělání v životě ty zkušenosti člověk nezíská...vysokoškolský vzdělání není na překážku...“</i>
Celoživotní vzdělání	Sociální pracovník by se měl vzdělávat celoživotně	<i>„Sociální pracovník by se měl vzdělávat celoživotně, nejde o to jestli má střední nebo vysokou školu...“</i>

Zdroj: Vlastní výzkum

Vysokoškolské vzdělání v oboru SP

Většina informantek si myslí, že by měl mít sociální pracovník vysokoškolské vzdělání a to nejméně titul bakalář. Jedním z důvodů je, že problematika sociálně právní ochrany dětí je složitá a sociální pracovník pracuje s mnoha odborníky z jiných oborů a je potřeba, aby měl o každém spolupracujícím oboru přehled, co je jeho náplní a jaké jsou jeho kompetence.

„Myslím si, že vysokoškolský, protože je to náročnej obor a ta problematika na ospodu je složitá, že si myslím, že by měl mít tady sociální pracovník vysokoškolský vzdělání.“ (Informantka č. 2).

Středoškolské vzdělání je nedostačující.

„Myslím si, že minimálně bakalářský a nebo nějakou tu vysokou školu, můj názor je, že střední vzdělání není dostačující.“ (Informantka č. 4).

Informantka č. 3 zastává názor, že vysokoškolské vzdělání není podstatné, ale vzhledem k náročnosti oboru a potřebě všeobecného přehledu není vysokoškolské vzdělání na překážku.

„...je to zase člověkem, ale spíš si myslím, že takhle ta oblast je tak strašně obsáhlá, že nestačí jeden směr a musí se člověk vzdělávat celý život a vlastně musí znát kus z práv, musí znát tohle to, sociální oblast, zdravotní, prostě se pohybuje ve spoustě věcí a musí komunikovat se spousta odborníkama, vysokoškolský vzdělání není na překážku, ... říkám vysokoškolský vzdělání ničemu nebrání, ale není to záruka kvality sociální práce,“ (Informantka č. 3).

Přestože si většina informantek myslím, že by měl mít sociální pracovník vysokoškolské vzdělání, tak zároveň dodávají, že všechny znalosti studiem nezíská, ale že je velmi důležitá praxe a zralost člověka.

„...přece jenom, že jo na vysoký dostanete odbornější informace, ale ta praxe je o ničem jiným...“ (Informantka č. 4).

„...tam záleží zase na praxi, no vysokoškolský vzdělání v životě ty zkušenosti člověk nezíská vysokoškolským vzděláním...prostě tady to chce praxi...“ (Informantka č. 3).

Vysokoškolské vzdělání a získané informace při studiu mohou být zárukou pro kvalitnější práci.

„...i když se nenaučí všechno ve škole, ale ty základní informace tam získá a může dělat tu práci kvalitněji.“ (Informantka č. 2).

Rozhodujícím faktorem pro provádění sociální práce není tak stupeň dosaženého vzdělání, ale věk a zkušenosti konkrétního sociálního pracovníka vzhledem k situacím, které sociálně právní ochrana řeší.

„...ale když přijde do takovýdleho zaměstnání na sociálně-právní ochranu dětí absolvent vysoký školy, tak absolutně netuší, co se v tomhle oboru dělá jak má fungovat a, potom když člověk řeší spoustu situací tak ten věk je taky rozhodující, když přijdou rozvedení rodiče nebo rozhádaný rodiče a bude jim tady mladej pracovník něco kázat, tak je to takový těžký.“ (Informantka č. 1).

„...a i během studia dospějete a máte větší zkušenosti.“ (Informantka č. 4).

„...přehled a věk je taky znát.“ (Informantka č. 3).

Středoškolské vzdělání v oboru SP

Pro výkon sociální práce není důležité vysokoškolské vzdělání, postačí středoškolské. Podle jedné z informantek se vše sociální pracovník naučí až v praxi.

„Myslím si, že stačí středoškolský v oboru, protože, vám stejně třeba vysokoškolský vzdělání nezaručí a nedá takové informace a zkušenosti, který potřebujete, to se naučíte až všechno v praxi, mě taky zaučovali, mám střední školu sociální a pak vysokou

speciální pedagogiku a všechno jsem se naučila až tady a taky k tomu musíte mít dispozice, není to jen o nějakém titulu.“ (Informantka č. 8).

Celoživotní vzdělávání

Další informantky uvádějí, že není třeba určit, jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání, je důležité, aby se vzdělával celý život a rozšiřoval si tak své znalosti a schopnosti.

„Sociální pracovník by se měl vzdělávat celoživotně, nejde o to jestli má střední nebo vysokou školu, informace nabírá v praxi, která je přínosnější než škola, ale zase jako nějaký ty základy musí člověk mít, že jo, tak kdybych měla říct konkrétně tak by měl mít vysokoškolský.“ (Informantka č. 7).

„No já jsem toho názoru, že bysme se měli vzdělávat celoživotně, takže nějaký základy jsou potřeba, ale to nestačí, musíme se pořád vzdělávat.“ (Informantka č. 6)

U otázky, jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání, jsem pokládá, taktéž doplňující otázku, zda může vzdělání ovlivnit postavení sociální práce v rámci jiných pomáhajících profesí. Většina informantek se shodla na tom, že vzdělání na postavení sociální práce vliv nemá.

„I když si myslím, že by měl mít sociální pracovník vysokoškolský vzdělání tak to nějaký vliv na tom jak nás vidí ostatní, nemá.“ (Informantka č. 4).

„Ne to určitě nemá, spíš se setkávám s tím s takovým názorem, že se na sociální práci studovat nemusí, takže nám to asi v tomhle tom nepomůže.“ (Informantka č. 5).

Vzdělání je důležité pro sociálního pracovníka, ale nemá to vliv na postavení profese.

„...spíš se přikláním k názoru, že ne, to přece nic neznamena, že se to studuje na vysoký škole, jako jo je to dobrý pro toho sociálního pracovníka, ale že by to někdo bral jako něco víc to ne, ale pro náš pocit to důležitý může být.“ (Informantka č. 9).

„Ne určitě to není rozhodující faktor, je to plus pro nás, že se můžeme naučit něco nového, ale pro ostatní je to podle mého názoru nedůležitý, že to nikdo asi tak nevnímá.“ (Informantka č. 10).

Osobnost člověka

Dalším z faktorů, který může mít vliv na postavení sociální práce je osobnost člověka. V předchozím okruhu zahrnující hodnocení postavení sociální práce sociálními pracovníky vyšel zajímavý ukazatel a to, že jaké má sociální práce postavení mezi jinými profesemi, nezáleží na druhu profese, ale na osobnosti daného člověka. Proto otázka vlivu osobnosti na postavení sociální práce byla položena posledním informantkám se kterými byl prováděn rozhovor. Informantky potvrdily odpovědi předchozích a to že osobnost daného odborníka svým způsobem ovlivňuje to jaké má sociální práce postavení.

Z pohledu sociální pracovnice nelze aplikovat jednotný přístup k sociální práci na konkrétní profesi, ale rozhodující faktor mají osobnost a hodnoty daného člověka.
„No myslím si, že to tak asi je, že je důležitý, kdo tu profesi dělá a jaký má názor na sociální práci, určitě se to nedá přenést jednotně na ten konkrétní obor, jako že by nás třeba policajti, právníci nebo doktoři, nebrali, ale fakt záleží na hodnotách toho konkrétního člověka.“ (Informantka č. 9).

Osobnost člověka nemá vliv přímo na to jaké má sociální práce mezi odborníky postavení, ale má to značný vliv na spolupráci.
„Jo je to určitě o člověku, myslím si, že jsme bráni jako rovnocenná profese i přesto, že nějaký odborník může mít jiný názor, ale to se projeví v konkrétní situaci, jako na celkový postavení to vliv nemá, ale na spolupráci jo.“ (Informantka č. 10).

4.4 Shrnutí výsledků

Cílem práce bylo zjistit jaké postavení má sociální práce v rámci jiných pomáhajících profesí. Hlavní myšlenkou bylo, zda se v rámci multidisciplinárního týmu objevuje hegemonie některé z pomáhajících profesí

Shrnutí výsledků k hlavní výzkumné otázce:

Hlavní výzkumná otázka byla zaměřena na to jaké má sociální práce postavení u jiných pomáhajících profesí. Z odpovědí dotazovaných informantek je dle jejich názorů a zkušeností postavení sociální práce převážně rovnocenné. Ovšem, několik informantek vyzdvihlo sociální práci v oblasti sociálně-právní ochrany dětí na důležitou a nepostradatelnou pozici. V jediném případě byla informantka názoru, že má sociální práce negativní postavení a je brán na posledním místě. Dále pak problematika sociálně-právní ochrany dětí je citlivá a snaha pomoci dítěti je o to větší, tudíž je sociální práce uznávanou profesí mezi odborníky. Hegemonie se tedy podle informantek neobjevuje a ostatní odborníci sociální práci uznávají oproti veřejnosti. I když se v ojedinělých případech informantky setkaly s nerovným přístupem, nelze říci, že by se jednalo o hegemonii tedy nadvládu některé profese, ale jedná spíše o neochotu spolupracovat.

Shrnutí výsledků k dílčí výzkumné otázce č. 1:

Dílčí výzkumná otázka č. 1 byla zaměřena na hodnocení spolupráce s pomáhajícími profesemi sociálními pracovníky OSPOD. Jak už bylo mnohokrát zmíněno, sociální pracovníci musí spolupracovat s řadou odborníků. Z výsledků je zřejmé, že spolupráce funguje a každý si je vědom svých kompetencí a všichni pracují podle pravidel a v mezích zákona. Za nejlepší spolupráci považují informantky ty oblasti, kde se objevují sociální pracovnice. Ve třech případech měly informantky zkušenosti s negativním přístupem ze stran odborníků, ale nebylo to v důsledku uplatňování své

moci, ale z osobnostních rysů jedinců (arogance). Zajímavé byl, že se to týkalo škol a policie.

Shrnutí výsledků k dílčí výzkumné otázce č. 2:

Dílčí výzkumná otázka č. 2 se zaměřovala na to, jaké faktory ovlivňují postavení sociální práce. Z výsledků vyplynulo, že na to jaké má sociální práce postavení má vliv osobnost určitého spolupracujícího odborníka, záleží na jeho přístupu k sociální práci, hodnotách, ale také náladě. Pro rovnocenné postavení přispívá dle informantek i to, že mají roli koordinátora a tím pádem mají rozhodující úlohu. Jedním z faktorů, který udává postavení dané profese je vzdělání, ale to podle informantek, žádný vliv na jejich postavení nemá.

4.5 Možné zkreslení výsledků

Po vyhodnocení výsledků se ukázalo několik faktorů, které mohly ovlivnit celkové hodnocení. Zejména výsledek, který ukazuje, že sociální práce má rovnocenné postavení v rámci jiných pomáhajících profesí, mohl být zkreslující ukazatel to, v jaké oblasti byl výzkum prováděn. Jelikož se jednalo o problematiku sociálně-právní ochrany dětí, která je velmi citlivá a jedná se zde především o děti, přístup odborníků zde k sociálním pracovníkům může být jiný než v jiné oblasti. Dále také v sociálně-právní oblasti působí sociální pracovník jako koordinátor, kdy tato role mu dává zvláštní a potřebné postavení.

Pro zjištění jaké má sociální práce postavení mezi jinými obory by bylo přínosné udělat rozhovory s dalšími odborníky z pomáhajících profesí.

4.6 Hypotéza

V průběhu kvalitativního výzkumu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale i hypotézy nebo nová rozhodnutí jak upravovat zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat a jejich analýze (Hendl, 2008). Na základě výsledků byla stanovena hypotéza, díky které by se v dalším výzkumu mohly výsledky tohoto výzkumu potvrdit či vyvrátit.

H1: Sociální pracovníci vnímají sociální práci jako rovnocennou profesi oproti ostatním odborníkům.

5. DISKUZE

Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda v rámci multidisciplinární spolupráce existuje hegemonie neboli nadvláda některé profese vůči sociální práci. Ve výzkumu jsem se tedy zaměřila na to jaké má sociální práce mezi ostatními pomáhajícími profesemi postavení. Byla stanovena jedna hlavní výzkumná otázka, pod kterou bylo několik okruhů, na které jsem se zaměřila. Témata, kterých jsem se při rozhovorů dotýkala, jsem shrnula do tří skupin a to následovně: postavení sociální práce, spolupráce a aspekty ovlivňující postavení sociální práce.

Téma práce bylo zaměřeno na sociální pracovníky, kteří pracují v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a jejich pohled na postavení sociální práce mezi ostatními pomáhajícími profesemi. Hlavní myšlenka zaměření práce vycházela z hegemonie, o které píše Musil. V hegemonii jde o to, že se jedna profese podřizuje té druhé a svou práci v souladu s ideologií svého oboru může konat jen do určité míry. (Musil, 2004) Hegemonie, o které píše Musil, se nepotvrdila a z výsledků je patrné, že se jedná spíše o míru ochoty spolupracovat a postavení sociální práce je ovlivněno různými faktory. Je to možná dané také tím, že se postavení sociální práce mění a zaznamenávají se určité pokroky ze strany odborníků ve vztahu k sociální práci. To potvrzuje jedna z informantek, která říká „...vždycky tomu tak nebylo, dřív nás spíš tak obcházeli, ale dneska jsme důležitý v tom týmu podle mýho názoru. No postupně se to dostávalo do podvědomí jak u odborníků tak i veřejnosti i když u té veřejnosti, to že jo není úplně ideální ještě, ale jako v současnosti a při stanovení pravidel a vydefinování kompetencí se to ustálilo a berou nás jako rovnocennou profesi.“ (Informantka č. 9).

Jak bylo řečeno z výsledků je zřejmé, že má sociální práce mezi ostatními pomáhajícími profesemi dobré a rovnocenné postavení. Tento fakt může být zkrácen i skutečností v jaké oblasti byl výzkum prováděn. Sociální pracovníci pracující na OSPODu mají povinnost chránit zájmy, život a zdraví ohrožených dětí. (Kahoun, 2007) Rozsah ochrany je upraven v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí a ochrana obsahuje tyto skutečnosti: ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působení směřující k obnovení

narušených funkcí rodiny. Proto vzhledem k náročnosti a citlivosti této problematiky, zvláště pokud se jedná o nejzranitelnější skupinu, jako jsou děti, může mít toto podle mého názoru vliv na pozitivní postavení sociální práce.

Své otázky směřovala ke klíčovému aspektu práce a to k hegemonii, neboli zda se dle názorů dotazovaných, v rámci multidisciplinární spolupráce objevuje nadvláda některé profese nad sociální prací.

Na přímou otázku zda si sociální pracovníce myslí, že se objevuje v jejich týmové spolupráci s ostatními odborníky nadvláda některé profese, vyšla jasná odpověď, že se neobjevuje. Jedním z důvodů bylo, že jsou pravomoci dány zákonem a že každý zná své kompetence a řídí se pravidly, které potřebuje pro výkon své profese. „... *každý si jede po té své línii, každý si zachovává ty svoje pravidla...Tak nějak už víme jak pracovat, kdo co dělá a nějaký nadřazování sem nepatří, myslím, že spolupráce funguje bez problému.*“ (Informantka č. 3).

Pokud se však objeví nějaký náznak nadřazenosti je to dáno osobností člověka a ne profesí, kterou vykonává. Dle mého názoru se tedy nejedná o hegemonii, jak popisuje Musil, ale lze spíše hovořit o neochotě spolupracovat. Protože jedná-li se o hegemonii, musel by daný pracovník uplatňovat svou moc a omezovat druhého pracovníka ve výkonu své profese a své cíle a obsah práce by musel přizpůsobovat představám jiného oboru (Musil, 2004), což se dle dotazovaných sociálních pracovníků neděje. Opět se zde objevovala skutečnost, že záleží na konkrétní osobnosti člověka. „...*všichni se snaží pomoc a spolupracovat...někdy to vážne, ale není to jakoby kvůli tomu, že je to třeba, já nevím doktor, že by byl něco víc, ale je to tak nějak o tom člověku, že jo, jak moc mu záleží na tom, aby se ten problém vyřešil, ale, že by měl potřebu se povyšovat nad nás nebo na někoho jinýho, to jsem se neseťkala a i si myslím, že to tak není, že v týhle oblasti to ani nejde.*“ (Informantka č. 5).

Jaké má sociální práce postavení v rámci jiných pomáhajících profesí je hlavním cílem práce. Jistě zde působí mnoho faktorů, které to ovlivňují. Mluvíme-li o postavení nějaké profese, musíme si uvědomit, že tu jistou váhu má subjektivní vnímání ostatních, dále pak je postavení ovlivněno obsahem a náplní práce, ale také historickým aspektem

dané práce. (Jandourek, 2007) Z pohledů dotazovaných sociálních pracovníků má sociální práce v rámci mezioborové spolupráce převážně rovnocenné postavení. Některé informantky se domnívají, že má však sociální práce zejména v oblasti sociálně-právní ochrany dětí velmi důležité možná i potřebné postavení. Je to dáno tím, že jsou ve středu problému a musejí znát funkce a kompetence ostatních odborníků a že mnohdy dělají závažná rozhodnutí, která se dotýkají nejen dítěte, ale celé jeho rodiny. Tyto názory jsou v souladu s hlavním úkolem sociálních pracovníků na OSPOD, který má především chránit zájmy, život a zdraví ohrožených dětí. Dále musejí v pravou chvíli a adekvátně reagovat na zjištěné skutečnosti. (Kahoun, 2007) „...*je sociální práce důležitá, no hlavně v týchle oblasti a mezi ostatníma jakoby pomáhajícíma profesema je důležitá jako každá jiná možná i víc potřebná, protože maj na nás docela velký požadavky a i jsme, řekla bych jako ve středu toho problému a musíme ty informace dostat od každého a udělat v některých případech i nějaký velký rozhodnutí.*“ (Informantka č. 2). Vzhledem k náročnosti a obsáhlosti sociální práce na OSPODu jsem též toho názoru, že zde sociální pracovníci mají velmi důležitou a nepostradatelnou účast. Vedle pozitivního vnímání se objevuje i názor, že je sociální práce braná na posledním místě. Dle některých informantek není sociální práce lukrativní zaměstnání a mnohdy je tato profese spojována s charitou a dobročinností v historii, neboť sociální práce je společensky akceptovaná forma pomoci. (Hrozenská, 2008) Proto i touha po moci, která je klíčovým aspektem v hegemonii může vycházet z historického vnímání profese. (Guggenbühl-Craig, 2007) I přestože si myslím, jako většina informantek, že je sociální práce rovnocenná profese a podoba a náplň práce se rozvinula, nebo jak uvádí Weiss-Gal a Welbourne, sociální práce se profesionalizuje. Přesto mohou mít někteří odborníci názor opačný, jak uvádí některé informantky. „...*berou nás na posledním místě...na sociálního pracovníka se všichni koukaj, prostě že to je něco až na posledním místě...i mezi třeba úředníkama, prostě sociální pracovník je ten nejnižší...*“ (Informantka č. 3). Zároveň však musím dodat, že sice mohou brát sociální práci jako méně lukrativní zaměstnání, nebo že jsou sociální pracovníci něco méně, ale nelze říct, že by šlo o hegemonii, jde spíše o názor na profesi sociální práce, který se však při práci s nimi nějak více neprojevuje.

Pod hodnocení postavení sociální práce jsem zařadila otázku, zda je sociální práce uznávanou profesí?. Všechny informantky se jednoznačně shodly, že není zejména u veřejnosti a naopak odborníky je uznávána. Nyní vystává otázka čím je to dané, že sociální práci vnímají odborníci kladně a veřejnost spíše negativně? Podle mého názoru, je to dané tím, že veřejnost nemá dostatek informací, jaké jsou všechny kompetence sociálních pracovníků a zároveň se od tohoto odráží i status a prestiž sociálních pracovníků. Na tuto skutečnost sociální pracovníci reagují návrhem zákona o sociálních pracovnících, jehož cílem je podpořit odborný status sociálních pracovníků a prestiž oboru sociální práce. (Šveřepa, 2014) Většina lidí, dle názoru sociálních pracovníků vidí sociální pracovníky, jako zlé tety, co berou děti, ale už nevidí, to, že v širším pojetí vykonává sociální pracovník mnoho činností a to, že řeší sociální problémy, zprostředkovává pomoc a snaží se zabránit vzniku či vyhocení dalších problémů. (Chytil, 2002) V užším zaměření a to konkrétně v oblasti sociálně-právní ochraně dětí svolává případové konference, jeho hlavním úkolem je sanace rodiny neboli podpora či náprava rodiny, tvoří a pracuje v multidisciplinárním týmu, což vyžaduje znalost kompetencí ostatních odborníků. (Špeciánová, 2003) Jak už bylo naznačeno veřejnost vnímá sociální práci jako dobročinnou profesi jako málo lukrativní povolání a sociální pracovníce pro ně znamenají „zlé tety“ co berou děti. „... *berou nás spíš jako nějakou charitu, která pomáhá no, je to asi nejspíš možná taky tím, že nás mají spojený s tou charitou, co pomáhá chudým a taky nás hodně vidí jako zlou tetu, co bere ty děti, že jo.* (Informantka č. 8).

U odborníků je pozitivní vnímání dané tím, že jsou se sociálním pracovníkem v kontaktu a znají jeho působnost a obsah práce. Odborníky jsou dle názorů dotazovaných sociálních pracovníků vnímány pozitivně a uznávají je jako rovnocennou profesi. Rozdíl ve vnímání mezi odborníky a veřejností je dle mého názoru dán tím, že odborníci jsou se sociálními pracovníky v častém kontaktu a řeší společný problém a všichni se snaží přispět k vyřešení problému. Sociální pracovníci se setkávají prakticky každý den s dalšími odborníky, účastní se společných případových konferencí a v rámci multidisciplinární spolupráce musí spolu komunikovat a navzájem se respektovat. (Zahrádková, 2005) „... *všichni odborníci, kteří ví, o čem práce OSPOD je,*

si dokážou vyhodnotit její náročnost. Z řad odborníků se setkávám spíše podporou a pozitivním hodnocením práce ospodu, respektujou nás.“ (Informantka č. 1).

Většina odborníků si tedy uvědomuje náročnost sociální práce zvláště v sociálně-právní ochraně dětí a uznávají ji jako rovnocennou profesi.

Z hodnocení spolupráce s různými obory a ze zkušeností s odborníky dotazovaných sociálních pracovníků lze vyzorovat, zda se mezi nimi objevuje hegemonie. Důležitou úlohu na postavení sociální práce má tedy spolupráce. Protože je spolupráce zvláště v oblasti sociálně-právní ochrany dětí velmi důležitá, zabývala jsem se jí ve výzkumu. Bavíme-li se o spolupráci v této oblasti, jde o spolupráci v rámci multidisciplinárního týmu, kde spolu komunikuje více odborníků a spojuje je úsilí o dosažení společného cíle. (Hartl, Hartlová, 2010) A právě při hromadné spolupráci se může objevit hegemonie některé profese, která se bude snažit nadřazovat nad ostatní profese. Pokud má spolupráce fungovat je důležité, aby byla stanovena určitá pravidla, která určí kompetence a úkoly každého zúčastněného odborníka. Je tedy důležité vydefinovat si možnosti spolupráce, cíle, role apod. (Hanušová, 2006) I samotné informantky uvádějí potřebnost stanovení pravidel *„S některými subjekty bylo nutné na začátku spolupráce uspořádat společnou schůzku, kde byly nastaveny nějaká pravidla vzájemné spolupráce a vymezení vlastních rolí.*“ (Informantka č. 1). Klíčovou roli pro fungování týmové spolupráce má efektivní komunikace. (Zahrádková, 2005)

V okruhu spolupráce jsem zjišťovala, zda mají sociální pracovníci zkušenosti s negativním přístupem spolupráce ze strany odborníků vzhledem k jejich profesi. Většina informantek se shodla na tom, že spolupráce funguje a nepocítují neochotu. Fungující spolupráce, je také daná tím, že všichni pracují na společném problému a snaží se dosáhnout stejného cíle a očekává se od každého člena vzájemné porozumění a tolerance. (Plamínek, 2009) Jak popisuje Plamínek (2009) od členů se očekává profesionalita, než soupeření a sebestřednost, proto podle názorů informantek mezi profesemi funguje rovnocennost, ale zároveň některé uvádějí názor, že zde sociální pracovníci mají důležitou a potřebnou úlohu. *„Nemám, myslím, že k tomu není ani důvod, řešíme stejný problém a jsme tam potřební.*“ (Informantka č. 5). *„...Zatím jsme*

se vždycky domluvili a spolupráce funguje velmi dobře jsme si rovni.“ (Informantka č.1). Z výpovědí informantek je možné označit spolupráci za týmovou, protože jak uvádí Zahrádková (2005), týmová spolupráce se vyznačuje rovnoprávným postavením členů, vymezením rolí a odpovědností členů, respektováním pravidel, úsilím o dosažení společného cíle, důvěrou, otevřeností apod. Několik informnatek se však setkalo s negativním přístupem ze stran odborníků. Jednalo se zejména o policii a školy. Je zřejmé, že se v týmové spolupráci mohou objevovat určité bariéry, které spolupráci narušují. Může jít zejména o rozdílný status profesí, kulturu organizace, důvěru, konkurenci mezi organizacemi, stereotypy, nedostatečnou důvěru v kompetentnosti ostatních odborníků v týmu, nevyjasnění rolí a nedostatečnou kooperaci (Hellebrandová, 2006). S těmito bariery se setkaly dotazované sociální pracovníce při práci s městskou policií, kdy ze strany policie šlo o nedostatečnou důvěru v kompetentnosti a dávali jim najevo rozdílný status profese. „... *koukali na mě, co jako chci a co si to dovoluju.*“ (Informantka č. 4). „...*chovali se ja,koby jsem nebyla, jak to říct no důležitá a z jakýho vlastně postavení si o to dovoluju žádat.*“ (Informantka č. 8).

Dále také infomrnatky uváděly, že přístup k nim záleží zejména na osobnosti člověka a náladě, kdy podle mého názoru tento fakt hraje klíčovou úlohu, pro narušení či fungování spolupráce a následného postavení sociální práce.

Sociální práce vychází a je příbuzná s dalšími obory. Jedná se především o psychologii, pedagogiku, sociologii apod. (Úlehla, 2007) Přestože v oblasti sociálně-právní ochrany dětí působí mnoho profesí a sociální pracovníci s nimi spolupracují, jedná se nejčastěji o pomáhající profese, mezi které se řadí i sociální práce. Pomáhající profese se vyznačují tím, že se zaměřují na pomoc druhých, řeší jejich problémy a snaží se získat potřebné informace k účinné pomoci. (Hartl, Hartlová, 2010) Proto jedna z mých otázek směřovala k tomu, s kým se dotazovaným sociálním pracovnícím spolupracuje nejlépe a s kým naopak nejhůře. Jelikož se většina oborů, které spolupracují se sociálními pracovníky, řadí mezi pomáhající profese a navzájem se obohacují, je možné, že výsledky týkající se otázky hodnocení spolupráce, byly ve směs stejné a z odpovědí vyplynulo, že se to těžko hodnotí a nelze označit konkrétní profesi, protože jsou si všechny profese svým způsobem rovny. Dotazované sociální pracovníce uváděly, že

především záleží na komunikaci a přístupu konkrétního člověka. Je zjevné, že také vycházely ze zkušeností s danými odborníky, kde se potvrdil fakt, že osobnost a přístup daného člověka má významný vliv na hodnocení spolupráce. Z obecného hlediska nelze nejlepší a nejhorší spolupráci aplikovat na konkrétní profesi, ale v užším slova smyslu, lze říci, že dotazovaným sociálním pracovnícům se nejlépe spolupracuje s organizacemi, kde jsou též sociální pracovníci/ce. Je to dané stejným zaměřením a podobnými názory. „...ale ze svého pocitu asi s téma kde jsou sociální pracovníci s téma si tak nějak rozumím nejvíc i se většinou shodneme na názorech, tak nějak vím, co od nich čekat...“ (Informantka č. 5).

Naopak nejhůře se jim pracuje s policií a to zejména s městskou policií a pak se školami, konkrétně s řediteli. Důvody byly podobné a to, že jsou příslušníci těchto profesí často arogantní a mají tendenci se nad nimi povyšovat. Což vykazují znaky hegemonie, protože jak píše Guggenbühl-Craig (2007) v rámci spolupráce může nastat situace, kdy se jedna profese bude nadřazovat nad druhou. I přestože mají některé informantky negativní zkušenost s určitými odborníky, nedomnívají se, že by v rámci multidisciplinární spolupráce existovala hegemonie a spolupráci považují za fungující.

Z rozhovorů vyplynuly aspekty, které mohou ovlivňovat postavení sociální práce. Jak ukázaly výsledky nejvíce postavení sociální práce podle informantek ovlivňuje osobnost daného odborníka. Dle informantek záleží na tom, kdo tu profesi koná a jaký má on sám názor na sociální práci ve většině případů, jde vždy o jednotlivce. Nedá se tedy jednoznačně říci, že jedna konkrétní profese se povyšuje nad sociální práci, ale jde spíše o individuální přístup konkrétního pracovníka. Status sociálního pracovníka je tedy výsledkem ze subjektivního vnímání ostatních pomáhajících profesí. (Šveřepa, 2014) Z přístupu spolupracujícího odborníka se odvíjí celková spolupráce v řešení problému. „...je důležitý, kdo tu profesi dělá a jaký má názor na sociální práci, určitě se to nedá přenést jednotně na ten konkrétní obor, jako že by nás třeba policajti, právníci nebo doktoři, nebrali, ale fakt záleží na hodnotách toho konkrétního člověka.“ (Informantka č. 9).

Dle mého názoru funkce koordinátora, kterou sociální pracovník zastává, má značný vliv na postavení sociální práce, kdy tato funkce může sociálního pracovníka řadit mezi rovnocenné profese. Práce v multidisciplinárním týmu funguje na principu kruhové péče. Jak uvádí Jankovský, pomyslný kruh symbolizuje rovnou pracovní pozici mezi členy různých profesí, kdy činnosti odborníků směřují k vrcholu, na kterém zaujímá svou pozici dítě (klient). Pozice „nadřazenosti“ dítěte (klienta) ukazuje o koho se v rámci multidisciplinárního týmu jedná a cí oprávněné zájmy by měly být nadřazené (Jankovský, 2007). Jak už bylo řečeno, v multidisciplinárním týmu by si měli být sice všichni rovni, ale je důležité, aby byly rozdělené role a celkovou spolupráci někdo koordinoval. Neboť jak uvádí Wohlgemuth (2004) postavení sociálního pracovníka v rámci multidisciplinárního týmu je posíleno, tak že sociální pracovník působí jako zprostředkovatel, koordinátor ostatních pracovníků, rodičů, ale také klientů. Sociální pracovník by měl tedy fungovat jako koordinátor, který funguje jako prostředník mezi klientem a ostatními odborníky a chrání zájmy dítěte a rodiny. (Wohlgemuth, 2004) Tento systém potvrzuje i informantka č. 4 „*ano, fungujeme, jsme ve středu problému, komunikujeme jak s odborníky, taky s rodinou a předáváme jim podstatné informace.*“ (Informantka č. 4). Proto jsem se informantek ptala, zda tuto funkci zastávají a zda si myslí, že to má vliv na jejich postavení. Jak uváděly také informantky roli koordinátora zastávají a většina si myslí, že tato funkce je staví mezi rovnocenné mezi odborníky a v některých případech i více důležité. „...*my to organizujeme a všichni nás kontaktují, aby se problém řešil, takže jsme jako ve středu toho nějakýho problému a můžou nás brát jako dost potřebnou profesi.*“ (Informantka č. 9). „...*tato funkce nás trochu staví do popředí a ostatní se na nás koukají jako na dost důležitou profesi a řadí nás mezi lepší jako důležitější.*“ (Informantka č. 10). Jak už bylo řečeno sociální pracovník zvláště v sociálně-právní ochraně dětí, je ve středu problému, kde první kontakt přichází jak od klientů, tak i od odborníků. Jednou z funkcí sociálního pracovníka na OSPOD je svolávání případových konferencí, kde stojí jako klíčový pracovník a koordinátor. Jelikož je cílem případových konferencí výměna informací, zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, které vede k hledání nejvhodnějšího řešení situace (Matoušek, 2013), je tato role koordinátora nepostradatelná. Tím pádem dle

mého názoru je tento fakt pozitivním jevem pro postavení sociální práce. Jak uváděly také informantky roli koordinátora zastávají a většina si myslí, že tato funkce je staví mezi rovnocenné mezi odborníky a v některých případech i více důležité. „...my to organizujeme a všichni nás kontaktují, aby se problém řešil, takže jsme jako ve středu toho nějakýho problému a můžou nás brát jako dost potřebnou profesi.“ (Informantka č. 9).

Na úroveň a postavení sociální práce nebo každého oboru mají vliv dva základní předpoklady. Prvním předpokladem je jeho obsah, který je spojený s určitým stupněm pravomoci a odpovědnosti. Druhým předpokladem a základním požadavkem je úroveň přípravy pracovníků oboru k získání, ale i k udržení odborné způsobilosti k výkonu povolání. (Jirkovský, Archalousová, 2004) Vzhledem k faktorům, které mají vliv na postavení sociální práce, jsem se dotazovala informantek na to, jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání a zda si myslím, že vzdělání může mít vliv na jejich postavení mezi odborníky. Budoucí sociální pracovníci mají možnost připravovat se na povolání na vysokých školách, jak v bakalářském, magisterském tak doktorském programu, ale také na vyšších odborných školách. Většina informantek je toho názoru, že je pro jejich výkon profese důležité mít vysokoškolské vzdělání, ale zároveň dodávají, že to není rozhodující pro výkon profese, ale že důležitější úlohu zde zastává praxe. Tyto názory jsou v souladu s tím, co uvádí Levická (2004) a to že sociální pracovník by měl mít minimální dosažené vzdělání na vysoké škole v oboru sociální práce. Dále také by měl mít zájem o celoživotní vzdělání, praxi, apod. (Levická, 2004) Zájem o celoživotní vzdělání je dle informantek pro výkon sociální práce důležité. Jedna informantka uvedla, že je dostačující středoškolské vzdělání, protože se všechno naučí až v praxi. „...stačí středoškolský v oboru, protože, vám stejně třeba vysokoškolský vzdělání nezaručí a nedá takový informace a zkušenosti, který potřebujete, to se naučíte až všechno v praxi...“ (Informantka č. 8). Přestože je vzdělání určující faktor pro postavení sociální práce, nemyslí si informantky, že to má vliv na jejich postavení. „I když si myslím, že by měl mít sociální pracovník vysokoškolský vzdělání tak to nějaký vliv na tom, jak nás vidí ostatní nemá.“ (Informantka č. 2). „Ne určitě to není rozhodující faktor, je to plus pro nás, že se můžeme naučit něco nového, ale pro ostatní je to podle

mého názoru nedůležitý, že to nikdo asi tak nevnímá.“ (Informantka č. 10). Pro postavení sociální práce má tedy rozhodující úlohu osobnost konkrétního odborníka a lepší postavení ovlivňuje role koordinátora.

6. ZÁVĚR

Profese sociální práce je velmi rozmanitá a na sociální pracovníky jsou kladeny vysoké nároky. Sociální pracovník se musí orientovat v mnoha oblastech jiných oborů a znát jejich kompetence a náplň práce. Vzhledem k náročnosti, ale mnohdy není doceněna a naopak je podceňována. Sociální práce je interdisciplinární obor a práce probíhá v rámci multidisciplinárního týmu, kde se může objevit hegemonie jiné pomáhající profese. V některých organizacích může působit ideologická hegemonie jiných profesí. Každá profese má své hodnoty, představy a cíle a pracovníci svého oboru mohou zastávat názor, že právě jejich profese je nejdůležitější a nepostradatelná a mohou se povyšovat nad ostatní. Konkrétně u sociální práce může docházet k situaci, kdy sociální pracovníci přizpůsobí své cíle a obsah práce představám pracovníků jiných oborů např. právníkům, lékařům, psychologům apod. Ti mají v pomáhajících organizacích často převahu nadvlády. Hlavní myšlenkou práce bylo zjistit, zda se v rámci multidisciplinární spolupráce objevuje nadvláda jedné profese nad sociální prací. V teoretické části je vymezená problematika sociální práce, dále pak problematika sociálně-právní ochrany dětí, vzhledem k tématu multidisciplinární spolupráce a hegemonie. Na základě zpracování teoretické části byly vytvořeny náměty pro vlastní šetření.

Cílem diplomové práce bylo zjistit jaké má sociální práce postavení v rámci jiných pomáhajících profesí. Výzkum byl zaměřen na sociální pracovníky pracující na OSPOD. Tato problematika sociálně-právní ochrany dětí byla zvolena proto, že se zde často pracuje v multidisciplinárním týmu a do řešení problému se zapojují rozmanité pomáhající profese. Faktem však je, že problematika sociálně-právní ochrany dětí zároveň může vést ke zkreslujícím výsledkům a to proto, že se jedná o citlivou oblast, kde v zájmu řešení jsou děti, a proto zde mohou být sociální pracovníci vnímáni v „lepší světlo“.

Výzkumné šetření bylo provedeno kvalitativní formou výzkumu a byli osloveni sociální pracovníci v jižním kraji. Celkový soubor tvořilo 10 informantek se kterými byl proveden rozhovor. Výsledky byly zpracované analýzou dat, kdy na základě významu a

obsahově stejného výroku byly tvořeny kategorie a podkategorie, které byly rozděleny do tří okruhů a to: postavení sociální práce, spolupráce a aspekty ovlivňující postavení sociální práce.

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že sociální práce nutno podotknout v oblasti sociálně-právní ochrany dětí má rovnocenné postavení a sociální pracovníci zde podle informantek mají důležitou úlohu. Většina informantek má dobrou zkušenost se spoluprací s ostatními odborníky a pokud se však objeví negativní přístup, nelze hovořit o hegemonii, ale spíše o míře ochoty spolupracovat. Ukázalo se, že na postavení sociální práce má značný vliv osobnost konkrétního odborníka a to na základě toho jaké má hodnoty a názor na sociální práci. Dále pak se ukázalo, že rovnocenné postavení je podpořeno rolí koordinátora, kterou sociální pracovník zastává.

Pro zjištění jaké má sociální práce postavení u jiných pomáhajících profesí, by bylo zajímavé udělat výzkum s odborníky jiných pomáhajících profesí.

Práce může být využita jako informační materiál pro širokou veřejnost a také pro účely dalšího výzkumu. Zároveň může sloužit jako informační zdroj pro sociální pracovníky o jejich postavení u jiných pomáhajících profesí. Také může být motivačním prvkem pro sdělení veřejnosti o potřebnosti a důležitosti sociální práce.

7. SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

1. BECHYŇOVÁ, Věra, Marta KONVIČKOVÁ a Olga ŠVESTKOVÁ. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 1. Překlad Petr Patočka. Praha: Portál, 2008, 151 s. Spektrum (Portál), 57. ISBN 978-80-7367-392-5.
2. BECHYŇOVÁ, Věra, Marta KONVIČKOVÁ a Olga ŠVESTKOVÁ. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 1. Překlad Petr Patočka. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2007, 229 s. Spektrum (Portál), 57. ISBN 978-808-6684-475.
3. Česko. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 37, s. 1257 – 1289. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=108/2006&typeLaw=zakon &what=Cislo_zakona_smlouvy.
4. Česko. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 37, s. 1257 – 1289. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=108/2006&typeLaw=zakon &what=Cislo_zakona_smlouvy.
5. Česko. Zákon č. 359 ze dne 5. září 2012 o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2012, částka 147, 5090-5139 Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=401/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
6. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2008, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
7. DRAGANOVÁ, Helena. *Sociálna starostlivosť*. Martin: Osveta, 2006, 195 s. ISBN 978-80-8063-240-3.

8. Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků ČR. Ke stažení. *Společnost sociálních pracovníků ČR* [online]. 2006 [cit. 2015-08-03]. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspcr.pdf
9. FERGUSON, Harry. *Protecting children in time: child abuse, child protection, and the consequences of modernity*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004, xiv, 262 p. ISBN 1403906939.
10. GUGGENBÜHL-CRAIG, Adolf. *Nebezpečí moci v pomáhajících profesích*. Vyd. 1. Překlad Petr Patočka. Praha: Portál, 2007, 113 s. Spektrum (Portál), 57. ISBN 978-807-3673-024.
11. GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 208 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3379-1.
12. HANUŠ, Petr. Kdo je sociální pracovník a proč by měl být vzdělaný. *Sociální práce/Sociálna práca* [online]. (1): 5-6 [cit. 2015- 04-07]. ISSN 1213-6204. Dostupné z: http://socialniprace.cz/soubory/1-2007_rolesocialnihopracovnika-120116134909.pdf
13. HANUŠOVÁ, Jaroslava a Kateřina HELLEBRANDOVÁ. *Interdisciplinární spolupráce*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 24 s. ISBN 80-86991-79-2.
14. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál, 2010, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
15. HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Praha: Osmium, 1999, 167 s. ISBN 80-902-0818-5.

16. HRDINOVÁ, Andrea, Petra KRUPIČKOVÁ, Ludmila HANUŠOVÁ, Petra ŠTĚTKOVÁ a Jana PETRANOVÁ. *NA JEDNÉ LODI ANEB Jak uspořádat případovou konferenci v oblasti péče o ohrožené děti*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2010. Dostupné z: http://www.nadacesirius.cz/soubory/metodiky/Rozum_a_cit_Na_jedne_lodi_aneb_jak_uspoadat_pipadovou_konferenci_v_oblasti_pee_o_ohroene_dti.pdf
17. HROZENSKÁ, Martina. *Sociálna práca so staršími ľuďmi a jej teoreticko-praktické východiská*. Martin: Osveta, c2008, 180 s. ISBN 978-80-8063-282-3.
18. CHYTIL, O.: K problematice využívání terminologie ve výuce sociální práce. Dizertačná práca. Trnava: FZaSP TU 2002
19. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.
20. JANEBOVÁ, Radka. Spolupráce organizací v oblasti sanace rodiny. *Sociální práce/Sociálna práca* [online]. (2): 17-19 [cit. 2015- 05-1]. ISSN 1213-6204. 2011 Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/sp2_2011_web-140320151012.pdf
21. JANKOVSKÝ, Jiří, Jan PFEIFFER a Olga ŠVESTKOVÁ. *Vybrané kapitoly z uceleného systému rehabilitace*. 1. vyd. Překlad Petr Patočka. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2005, 103 s. Spektrum (Portál), 57. ISBN 80-704-0826-X.
22. JANKOVSKÝ, Jiří. Možnosti a podmínky mezioborové spolupráce v rámci multidisciplinárního týmu. *Sociální práce/Sociálna práca: Role sociálního pracovníka* [online]. (1): 97-105 [cit. 2015-05-28]. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/1-2007_rolesocialnihopracovnika120116134909.pdf.

23. JANKOVSKÝ, J. Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska. 2. vyd. Praha: Triton, 2006. 173 s. ISBN 80-7254-730-5.
24. JENNIFER Van PELT, Multidisciplinary Child Protection Teams — The Social Worker's Role. *Social Work TODAY* [online]. 2013 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.socialworktoday.com/archive/031513p26.shtml>
25. JIRKOVSKÝ, Daniel, ARCHALOUSOVÁ, Alexandra. Kvalifikační a postkvalifikační vzdělávání všeobecných sester v evropské unii. *Vojenské zdravotnické listy*. 2004. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: http://www.pmfhk.cz/VZL/VZL%201_2004/Vz11_5.%20Jirkovsky.pdf
26. KAHOUN, Vilém, Jan PFEIFFER a Olga ŠVESTKOVÁ. *Vybrané kapitoly k sociální práci: sociální práce II*. 1. vyd. Překlad Petr Patočka. Praha: Triton, c2007, 281 s. Spektrum (Portál), 57. ISBN 978-807-3870-645.
27. KREDÁTUS, Jozef, Široká verejnost' stále vníma sociálnych pracovníkov ako úradníkov. *Sociální práce/Sociálna práca* [online]. (1) 2007: 12-16 [cit. 2015- 05- 10]. ISSN1213-6204. Dostupné z: [file:///C:/Users/Asus/Downloads/Navr%C3%A1til_Posouzen%C3%AD%20C5%BEivotn%C3%AD%20situace%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Asus/Downloads/Navr%C3%A1til_Posouzen%C3%AD%20C5%BEivotn%C3%AD%20situace%20(1).pdf)
28. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
29. Kappler, Christa a Orizet, Joël. Grundzüge und Entwicklung der sozialen Arbeit. *Sociology of Work and Organization*. 2007. [cit. 2015- 07-26]. Dostupné z: http://socio.ch/arbeit/t_orikap.htm#7
30. KODYMOVÁ In Matoušek, Oldřich. *Základy sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 309 s. ISBN 80-7178-473-7.

31. KODYMOVÁ, Pavla. 2013. *Historie české sociální práce v letech 1918-1948*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 132 s. ISBN 978-802-4622-569.
32. KVĚTENSKÁ, Daniela. *Úvod do sociální práce pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 109 s. ISBN 978-80-7041-860-4.
33. LEVICKÁ, Jana. *Základy sociálnej práce*. Trnava: Spoločnosť pre podporu vedy a vzdelávania na FZaSP TU, 2004. ISBN 80-968952-3-0.
34. Manuál k případovým konferencím. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011, 42 s. ISBN 978-80-7421-038-9. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13087/manual.pdf>
35. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 570 s. Spektrum (Portál), 57. ISBN 978-802-6203-667.
36. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 380 s. ISBN 8071785482.
37. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 287 s. ISBN 8071785490.
38. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 309 s. ISBN 80-7178-473-7.
39. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
40. MUSIL, Libor, Pavel BAREŠ, Jana HAVLÍKOVÁ (Eds.). *Výkon profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR, VÚPSV, v.v.i.* Praha 2011. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/17209/analyza_vykonu_sp.pdf

41. MUSIL, Libor. 2007. Kvalifikovaný sociální pracovník je schopen s klientem samostatně pracovat. *Sociální práce/Sociálna práca* [online]. (1): 7-11 [cit. 2015-05-10]. ISSN 1213-6204. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/1-2007_rolesocialnihopracovnika-120116134909.pdf.
42. MUSIL, Libor. *Ráda bych Vám pomohla, ale--: dilemata práce s klienty v organizacích*. Vyd. 1. Brno: Marek Zeman, 2004, 243 s. ISBN 80-903070-1-9.
43. NAVRÁTIL, Pavel. 2005 Možnosti sociální práce na počátku 21. století. In: *Sborník příspěvků z minikonference*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, s. 1-182. Dostupné z: http://www.prohuman.sk/files/2005_sbornik_moznosti_socialni_prace_na_pocátku_21_stoleti.pdf.
44. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. vyd. Brno: Marek Zeman, 2001, 168 s., [15] s. fot. příloh. ISBN 80-903070-0-0.
45. PAYNE, Malcolm. *Humanistic social work: core principles in practice*. Chicago, Ill.: Lyceum Books, c2011, xiii, 223 s. ISBN 9781933478302.
46. PLAMÍNEK, Jiří. *Týmová spolupráce a hodnocení lidí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 120 s. Manažer. ISBN 978-80-247-2796-7.
47. Poslání a cíle. *Sociální práce/Sociálna práca* [online]. 2014 [cit. 2015-08-03]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=1&podsekce=17>
48. PROBSTOVÁ, V. 2005. Sociální práce s duševně nemocnými, In Matoušek, O., Kolářková, J., Kodymová, P., *Sociální práce v praxi*, Praha: Portál, 2005, 351 s., ISBN 80-7367-002-X.
49. PUSKAJLEROVÁ, Ingrid. 2013. Alice Masaryková, zakladatelka české sociální práce. In: *E-republika.cz* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://erepublika.cz/article2331-Alice-Masarykova-zakladatelka-%C4%8Deske-socialni-prace>.

50. Sociálně-právní ochrana dětí – obecný úvod. MPSV, ODBOR 21. *Informační protál pro orgány sociálně-právní ochrany dětí* [online]. 2009 [cit. 2015-08-03]. Dostupné z: <http://www.ospod.cz/informace/obecne/>
51. Sociální pracovník a pracovník v sociálních službách. 2007. *Sociální revue: Sociální práce a společenské otázky* [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://socialnirevue.cz/item/socialni-pracovnik-a-pracovnik-v-socialnich-sluzbach>.
52. STUHLÍK, J. 2002 In PĚČ, Ondřej a Václava PROBSTOVÁ. *Psychózy: psychoterapie, rehabilitace a komunitní péče*. 1. vyd. V Praze: Triton, 2009, 256 s. ISBN 978-80-7387-253-3.
53. ŠKODA, Jiří. *Multidisciplinární přístupy pomáhajících profesí*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2007, 267 s. Acta Universitatis Purkynianae. ISBN 978-80-7044-858-8.
54. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, 156 s. ISBN 80-861-3144-0.
55. ŠVEŘEPA, Milan. Návrh zákona o sociálních pracovnících je z hlediska oboru nežádoucí. 2014. *Sociální revue: Sociální práce a společenské otázky* [online]. [cit. 2015-07-20]. Dostupné z: <http://socialnirevue.cz/item/navrh-zakona-o-socialnich-pracovnicich-je-z-hlediska-oboru-nezadouci>
56. TOKOVSKÁ, ODLEROVÁ, In KAMANOVÁ, Irena a Lenka ŠTEFÁKOVÁ. *Interdisciplinárna kooperácia v ošetrovatel'stve, pôrodnej asistencii a sociálnej práci*: recenzovaný zborník príspevkov z 3. medzinárodnej vedeckej konferencie. Ružomberok: Verbum, 2012, 224 s. ISBN 978-80-8084-873-6.
57. TOMEŠ, Igor. *Sociální správa*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 304 s. ISBN 80-7178-560-1.

58. ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, 128 s. ISBN 978-80-86429-36-6.
59. WEISS-GAL, Idit, WELBOURNE, Penelope. The professionalisation of social work: a crossnational exploration. In *International Journal of Social Welfare*, 17, 2008, č. 4 , s. 281-290, lit.
60. ZAHŘÁDKOVÁ, Eva. *Teambuilding: cesta k efektivní spolupráci*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 173 s. ISBN 80-7367-042-9.
61. ŽILOVÁ, Anna. *Kapitoly z teórie sociálnej práce*. Žilina: Edis, 2000, 101 s. ISBN 80-7100-783-8.

8. PŘÍLOHY

Příloha 1: Rozhovor s informantkou č. 1

Příloha 2: Rozhovor s informantkou č. 2

Příloha 3: Rozhovor s informantkou č. 3

Příloha 4: Rozhovor s informantkou č. 4

Příloha 5: Rozhovor s informantkou č. 5

Příloha 6: Rozhovor s informantkou č. 6

Příloha 7: Rozhovor s informantkou č. 7

Příloha 8: Rozhovor s informantkou č. 8

Příloha 9: Rozhovor s informantkou č. 9

Příloha 10: Rozhovor s informantkou č. 10

8.1 Rozhovor s informantkou č. 1

S kým v rámci své profese spolupracujete? No tak spolupracujeme s hodně organizacema jako hlavní orgán to je ministerstvo práce a sociálních věcí, pak, že jo OSPODy v celé ČR, soudy všech stupňů, všech pak taky policie, městská policie, úřady práce, doktoři konkrétně pediatři, psychologové, logopedi, psychiatři, školy všech stupňů takže základní, střední, mateřský, jesle, kojenecké ústavy, taky to jsou střediska rané péče, diagnostické ústavy, dětské domovy, výchovné ústavy, taky speciálně pedagogická centra, pedagogicko-psychologické poradny, různé poradny, neziskové organizace no a další organizace dá se říct, tak nějak se všema je jich spousta.

Máte zkušenosti s tím, že některý pracovník jiné pomáhající profese s Vámi jako se sociálním pracovníkem nechce spolupracovat, popřípadě má nějaké výhrady? Zkušenosti se spoluprací máme dobré. S některými subjekty bylo nutné na začátku spolupráce uspořádat společnou schůzku, kde byly nastaveny nějaká pravidla vzájemné spolupráce a vymezení vlastních rolí. Zatím jsme se vždycky domluvili a spolupráce funguje velmi dobře, jsme si rovni.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje určitá nadvláda jedné profese?

o si nemyslím. Rozdíly mezi jednotlivými složkami spočívají výhradně v pravomocech daných zákonnými normami, takže se nikdo nepovyšuje.

Jaké postavení má podle Vás sociální práce v multidisciplinárním týmu?

Sociální práce nedílnou součástí naší práce. Každý ze subjektů má svou roli a úkoly při zajišťování práv dětí popř. jiných svých klientů. Nedá se hovořit o tom, jaká práce je důležitější, přínosnější, všichni jsme si tak nějak rovni.

V multidisciplinárním týmu v oblasti sociálně právní ochrany dětí, by měl sociální pracovník fungovat jako koordinátor, je tomu tak?

S účinností novely zákona SPOOD a nového právního rámce se skutečně stáváme do určité míry koordinátory činnosti při práci s klientem.

Jak vnímáte komunikaci s ostatními profesemi?

Dobře. Veškeré úspěchy či neúspěchy ve spolupráci s dotčenými subjekty tkví v komunikaci. Mám většinu pozitivních zkušeností v tomto směru.

S kým se Vám nejlépe komunikuje (spolupracuje)?

Nelze hodnotit. Se všemi ochotnými kolegy, jejichž pomoc potřebuji při výkonu sociálně právní ochrany dětí. Veškeré úspěchy či neúspěchy ve spolupráci s dotčenými subjekty tkví v komunikaci. Mám většinu pozitivních zkušeností v tomto směru.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí (jak u veřejnosti, tak u odborníků)?

Myslím si, že všichni odborníci, kteří ví, o čem práce OSPOD je, si dokážou vyhodnotit její náročnost. Z řad odborníků se setkávám spíše podporou a pozitivním hodnocením práce OSPODu respektujou nás.“. Širokou veřejností bývají pracovníci OSPOD hodnoceni spíše negativně, kdy jsou vnímáni spíše jako dohled či nějaká represe. Do určité míry je tato skutečnost dána tím, že pracovníci OSPOD hájí práva zájmy dětí, o všem to nemusí být vždy v souladu se zájmem rodičů.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání?

Podle mého názoru vysokoškolský, ale když přijde do takovýdleho zaměstnání na sociálně-právní ochranu dětí absolvent vysoký školy, tak absolutně netuší, co se v tomhle oboru dělá jak má fungovat a, potom když člověk řeší spoustu situací tak ten věk je taky rozhodující, když přijdou rozvedený rodiče nebo rozhádaný rodiče a bude jim tady mladej pracovník něco kázat, tak je to takový těžký.

8.2 Rozhovor s informantkou č. 2

S kým vším v rámci své profese spolupracujete? Takže s jednotlivýma OSPODama z různéj krajů z různéj měst, pak pracuju hodně s doktorama, protože nám hodně hlásí anonymy, pak hodně s učiteľema zjišťujeme zprávy z jednotlivějch škol, pak pracujeme hodně s poradnami občanský poradny, manželský a tak, pak pracujeme hodně

s centram, a pro rodiny, kde poskytují hodně poradenství a terapie a tak a pak už mě asi nic nenapadá.

Jak spolupráce probíhá? Prostřednictvím telefonů, mailama, datovou schránkou a pak si hodně dopisujeme, normálně dopisama si korespondujeme, a jinak vlastně i osobní kontakt, nejčastěji telefonicky,

Máte zkušenosti s tím, že nějaký pracovník nechce spolupracovat nebo má nějaký výhrady k té profesi? Většinou, když jakoby třeba v určitém měsíci řešíme hodně případů a týká se to konkrétně jednoho doktora tak pak už jakoby není hodně rád, že ho pořád kontaktujem, takže většinou je takovýto problém, když je to opakovaná a jinak občas, mně se teda stává, že některý ty ředitele těch škol jsou arogantní a nechtějí moc spolupracovat, a nebo většinou chtějí být při tom šetření kam my jedeme a chtějí u toho být prostě dělat jakoby potíže, ale jinak zatím ne.

Pracujete v rámci multidisciplinárního týmu? Jo děláme případový konference, spolupracujeme většinou právě, že je tam ten klient pak, je tam třeba pozvaný psycholog pak je tam pozvaný další sociální pracovník někdo třeba z toho krizového centra, takže určitě je jich tam víc.

Objevuje se tam určitá nadvláda jedné profese, která by se tam vyjímalá? Většinou záleží na tom, jak je ten klient dominantní, jestli není dominantní tak většinou bych řekla, že tam ty psychologové tam tak se snaží, ale že by tam byl vyloženě někdo dominantní tak to asi ne.

V multidisciplinárním týmu by měl sociální pracovník fungovat jako koordinátor je tomu tak? Jak kdy, ale většinou si myslím, že ten sociální pracovník to vede, myslím si, že jo.

Jak vnímáte komunikaci s ostatními? Nejlíp se mi komunikuje s těma doktorama, protože ty mají zájem nebo respektive se chrání tím, že nám dají tu stížnost, my to pak jakoby šetříme a mají zájem na tom v podstatě jakoby chránit ty děti na základě zdraví že jo takže s těma se my spolupracujeme dobře no a s těma školama je to horší no, takže takhle bych to shrnula.

Myslíte si, že je sociální práce uznávaná profese? Myslím, si, že určitě ne, že to berou jakoby nevím, myslím si, že z hlediska těch klientů to až tak uznávaný není, protože se

většinou bojí ty sociálky a myslí si, že vlastně bereme ty děti, většinou prostě přijdou a řeknou no vy mi chcete vzít dítě, ale my se jim snažíme vysvětlit, že to tak není, že je to na základě soudu, že mi přece děti nebereme, ale snažíme se, aby za každou cenu pokud to jenom trochu jde, aby zůstalo v rodině, myslím si, že se nás spíše bojí, ale úplně nás neuznávají, ale pak jsou zase klienti, kteří jsou rádi, když jim poradíme, takže určitá část je asi ráda, no a odborníci, tak jak jsem řekla, že si myslím, že jsme jakoby ve středu problému, tak nás berou, jak potřebujou s náma řešit ten problém, tak nás berou a uznávají, protože ví co musíme všechno zvládnout.

A odborníci vás berou jako plnohodnotnou profesi? Zase jak který, myslím spíš, že je jako zatěžujeme spíš.

Jaký by měl mít sociální pracovník vzdělání? Myslím si, že vysokoškolský, protože je to náročnej obor a ta problematika na ospodu je složitá, že si myslím, že by měl mít tady sociální pracovník vysokoškolský vzdělání i když se nenaučí všechno ve škole, ale ty základní informace tam získá a může dělat tu práci kvalitněji.

Jaké má podle vás postavení sociální práce mezi ostatními pomáhajícími profesemi? No myslím si, že je sociální práce důležitá, hlavně v týchle oblasti a mezi ostatníma jakoby pomáhajícíma profesema je důležitá jako každá jiná možná i víc potřebná, protože maj na nás docela velký požadavky a i jsme, řekla bych jako ve středu toho problému a musíme ty informace dostat od každýho a udělat v některých případech i nějaký velký rozhodnutí.

8.3 Rozhovor s informantkou č. 3

S kým v rámci své profese spolupracujete? Sociálně psychologické centrum, charita, která pomáhá rodinám s úřadem práce se všema... vlastně se státní sociální podporou, se státní policií se soudama, se státním zastupitelstvím, se školama, se zdravotnickým zařízením, různý zájmový kroužky, když třeba děti někam chodí, tak je potřeba abych se s nima spojila, no prostě síť profesí je v tom našem oboru velká a rozmanitá, musíme pracovat se všema, koho se problém týká.

Jakým způsobem ta spolupráce probíhá? Telefonicky, ústně, osobní setkání

V multidisciplinárním týmu by měl sociální pracovník fungovat jako koordinátor, je tomu tak? No tak samozřejmě jakoby když vedem ten případ tak si musíme zjišťovat informace ke němu a nevím, jak bych Vám to řekla, ale tak určitě my jsme ten klíčový pracovník, takže si to zjišťujeme po naší linii, zase něco vyšetřuje policie, tak ona po své linii, my tady multidisciplinární tým nemáme nekonáme tady taková sezení, případový konference to jo, ale na případovou konferenci pozveme pouze ty, kterých se to týká a ty který jsou tam potřeba

Máte zkušenosti s tím, že by pracovník z ostatní pomáhající profese s vámi jako se sociálním pracovníkem nechtěl spolupracovat? Tak, že by tam fungovala nadřazenost nějaký profese? Ne to ne, tak každej si jede po té svojí linii, každej si zachovává ty svoje pravidla, jo a vyměníme si informace, který si vyměnit můžeme Tak nějak už víme jak pracovat, kdo co dělá a nějaký nadřazování sem nepatří, myslím, že spolupráce funguje bez problému. Ne, nemám problém, vždy se domluvíme, ale samozřejmě je to o lidech, buď máj náladu, nebo ne, že jo.

S kým se Vám nejlépe spolupracuje/komunikuje? To se nedá říct, protože opravdu ta naše profese práce je tak široká a v každý oblasti prostě spolupracujeme a samozřejmě je to všechno o lidech, to není o organizaci to, je prostě o lidech.

Jaké postavení má podle Vás sociální práce v multidisciplinárním týmu? No berou nás na posledním místě ...**z čeho usuzujete?** No tak na sociálního pracovníka se všichni koukaj, prostě že to je něco až na posledním místě, já nevím, jak bych to popsala, zubatá, že jo se říká taky, i mezi třeba úředníkama, prostě sociální pracovník je ten nejnižší....sociální práce není prostě nějaká, jak bych to řekla lukrativní zaměstnání, tak no.

Jaký by měl mít sociální pracovník vzdělání? No široký, tam záleží zase na praxi, no vysokoškolský vzdělání v životě ty zkušenosti člověk nezíská vysokoškolským vzděláním a je to zase člověkem, ale spíš si myslím, že tahle ta oblast je tak strašně obsáhlá, že nestačí jeden směr a musí se člověk vzdělávat celý život a vlastně musí znát kus z práv, musí znát tohle to, sociální oblast, zdravotní, prostě se pohybuje ve spoustě věcí a musí komunikovat se spousta odborníkama, vysokoškolský vzdělání není na překážku, ale když přijde do takovýdlehého zaměstnání na sociálně-právní ochranu dětí

absolvent vysoký školy, tak absolutně netuší co se v tomhle oboru dělá jak má fungovat a prostě tady to chce praxi, zase nějaký přehled a věk je taky znát, potom když člověk řeší spoustu situací tak ten věk je taky rozhodující, říkám vysokoškolský vzdělání ničemu nebrání, ale není to záruka kvality sociální práce.

Takže závěrem spolupráce funguje? Já si myslím, že je tady u nás to co potřebuju já ke své práci, tak jsem se nesešla s tím, že by mi někde nevyšli vstříc nebo nebyli ochotní pomoc nebo jsme se nebyli schopní domluvit, jo v rámci tedy mezích a zákona, ono zase jsou pak věci, kterými jsme my svázaný zákonem, takže zase nemůžeme všechno, ale já si myslím, já osobně za sebe mám dobrou zkušenost.

8.4 Rozhovor s informantkou č. 4

S kým v rámci své profese spolupracujete? Takže nejčastěji spolupracujeme, máme tady charitu, nízko prahový zařízení pro děti a mládež, což to využívá poměrně hodně klientů a ta Rozárka to je vlastně taková sanace rodiny, by to měla bejt, ale s tím popravdě nemám moc zkušeností, rozjíždí se takže, ani nevíme pořádně, potom hodně spolupracujeme to je asi nejčastěji, spolupracujeme s Arkádou z písku, ti sem jezdí každý pondělí a tam opravdu klienty posíláme docela pravidelně s nima máme skvělý zkušenosti, takže tak, s kým ještě spolupracujem, se základkami to jsme teda v pravidelném kontaktu, zejména kurátorka, vlastně ani nevím jak to mají nastavený, ale myslím že po nějakým měsíci by měli dávat souhrnný zprávy, když máme nějaký problém tak nás kontaktují, ale je to horší, třeba zavolají, že už je nějaký dlouhodobý problém a neřeknou to v tom počátku, takže pak nám řeknu, tak a je průšvih dělejte s tím něco, ale kolikrát je to už pozdě je to docela dlouho, že se to mělo začít dělat něco dávno, takže to jsou ty školy s policií no běžně, když jsou nějaký problémy, nebo když se my potřebujeme zeptat nebo máme nějaký podezření, takže prostě spolupracujeme tak nějak se všema

Fungujete jako koordinátor? Ano, fungujeme, jsme ve středu problému, komunikujeme jak s odborníky, taky s rodinou a předáváme jim podstatné informace. Naše úloha je tam většinou tak, že my si teďko takhle hodně, když chce, aby takhle

přímo je náš požadavek, aby takhle s tou organizací spolupracovali tak si to zakomponujeme do toho individuálního plánu, když tohle uděláme tak my v tu chvíli napíšeme tý organizaci dopis seznámíme jí, tak nějak nahrubo s rodinou, samozřejmě jenom informace, které můžeme a pak po nich můžeme chtít zpětnou vazbu.

Máte zkušenosti s tím, že by s vámi jako se sociálním pracovníkem nechtěl pracovat z ostatní profese spolupracovat? Tak jednou se mi to stalo s městským policistou, protože jsem potřebovala, to byla maminka, která hodně pila, potřebovala jsem prostě namátkovou dechovou kontrolu a byl to hrozný problém, takže to trvali v podstatě asi tejdén než se jim to rozleželo a ozvali se zpátky, že teda dechová kontrola jo, ale koukali na mě co jako chci a co si to dovoluju ještě máme trochu problém se školama, když s nima mluvíme osobně tak nám řeknou hodně informací a jakmile je požádáme, aby nám dali informace na papíře, tak je to většinou sesekaný, pár vět, je to takový neurčitý k ničemu

Myslíte si, že ostatní profese se povyšují nad sociální práci? Ty jo takhle jako co máme ty neziskovky, tak tam to funguje v pohodě, možná trošku u těch městskejch policajtů, u státních tam jsem zatím neměla žádný problém, ale ty městský jo, tam na mě koukali co vlastně jako chci/dovoluju, ale jako v závěru to není úplně nějak výrazný, ale snaží se nad nás povyšovat.

Jaké postavení má podle vás sociální práce v rámci multidisciplinárním týmu? Já si myslím, že to je tak všechno na stejný úrovni, že bych to jako nedávala výš níž, každá instituce má svůj úkol, dál bych nějak nerozřazovala i když třeba mám nějaký ten problém s tou městskou policií, tak jako celkově jsme uznávaný mezi odborníkama.

S kým se vám nejlépe a naopak nejhůře spolupracuje/komunikuje? S charitou, jsou ochotní, nemá s ničím problém, vždy se domluvíme konkrétně se sociálníma pracovnícema, nemají s ničím problém, jsou milí a vždy se domluvíme, „no a nejhůř asi s tou městskou policií, to už jsem říkala tam ten problém, takže asi tak, přijde mi, že jsou arogantní a že je vždycky obtěžuju. Nekoukaj na nás moc hezky, prostě hele sociálka nemají nás moc v oblibě.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí? Ne absolutně kord jako na úseku ospod, já si myslím, že za to můžou hodně média a vždycky vyjdou s nějakým případem oni sociálky tohle to a pak to dopadlo takhle a už tam nevidí to pozadí

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání? Myslím si, že minimálně bakalářský, a nebo nějakou tu vysokou školu, můj názor je, že střední vzdělání není dostačující přece jenom, že jo na vysoký dostanete odbornější informace i ta praxe je o ničem jiným a i během studia dospějete a máte větší zkušenosti. I když si myslím, že by měl mít sociální pracovník vysokoškolský vzdělání tak to nějaký vliv na tom jak nás vidí ostatní, nemá.

8.5 Rozhovor s informantkou č. 5

S kým v rámci své profese spolupracujete?

Tak to je policie, soudy, neziskovky, psychologové, školy, věznice, psychiatrie, dětský lékaři, úřady a tak dál je jich celkem dost, spolupracujeme tak nějak s každým s kým je potřeba.

Máte zkušenosti s tím, že s vámi jako se sociálním pracovníkem nechtěl někdo pracovat?

Nemám, myslím, že k tomu není ani důvod, řešíme stejný problém a jsme tam potřební.

S kým se Vám nejlépe/nejhůře pracuje/komunikuje?

No já mám nejlepší zkušenost s neziskovkama, tam hodně posíláme děti a žádný problém nikdy nebyl a maj o spolupráci zájem, no prostě sociálky si rozumí no a nejhůře bych hodnotila asi, těžko říct, ale asi policajty jsou takový arogantní a neochotní. Jak jsem řekla, problém s nikým nemám, ale ze svého pocitu asi s těma, kde jsou sociální pracovnice s těma si tak nějak rozumím nejmíc i se většinou shodneme na názorech, tak nějak vím, co od nich čekat, ale zase se to nedá říct, tak konkrétně na profesi

Myslíte si, že je profese sociální práce podřízena jiné (pomáhající) profesi?

Myslím si, že ne, všichni se snaží pomoc a spolupracovat. No někdy to vážne, ale není to jakoby kvůli tomu, že je to třeba, já nevím doktor, že by byl něco víc, ale je to tak nějak o tom člověku, že jo, jak moc mu záleží na tom, aby se ten problém vyřešil, ale že

by měl potřebu se povyšovat nad nás nebo na někoho jiného, to jsem se nesetkala a i si myslím, že to tak není, že v tehle oblasti to ani nejde.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje nadvláda některé profese?

Myslím si, že ne, jak už jsem řekla, všichni spolupracují a jsme si rovnocenní.

Jaké postavení má podle vás sociální práce v rámci multidisciplinárního týmu?

No tak v týchle oblasti důležitou, myslím si, že má dobrý, je důležitá jako každá jiná a všichni jí berou jako rovnocennou práci.

Funguje sociální pracovník jako koordinátor? No tak určitým způsobem jo, řešíme tu věci, který potřebujou spolupráci víc lidí a někdo to musí řídit, aby ta práce k něčemu byla, že jo tak to musíme nějak dát dohromady, získat ty informace a koordinovat tu práci, aby to mělo hlavu a patu a vedlo k nějakému závěru.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí?

Ne, hlavně u laiků, ty neví, co vlastně děláme a jsme pro ně ty zlé tety, co berou děti. A jinak u jiných co se pohybujou v podobným oboru, tak jí uznávají. Myslím si, že je to kvůli tomu, že nás maj za charitu, že jo socka je sociální, co pomáhá, ale taky jako zlá této co jenom bere děti a dává je do děčáku...no a samozřejmě peníze to vypovídá samo o sobě.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání?

Myslím si, že by měl mít vysokou školu nebo aspoň vošku. **Má vzdělání vliv na postavení sociální práce?** Ne to určitě nemá, spíš se setkávám s tím s takovým názorem, že se na sociální práci studovat nemusí, takže nám to asi v tomhle tom nepomůže.

8.6 Rozhovor s informantkou č. 6

S kým v rámci své profese spolupracujete?

No tak určitě policie, doktoři, školy a tak různě, ve směr se všema.

Máte zkušenosti s tím, že by s vámi jako se sociálním pracovníkem nechtěli pracovat?

No, to nemám, vždycky se nějak domluvíme, ale že by se mnou nechtěli pracovat, že jsem sociální pracovnice to ne, ostatní nás celkem berou a i nás nějakým způsobem potřebují, takže si nějak vyjdeme vstříc, i když můžeme být pro ně něco málo.

S kým se Vám nejlépe/nejhůře pracuje/komunikuje?

Jak jsem řekla problém s nikým nemám, ale ze svého pocitu asi s těmi kde jsou sociální pracovnice s těmi si tak nějak rozumím nejvíce i se většinou shodneme na názorech tak nějak vím, co od nich čekat, ale zase se to nedá říct, tak konkrétně na profesi... třeba s doktorkami komunikuju taky dobře, vždycky mi vyjdou vstříc... je to těžký hodnotit, může být jakákoli profese, ale záleží, kdo ji dělá a jak ji dělá jak k tomu přistupuje, takže se to fakt nedá hodnotit s kým líp a s kým hůř.

Myslíte si, že je profese sociální práce podřízena jiné (pomáhající) profesi?

Myslím si, že ne, spolupráce funguje, škola dělá oznamovací povinnost a nikdo se nad nikým nepovyšuje, nebo aspoň takhle to vidím já, nemám pocit, že by mi nikdo dával najevo, že jsem něco málo než on tedy tady jako mezi námi odborníkama.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje nadvláda některé profese?

No těžko říct, ale jako podle mého názoru a zkušenosti neexistuje, všichni komunikují a snaží se pomoci. Prostě každá dělá to co má a navzájem se respektujeme.

Jaké postavení má podle vás sociální práce v rámci multidisciplinárního týmu?

To bych řekla, že dobrý kladně funguje tu rovnocennost.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí?

Ne, lidi jsou negativní k sociální práci, máme nálepku zlých tet. U pomáhajících profesí, ale dobří berou nás jako každou jinou. No je to daný asi tou historií a pověstí zubatý, co bere děti, dřív, že jo to byla hlavní funkce a strašák všech, že socka bere děti

Funguje sociální pracovník jako koordinátor?

Koordinátor, nevím jestli přesně, ale když sem přijdou ty klienti s nějakým problémem, tak to musíme nějak vyhodnotit a navrhnout jak se to bude řešit a pak je pošleme třeba

do nějaký organizace nebo za právníkem, doktorem a tak, a nebo, když to je důležitý, tak si ty informace vyžádáme od toho nějakýho odborníka...jako asi jsme ty co to řídí a dávaj tomu směr hlavně, když se svolávaj případový konference, tak tam ten koordinátor nějaký musí být a to jsme většinou teda my no.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání?

No já jsem toho názoru, že bysme se měli vzdělávat celoživotně, takže nějaký základy jsou potřeba, ale to nestačí musíme se pořád vzdělávat.

8.7 Rozhovor s informantkou č. 7

S kým v rámci své profese spolupracujete?

Tak je to policie, neziskové organizace, poradenský zařízení, soudy, doktoři, školy, ústavy, ubytovny atd. No dalo by se říct, že spolupracujeme, tak nějak se všema.

Máte zkušenosti s tím, že by s vámi jako se sociálním pracovníkem nechtěli pracovat?

Ne, zkušenost mám dobrou, ještě jsem se nestkala s tím, že by mi někdo řekl, že jsem sociální pracovnice, že se mnou nebude pracovat...jo někdy je ten přístup odměřenej, ale vždycky dostanu informace, který potřebuju a nemám větší problém s ostatníma.

S kým se Vám nejlépe/nejhůře spolupracuje?

No já mám nejlepší zkušenost s neziskovkama, tam hodně posíláme děti a žádný problém nikdy nebyl a maj o spolupráci zájem, no prostě sociálky si rozumí no.

Myslíte si, že je profese sociální práce podřízena jiné (pomáhající) profesi?

Ne, je brána jako spolupracující a doplňující profese.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje nadvláda určité profese?

Ne všichni spolupracujou. myslím si, že jsme si tak nějak všichni rovni, každej má v týhle oblasti nějaký úkol a musíme fungovat, aby to k ničemu bylo a vyřešili jsme problém.

Jaké postavení má podle vás sociální práce v rámci multidisciplinárního týmu?

Myslím, že kladný, kooperující, pomáhající a podpůrné. Naše funkce mají široký pole působnosti a řešíme různý problémy, nejdená se jakoby vždycky o stejnej problém a po

každý musíme spolupracovat s někým jiným a musíme mít přehled o ostatních profesích, co dělají, že jo, a v tomhle tom systému jsme určitě dost důležitý a nejvíc potřebný.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí?

Mezi odborníky jo, u veřejnosti je to známe, že neví, co děláme a neberou nás jako někoho důležitýho. Ale třeba jsem se setkala u neziskovek, že nás berou jako protivníka, že tu jenom sedíme a neví, co děláme a oni to musí oddřít za nás.

Fungujete jako koordinátor? Řekla bych jak kdy. Záleží asi přímo na tom, o jakou situaci jde, kdo případ nahlásí, s kým se to nejvíc řeší a podobně.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání? Sociální pracovník by se měl vzdělávat celoživotně, nejde o to, jestli má střední nebo vysokou školu, informace nabírá v praxi, která je přínosnější než škola, ale zase jako nějaký ty základy musí člověk mít, že jo, tak kdybych měla říct konkrétně tak by měl mít vysokoškolský.

8.8 Rozhovor s informantkou č. 8

S kým v rámci své profese spolupracujete?

Tak je to škola, pediatr, policie...

Máte zkušenosti s tím, že by s vámi jako se sociálním pracovníkem nechtěli pracovat?

Mám a to konkrétně s policií, když jsem potřebovala dostat od nich už nevíم co konkrétně, ale nějaký informace, tak mi to nechtěli dát no a celkem dlouho trvalo, než se vyjádřili a uráčili mi to dát, chovali se, jakoby jsem nebyla, jak to říct no důležitá a z jakýho vlastně postavení si o to dovoluju žádat.

S kým se Vám nejlépe/nejhůře spolupracuje?

Hm, to je takhle těžký říct asi nemůžu soudit, u každýho, když jsem něco potřebovala, tak jsem se domluvila, ale když vyjdu ze zkušeností s tou policií, tak s těma asi nejhůř, ale jinak je to stejný podle mýho názoru.

Myslíte si, že je profese sociální práce podřízena jiné (pomáhající) profesi?

Mám za to, že ne. Je to profese jako každá jiná. Nikdy jsem se nesetkala, že by se někdo povyšoval, nebo nechtěl odpovědět.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje nadvláda určité profese?

Ne všichni jsou si rovni.

Jaké postavení má podle vás sociální práce v rámci multidisciplinárního týmu?

No vzhledem k tomu co všechno musíme umět a znát a řešíme tady rodinné vztahy a děti, což je dost náročný, tak si myslím, že uznávaný, všichni jsou si rovni a taky si myslím, možná je to sobecký, ale bez naší profese by to těžko fungovalo, prostě si myslí, že těm rodinám a hlavně dětem umíme jakoby nejvíc pomoc a jsme taková centrála.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí?

Ne, už z toho důvodu jak je finančně ohodnocena. Ale odborníci nás vidí jakou potřebnou, řešíme věci společně. Ne, už z toho důvodu jak je finančně ohodnocena, berou nás spíš jako nějakou charitu, která pomáhá no, je to asi nejspíš možná taky tím, že nás mají spojený s tou charitou, co pomáhá chudým a taky nás hodně vidí jako zlou tetu, co bere ty děti, že jo. Ale odborníci nás vidí jakou potřebnou, řešíme věci společně.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání?

Myslím si, že stačí středoškolský v oboru, protože, vám stejně třeba vysokoškolský vzdělání nezaručí a nedá takové informace a zkušenosti, který potřebujete, to se naučíte až všechno v praxi, mě taky zaučovali, mám střední školu sociální a pak vysokou speciální pedagogiku a všechno jsem se naučila až tady a taky k tomu musíte mít dispozice, není to jen o nějakém titulu.

8.9 Rozhovor s informantkou č. 9

Máte zkušenosti s tím, že některý pracovník jiné pomáhající profese s Vámi jako se sociálním pracovníkem nechce spolupracovat, popřípadě má nějaké výhrady?

Ne, zkušenost mám dobrou, ještě jsem se jakoby nesetkala s tím, že by mi někdo řekl, že jsem sociální pracovnice, že se mnou nebude pracovat, jo někdy je ten přístup

odměřenej, ale to záleží na člověku, ale vždycky dostanu informace, který potřebuju a nemám větší problém s ostatníma.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje určitá nadvláda jedné profese?

Myslím si, že ne, tak každý má svoje úkoly a pravomoci a vzájemně komunikujeme, takže spolupracujeme bez rozdílů.

Jaké postavení má podle Vás sociální práce v multidisciplinárním týmu?

No jelikož si myslím, že pracujeme bez rozdílů, tak rovnocenný, myslím, že pracujeme tak nějak na stejný úrovni a každé podle svých kompetencí a nějaký spory tu nejsou.

Myslíte si, že měla sociální práce vždy rovnocenné postavení?

Myslím si, že asi tomu tak vždycky nebylo, dřív nás spíš tak obcházeli, ale dneska jsme důležitý v tom týmu podle mého názoru. No postupně se to dostávalo do podvědomí jak u odborníků tak i veřejnosti i když u tý veřejnosti, to že jo není úplně ideální ještě, ale jako v současnosti a při stanovení pravidel a vydefinování kompetencí se to ustálilo a berou nás jako rovnocennou profesi.

V multidisciplinárním týmu v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, by měl sociální pracovník fungovat jako koordinátor, je tomu tak?

Ano funguju jako koordinátor, musím koordinovat zejména případový konference a tak.

Myslíte si, že funkce koordinátora má vliv na postavení sociální práce? No asi nějakým způsobem jo, protože to jakoby organizuje a všichni nás kontaktujou, aby se problém řešil, takže jsme jako ve středu toho nějakýho problému a můžou nás brát jako dost potřebnou profesi.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí (jak u veřejnosti, tak u odborníků)?

Myslím si, že odborníci nás uznávají, protože s náma pracují a vidí do té problematiky. U tý veřejnosti si myslím, že nás neberou jakou nelukrativní povolání a úplně nás neuznávají.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání?

Myslím si, že to není nějak moc důležitý, ale asi to vysokoškolský je potřeba i když není úplně dostačující, ale hodí se.

Myslíte si, že má vzdělání vliv na postavení sociální práce? Spíš se přikláním k názoru, že ne, to přece nic neznamená, že se to studuje na vysoké škole, jako jo je to dobrý pro toho sociálního pracovníka, ale že by to někdo bral jako něco víc to ne, ale pro náš pocit to důležitý může být.

Může osobnost odborníka ovlivnit to, jaké bude mít sociální práce postavení?

No myslím si, že to tak asi je, že je důležitý, kdo tu profesi dělá a jaký má názor na sociální práci, určitě se to nedá přenést jednotně na ten konkrétní obor, jako že by nás třeba policajti, právníci nebo doktoři, nebrali, ale fakt záleží na hodnotách toho konkrétního člověka.

8. 10 Rozhovor s informantkou č. 10

Máte zkušenosti s tím, že některý pracovník jiné pomáhající profese s Vámi jako se sociálním pracovníkem nechce spolupracovat, popřípadě má nějaké výhrady?

Ne zkušenost mám dobrou, nesetkala jsem se s tím, vycházím se všema dobře.

Myslíte si, že v rámci multidisciplinárního týmu existuje určitá nadvláda jedné profese?

Ne myslím si, že nic takového není, jsme si rovnocenní, to by asi ani nešlo, jsme na tom všichni stejně, jde nám o to samé, takže ne, musíme být všichni na jedné lodi.

Jaké postavení má podle Vás sociální práce v multidisciplinárním týmu?

No jak už jsem řekla, myslím si, že jsme si všichni rovni, tak myslím, že máme i rovnocenné postavení. **Myslíte si, že tomu bylo tak vždy?** To nemůžu úplně soudit, protože v týhle oblasti dělám celkem krátce, ale myslím si, že zase v tomhle oboru zvlášť tady na ospodu se to asi moc nemění, jde o děti a všichni jim chtějí pomoc a snaží se o to dohromady, takže se rozdily nedělaj.

V multidisciplinárním týmu v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, by měl sociální pracovník fungovat jako koordinátor, je tomu tak a staví Vás tato funkce do lepší pozice? Jo jo jako koordinátoři fungujeme. Myslím si, že tato funkce nás trochu staví do popředí a ostatní se na nás koukaj jako na dost důležitou profesi a řadí nás mezi lepší jako důležitější.

Myslíte si, že je sociální práce uznávanou profesí (jak u veřejnosti, tak u odborníků)?

Ne to určitě není, někteří se nás bojí, jiní na nás nadávají, ale najdou se i tací, kteří poděkují a jsou rádi za naši pomoc, ale uznávaná práce to u nás v ČR není. Myslím si, že, mylná domněnka některých lidí: „to jsou ty, co berou ty děti.“ Ale odborníci ty jo, ty nás uznávají.

Jaké by měl mít sociální pracovník vzdělání? A může to mít vliv na postavení sociální práce? Ne určitě to není rozhodující faktor, je to plus pro nás, že se můžeme naučit něco nového, ale pro ostatní je to podle mého názoru nedůležitý, že to nikdo asi tak nevnímá.

Může osobnost odborníka ovlivnit to, jaké bude mít sociální práce postavení? Jo je to určitě o člověku, myslím si, že jsme bráni jako rovnocenná profese i přesto, že nějaký odborník může mít jiné názor, ale to se projeví v konkrétní situaci, jako na celkový postavení to vliv nemá, ale na spolupráci jo.